

CONSILIUL JUDEȚULUI GALAȚI

DUNĂREA DE JOS

FONDAT ÎN 1908 - SERIE NOUĂ (ANUL XII) NR. 132 FEBRUARIE 2013
REVISTA LUNARĂ A CENTRULUI CULTURAL DUNĂREA DE JOS

Suflați către Suflați!

Ț a u s t

A X-a carte din colecția cArtEsente

Viorel Ștefănescu

La cArtESEŢE

Lui Mihail Gălățanu, cu prietenie

...Păi, și eu tot de la tradiție vin,
De la Taica Philon și Master Plotin,
Și rescriu *asupra*¹ de scriitură
Urme de vorbe aspre nici spuse
De vreo *străină gură*, seduse
Pe la banchete, în șase trepte...
Iar Poezia? Să mai aștepte
Pînă închei acest *midrașim*²
Cu multiplă articulare
De *balama*³ cu închizătoare
Care deschide-nțelesuri sublim.
Dacă vă spui și vreun lucru fromos
Despre *erotikon* și *ars amatoria*,
Nu-i de la mine, ci *întru*⁴ Gloria
Acestor ținuturi pustii de la porți
Asianice,⁵ lăsate vraiste de Mihai,
Prin care circulă morții iluștri-n alai
Și vin ca viii să se culce pe vieți
Ca pe antumele unor poeți
Ne prea dedați bibliotecii
Ca pardosul la sînge.
Iară noi, noi epigonii acestui plai
(Pe care nimenea nu-l mai plînge)
Cu niște cai veșnic verzi, dar isteți,
Mai ceva ca yahooii lui Gulliver,
Ce te-ntorc și pe față și pe *revers*
(Nu pe Net, dar tot în Eter),
Întrebăm la ăst sfîrșit de *laudatio*:
Bă, da' voi l-ați citit pă Horațiu?
(Scuzați, vă rugăm, asonanța:
E.finc-a-nchis unu', Bloom, cu tupeu, clanța
Gîndirii critice de salon *est-etique*.)
Să mă opresc sau să vă mai zic?
Hai să rămînem la aparențe,
Că, dacă ajungem la... *cArtESEŢE*?

12 ianuarie, 2013

Galați, Rromania, Evropa (cică)

Laudatio

Notele referitoare la textul domnului Viorel Ștefănescu sunt la subsolul paginii 1.

A X-a carte din colecția cArtEsențe

Sâmbătă, 12 ianuarie, la prânz și la mansarda Centrului Cultural Dunărea de Jos, a fost lansată cu prieteni și căldură cea de-a X-a carte a colecției cArtEsențe, proiect coordonat de către Florina Zaharia.

Este vorba de volumul „Chintesențe” al scriitorului Mihail Gălățanu, însoțit ca de obicei de un mini-vernisaaj al unei instalații de artă, acum realizată de către Sorina Fădor-Vădeanu, membră și ea a grupării Athanor, partener la acest proiect din anul 2012.

Au prezentat cartea și autorul, pe rând, Florina Zaharia, directorul CCDJ Sergiu Dumitrescu, președintele CJ Galați Nicolae Bacalbașa, scriitorul și criticul a.g.secară, scriitorul Andrei Velea, poetul Cristian Pavel (ambii deveniți de curând membri ai U.S.R.), Mihail Gălățanu încheind momentul, vorbind despre proiecte viitoare (ce ziceți de o continuare a „Fraților Karamazov”?) și recitând un poem din cartea care conținea numai texte inedite. (a.g.s.)

Note de la coperta a II-a

¹ Upon (engl.), termen cheie la Plotinus (cf., *Enneads*, I, 1 - translated by Stephen MacKenna, Faber & Faber, London, 1956) și, drept urmare, la neo-neoplatonicul William Shakespeare (cf., *Sonnet 87*; *vide* și *Despre conceptul de alegorie ironică (ratată)*, cu permanentă referire la Harold Bloom și doar incidental la Socrate - fragment încă inedit).

² Comentariu biblic, „specialitatea” neoplatonicului Philon din Alexandria, cea mai veche formă (cunoscută, deocamdată) de intertextualitate în eseu.

³ Concept cheie în teoria deconstructivistă a lui Jacques Derrida.

⁴ Concept cheie în filosofia lui Constantin Noica.

⁵ Termen cheie utilizat de Gustav René Hocke întru caracterizarea complexității direcției intertextualiste din literatură, prin contrast cu simplitatea specifică *aticismului* (cf., *Manierismul în literatură*, Univers, București, 1977). *Vide* și Mihai Eminescu *Scrisoarea I* („Aticismul limbei tale o să-l pună la cântari,/ Colbul ridicat din carte-ți l-o sufla din ochelari...”).

Premiile revistei „Dunărea de Jos” ediția a VIII-a

Scenografia gândită de vreo săptămână pentru eveniment a invocat șamanic norii și aceștia au venit, nu numai cu ploaie și ninsoare ci și cu, evident, premii pentru colaboratorii revistei „Dunărea de Jos”...

Acestea s-au întâmplat în cadrul celei de-a opta gale a Premiilor, organizată de către Centrul Cultural Dunărea de Jos...

Un eveniment sub semnul unei anumite rețele de socializare, aceasta datorită invitatului special al evenimentului, poetul Dan Mircea Cipariu, care și-a lansat volumul „Singurătatea vine pe facebook”, apărut anul trecut la Editura Tracus Arte!...

S-a dat „like” și... învingătorii au fost: Paul Blaj, pentru poezie (volumul antologie „Cum răspunde în apă fața la față”, apărut în 2012 la Ed.Napoca Star din Cluj Napoca), Vasile V.Popa, pentru proză-jurnal-memorii (volumul „Spitalul Județean și alte întâmplări”), Dan Râpă Bucliu (Premiul Paul Pălănea, pentru contribuții deosebite aduse la cunoașterea istoriei orașului Galați), Alexandru Maria, premiul pentru carte de debut, „omul-metodă”, unul dintre premiile pentru manuscris ale Festivalului Concurs „Porni Luceafărul...”, carte apărută la Ed.Convorbiri literare), Nicoleta Onofrei, premiul pentru interviu și cronică de teatru, Ioan Sava, directorul Colegiului Național Mihail Kogălniceanu (pentru dezvoltarea relațiilor culturale dintre instituții), Adrian Pohrib, de la Arhivele Statului Galați (Premiul Vasile Lica). Două premii speciale au fost acordate Cenaclului „Noduri și Semne” la împlinirea a 30 de ani de la înființare (Premiul Constantin Buzdugan pentru dezvoltarea fenomenului revuistico-literar de calitate) și Grupării Athanon (Premiul Nicolae Spirescu pentru contribuții deosebite aduse la dezvoltarea și promovarea artelor plastice).

Moderatori au fost Florina Zaharia, redactor-șef la revista „Dunărea de Jos” și directorul Centrului Cultural Dunărea de Jos, artistul plastic Sergiu Dumitrescu.

Atmosfera a fost încălzită de către pianistul Florin Ionuț Gilcanu, un tânăr care promite.

Un premiu special, fastuos, cum altfel, „Dreamland” a fost atribuit poetului Dan Mircea Cipariu.

a.g.secară

REVISTA
DUNAREA DE JOS

Ziua Culturii Naționale

Eminescu - Proiect de excelență

Clipa cea repede, oprită demult
În neatinsele glose tresare
Are conturul unei foi de arțar
dintr-o vale unde stârcul hoinar
duce pe-arișă un semn de-ntrebare..

(Clipa aceea aș vrea s-o ascult)

Acolo se strâng transparente zăpezi
ivite ioanic într-un gând rugător
când plâng Bucovine și-un râu de hotar
iar clopotul vechi cheamă colbul stelar
pentru gențiane din chilii cu pridvor...

(Ard sfielnic Îndepărtate livezi)

Ne poartă un dor de graiul-icoană
spre necuprinsul roind peste șesuri
Între spinii uitați mijesc trandafirii
iar chipuri de lut din trădate iubiri
trec semnele reci în aspre-nțelesuri...

(iertate-acum de nevăzuta vamă...)

15 ianuarie 2013

Virgil Nistru Țigănuș

Suflet
cătrec suflet!

* foto: a.g.secară

„Dacă ești sincer cu ea, Muza îți răspunde cu aceeași sinceritate și te ajută mereu în procesul creativ!”

Interviu cu actorul și
regizorul
**Cristian
Gheorghe,**
noul director al
**Teatrului Dramatic Fani
Tardini**

a.g.secară: Mai întâi, deși declarați într-un recent micro-interviu că nu v-ați dorit niciodată să fiți director, felicitări sincere pentru numirea în funcția de director al Teatrului Dramatic Fani Tardini, dar și pentru succesul celei mai noi piese montate aici, „Take, Ianke și Cadîr”. Dacă este să ascultăm democratic și „vocea poporului”, pentru cine vă știe, chiar și numai puțin, este o mutare inspirată a autorităților. Mai ales că, practic și teoretic, Teatrul este Familia dumneavoastră...

În același interviu, spuneți că vreți să refaceți imaginea teatrului...Atât cât se poate, în ce ar consta această nouă imagine a teatrului ca instituție?

Cristi Gheorghe: Da, teatrul este familia mea și este locul

unde are ce căuta doar cine știe cu exactitate din ce este construită această familie, cum gândește ea, care sunt dorințele ei, care sunt iubirile ei sau care sunt lucrurile pe care le urăște. Locul acesta pe care eu îl iubesc și pe care am să mor iubindu-l, este un loc extrem de sensibil, este un spațiu în care se lucrează în primul rând cu sentimente – fabrica de vise - produsul finit care este dăruit publicului fiind compus din aceste sentimente.

Legat de imaginea teatrului, în primul rând este vorba de o redinamizare artistică a ceea ce înseamnă repertoriul, prin alegerea de spectacole potrivite cu gustul unui segment cât mai extins de spectatori. În al doilea rând este vorba de viitoare colaborări cu unii regizori de marcă, regizori care, prin ceea ce au realizat până acum, pot garanta valoarea viitorului produs artistic pe care îl vor concepe.

În ceea ce privește imaginea teatrului, mai trebuie avută în vedere și posibilitatea teatrului de a deveni cât mai mobil, continuând seria participărilor la festivaluri specifice atât în țară cât și în străinătate.

a.g.s.: Revenind la „Take...”, între abordarea clasică a acestei montări, susținută cu argumente de către regizorul Eugen Făt, și tendințele actuale, cum vede Cristi Gheorghe Adevărata Față a Teatrului Contemporan (în general, ca fenomen cultural)? Andrei Șerban, în cartea sa, „O biografie”, se autocalifică drept „eclectic”, adoptând semnificația din limba engleză: refuzul oricărui sistem prin alegerea celor mai bune aspecte din diversele sisteme... Este eclecticismul, în sens englezesc, un atribut al acestui Teatru contemporan?

Ținând cont și de experiența cu Teatrul Pygmalion din Viena, de contactele cu Bucureștiul, ce îi lipsește Teatrului gălățean?

Cristi Gheorghe Da. Eclecticismul, în acest sens, ar trebui să fie un atribut al teatrului contemporan, un atribut

care să stea la baza viziunii de spectacol modern. Nici un sistem nu poate fi rău în totalitate, ideea este să descoperi ce părți, într-adevăr valoroase, trebuie păstrate în așa fel încât reconceptualizarea să fie una care să ducă la evoluție.

Cred că diversitatea este ceea ce lipsește în momentul acesta teatrului gălățean. Și nu este vorba de diversitate cu orice preț, dar este absolut interzis ca un teatru de provincie să conțină doar un repertoriu bazat pe un singur gen de artă teatrală. Acest lucru duce evident la închidere, la limitare, ori teatrul, nefiind o artă limitată, nu are voie să se manifeste limitativ la nivel de concept.

a.g.s.: Așadar, dacă totul va fi în regulă, ce piese și ce autori ar monta/ aproba/ prefera directorul Cristi Gheorghe?

Cristi Gheorghe: Piese din dramaturgia clasică, dar și contemporană, comedii, dar și drame. Deci „de toate pentru toți”.

Până la urmă nu este obligatoriu vorba de titluri sau autori, ci este vorba de conceptul regizoral pentru piesele care urmează să fie montate. Conceptul trebuie să fie unul dinamic, care să vină în întâmpinarea dorințelor consumatorului de artă teatrală existent. Dramaturgia națională, dar și cea universală este extrem de bogată, conținând foarte multe titluri valoroase. Nu este vorba dacă piesele acestea se montează ci este vorba de modul în care se montează în așa fel încât să devină plăcute spectatorului, să îl facă să simtă empatic atunci când intră în sala de spectacol.

a.g.s.: Din snobism sau nu, am rămas cu nostalgia unei montări precum „Trilogia greacă” a lui Andrei Șerban... V-ar interesa o astfel de întoarcere în timp?

Altfel spus, care ar fi visele actorilor în ceea ce privește repertoriul?

Cristi Gheorghe: În primul rând, visele actorilor în acest moment sunt legate de dorința de a lucra cu regizori de valoare, recunoscute pe plan național, lucru care, din păcate, nu s-a întâmplat de foarte multă vreme. Și mă refer aici la Felix Alexa, Alexandru Dabija, Alice Barb, Radu Afrim, Alexandru Darie, Horațiu Mălăele și enumerarea poate continua.

Din acest punct pleacă ridicarea valorii artistice a unei trupe și implicit creșterea calității din punct de vedere artistic al produsului pe care îl vom oferi spectatorilor.

a.g.s.: Dramaturgii gălățeni pot spera la montarea unora dintre piesele lor?

Cristi Gheorghe: Evident. Atâta timp cât piesele sunt interesante nu văd de ce nu s-ar transforma în spectacole

ale teatrului nostru. Am deja în vedere un text al lui Victor Cilincă, premiat anul trecut în cadrul Festivalului de Dramaturgie de la Galați, text pe care cu siguranță îl vom realiza la un moment dat.

a.g.s.: Cum o să aibă grijă directorul și regizorul Cristi Gheorghe de... actorul Cristi Gheorghe? Ce planuri i se rezervă acestuia?

Cristi Gheorghe: Momentan actorul încearcă să se înțeleagă cu directorul. Abia s-au cunoscut, dar cu siguranță vor ajunge să colaboreze minunat împreună.

Este destul de dificilă această dedublare, dar trebuie făcută atâta timp cât dragostea pe care o am pentru meseria de actor nu și-a diminuat intensitatea.

a.g.s.: Apropo de roluri: care v-au fost cele mai dragi și pe care le-ați dori? Un... Hamlet v-ar ispiti? Au fost roluri care v-au fost impuse și nu v-au plăcut? Cum le-ați „rezolvat”? Discuții pentru o eventuală întoarcere și în lumea filmului?

Cristi Gheorghe: Da. Mi-ar plăcea să gust din nebunia

extrem de lucidă a prințului Danemarcei, dar și din răutatea, răceala și obsesivul patologic cu valențe diabolice caracteristice lui Richard al III-lea. Nu ai voie să exiști în calitate de actor dacă nu îl adori pe Shakespeare.

Cu toate acestea, am jucat de toate. Nu am refuzat roluri pentru că nu te faci actor doar pentru a-l juca pe Hamlet. Și am interpretat cu plăcere absolut toate rolurile pe care le-am avut, le-am iubit în egală măsură pe

toate, chiar dacă unele dintre ele mi-au rămas mai apropiate de inimă și mă refer la Kieser din „Tarâmul Celălalt”, la Jo din „La Umbra Vântului”, la Eskrokov din Moartea lui Eskrokov, la Lelio din „Mincinosul”, la Capulet din „Romeo și Julieta”, la Woyzeck din... „Woyzeck”.

a.g.s.: Mă întorc și la regizorul Cristi Gheorghe. Ce ne pregătește?

Cristi Gheorghe: Plăcându-mi să vorbesc despre proiectele mele la trecut nu vă pot spune decât că tot ceea ce o să pregătesc o să încerc să fie cât mai pe placul Stăpânului Public, pentru că fără el, eu / noi, nu am exista.

a.g.s.: A existat vreun moment în care nu ați crezut că Teatrul este viața dumneavoastră? Au fost momente în care ați fost ispitiți să alegeți altceva?

Cristi Gheorghe: Niciodată. Am mai spus-o și o repet: dacă ar fi să mai trăiesc încă o dată aș face exact același lucru. Meseria pe care o fac nu m-a dezamăgit niciodată. E mult prea frumoasă, mult prea sinceră – dacă și tu ești sincer cu ea. Oamenii dezamăgesc, arta niciodată.

a.g.secară: Care sunt marile dumneavoastră prietenii din lumea teatrului? Care și cum a fost relația maestru - discipol? Mă gândesc, par exemplu, la profesorii de la București (Alexa Visarion ș.a.) sau la actori precum Gheorghe V.Gheorghe, Ioana Citta Baci...

prin absurd că am atinge-o, atunci ar trebui să dispărem. Este bolovanul sisific pe care încercăm mereu să-l urcăm pe muntele existenței. Este un ideal. Așa cum în viață nu există cu adevărat perfecțiune, în teatru este la fel. Dar continuăm să o căutăm și asta ne dă aripi noi de fiecare dată pentru a putea reîncepe, cu aceeași ambiție, zborul viețuirii.

Cristi Gheorghe: În lumea teatrului nu este vorba de prietenii. E mai mult decât atât. Suntem cu toții o mare familie și funcționam ca atare. Aici suntem frați, surori, părinți, copii... Altfel nu se poate. Actanții acestei meserii evoluează pe baza unor lucruri extrem de intime care invariabil îi apropie, îi leagă, îi face să devină un tot, îi omogenizează la nivel de sentiment. Așa diferiți cum suntem – lucru foarte normal, chiar necesar – simțim cu toții același lucru – iubire. Sau cel puțin așa ar trebui să fie.

În ceea ce privește relația maestru-discipol pot spune că am lucrat cu oameni minunați (Ion Cojar, Ștefan Radof, Alexa Visarion) de la care am învățat extrem de multe lucruri definitorii pentru ceea ce înseamnă să fii actor-regizor. Am avut profesori care nu ne-au învățat *să facem* o meserie ci ne-au redescoperit viața, ne-au ajutat să privim ca să vedem, să ascultăm ca să auzim.

De la actorii de aici din teatru, cu tata în frunte – primul mare descoperitor pe care l-am avut – am primit cadou, cu fiecare spectacol în care îi vedeam, încă o motivație că asta trebuie să fac și că merită din plin. Așa cum am mai spus-o, eu îi consider familia mea cea de-a doua, familie în care mă regăsesc, care mă înțelege și în mijlocul căreia mă simt minunat de fiecare dată.

a.g.s.: Există perfecțiune în lumea Teatrului? Adică roluri perfecte, prietenii perfecte, spectacole perfecte, texte perfecte?

Cristi Gheorghe: Perfecțiunea este acel ceva spre care doar tindem, lucru sănătos de altfel, pentru că, presupunând

a.g.s.: Cum stați cu marea problemă a Timpului? Mai ales acum, după ce ați primit în dar problemele administrative? În funcție de acesta, ce hobby-uri ați avut și mai aveți?

Cristi Gheorghe: Încerc mereu să mă împrietenesc cu Timpul. Din păcate este mereu înaintea mea cu un pas. Nu reușim să ne întâlnim prea des. Dar de cele mai multe ori îl am alături, mai ales că marele meu hobby a fost, este și va fi teatrul. În rest încerc să îmi găsesc vreme pentru film, pentru literatură, pentru călătorii...

a.g.s.: Același Andrei Șerban scrie undeva: „Deși evocarea „muzei” pare o glumă, eu cred în ea. Nu noi decidem reușita sau eșecul. Important e să dăm tot ce avem mai bun în lucru. Restul nu depinde de noi. Orice spectacol are o viață a lui, imprevizibilă, independentă, dar adesea nu o lăsăm să apară, căci, din frică, vrem să controlăm totul.”

Cristi Gheorghe crede în muză? Uneori îi este teamă de ea?

Cristi Gheorghe: Frică nu. Niciodată. Dacă ești sincer cu ea, Muza îți răspunde cu aceeași sinceritate și te ajută mereu în procesul creativ. Mereu o căutăm, mereu încercăm să intrăm în grațiile ei. Muza la mine are valențe de divin. Cred în Dumnezeu și știu că de la El avem harul creației artistice. Iar de Dumnezeu nu are de ce să îți fie frică, El fiind Iubire!

C.Stoica

Salonul de iarnă - Varietate tematică și stilistică

Salonul de iarnă al Filialei Galați a U.A.P.R., ediția 2012-2013, găzduit de Galeriile de Artă „Nicolae Mantu”, reunește creații ale unui număr de 34 de plasticieni aparținând unor generații diferite, de la Eugen Holban, Gheorghe Mihai Coron, Teodor Vișan, Nicolae Einhorn, Gheorghe Suci, până la cei mai proaspeți absolvenți ai facultății de profil din cadrul Univeristății „Dunărea de Jos: Monica Turcu, Rodica Gherghinoiu, Ștefan Axente, Ecaterina Balica, Ionuț Mitrofan. Sunt lucrări de pictură, grafică, sculptură și colaj de o mare varietate tematică și stilistică, ce atestă faptul că mișcarea plastică de pe aceste meleaguri dunărene cunoaște o dezvoltare și o evoluție în consonanță cu tendințele actuale din arta contemporană românească. Deși din expoziție lipsesc multe nume, unele chiar sonore (nici capacitatea sălii nu permite prezentarea unui număr mai mare de lucrări), manifestarea se distinge prin acuratețe, diversitate și preocuparea artiștilor de a realiza lucrări cu o bogată încărcătură ideatică și emoțională, obiectivate prin mijloace plastice proprii.

În pictură, Sava David încântă cu un tablou axat pe tema explorării motivului floral, motiv atât de drag artistului, pe care-l cultivă cu remarcabile rezultate de mulți ani, neavând inhibiții că în acest gen s-au exprimat peneluri celebre: Luchian, Tonitza, Petrașcu, Mantu, Ghiață, Ciucurencu, Piliuță etc. Tabloul său, „Anotimp floral”, este pictat într-o gamă de griuri colorate, magistral orchestrat, care evocă atmosfera melancolică a toamnei, delicatețea și poezia florilor. Tot motivul floral constituie și subiectul pânzei lui Vasile Neagu, realizat în culori sensibile din aceeași gamă a griurilor colorate, așezate cu pensulații de mare finețe („Florală”). Teodor Vișan prezintă o compoziție cu personaje aflate la un ospăț („Familia”), Aurel Manole ne conduce pe o plajă însorită, unde în prim-planul tabloului este înfățișat chipul admirabil al unei femei („Plaja”), Nicolae Einhorn surprinde o scenă cu colindători într-o compoziție cu accente decorative („Colindători în curte”), în timp ce Gheorghe Mihai-Coron își exteriorizează bucuria într-o pânză pictată în ulei, de un lirism tonic („Vecina primăverii”), iar Crenguța Macarie evocă o imagine cu o familie de țărani care se deplasează într-o căruță, trasă de un măgăruș, spre locul unde va începe o nouă zi de muncă („Rurală”). Din călătoriile sale în afara țării, Ion Murariu-Neamț a reținut într-un tablou de mari dimensiuni, într-o interpretare personală, imaginea exterioară a Catedralei protestante din Berlin, construită din ordinul împăratului Wilhelm al II-lea în perioada 1894-1905 după un proiect conceput în stil renascentist de arhitectul Julius Raschdorff („Berliner Dom în sărbătoare”). Figurarea edificiului în pânza gălățeanului este schematică, iar culorile sunt explozive, șocante pentru un edificiu de cult, în realitate de o mare sobrietate, monumental, chiar dacă autorul a vrut să sugereze atmosfera sărbătorească și entuziasmul pe care-l încearcă participanții la un astfel de eveniment festiv. Din splendida Veneție, Gheorghe Andreescu, în unicul tablou

expus, prezintă palate care poartă pe zidurile lor patina timpului, soția sa, Jana Andreescu, glosează pe tema naturii statice, folosindu-se de tonuri discrete, rafinate („Natură statică”), Liliana Jorică-Negoescu dă viață unei compoziții cu personaje biblice („Angelo din pace”), Sterică Bădălan aduce poezia toamnei într-o pânză în care peisajul este configurat pe o orizontală de mari dimensiuni („Toamnă în galben”), Ștefan Axente s-a axat pe reprezentarea în tonalități coloristice închise a umbrei unor copaci („Umbra”), Nicolae Placiov, cu sensibilitatea-i caracteristică și pasiunea ce l-a impus pentru acuarelă, surprinde un crâmpel din peisajul mirific al Deltei Dunării la începutul unei frumoase zile de vară („Dimineată în Deltă”). Un portret de robustă forță expresivă semnează Ionuț Mitrofan, care debutează în cadrul acestei expoziții a Filialei locale a U.A.P.R. Personajul său feminin, de o vitalitate exuberantă, este ferm desenat,

iar cromatica amintește de paleta expresionistă.

Nicolae Cărbunaru („Neliniște”), Daniela Cristofor („Copacul albastru”), Tudor Ioan („Natură statică”) și fostele sale studente, Simona Pascale („Adâncimi”), Rodica Gherghinoiu („Criza”), Monica Turcu („Povara crucii”), Olimpia Stanciu („Mândrie și prejudecată”), Cristina Popa („Structuri”) și Ecaterina Balica („Zbor”) pendulează în zona abstracției lirice. Fiecare însă are individualitatea sa, fiecare găsește soluții plastice care să-i exprime stările și trăirile interioare. Tabloul lui Tudor Ioan este remarcabil din punct de vedere al jocului cromatic, al ritmului, al compoziției, al largheții și spontaneității gestului cu care este așezată materia picturală. Ecaterina Balica pictează într-o dominantă de roșu, la Monica Turcu, Rodica Gherghinoiu, Simona Pascale și Olimpia Stanciu culorile sunt sobre, traducând stări tensionate, neliniști sufletești greu de suportat. Sentimentul de neliniște este pus în evidență numai printr-un dinamic joc al culorilor și de Nicolae Cărbunaru. Pictura umoristică a lui Florian Doru Crihană prezintă încă o scenă din viața personajului lui Cervantes, pe care el l-a imortalizat în creația sa în nenumărate ipostaze. De data aceasta, învingător al Turnului Eiffel, cu mustați care au luat forma acestui monument și cu o nouă săgeată de aceeași formă, adăugată celei cunoscute, se îndreaptă spre a ataca noi obiective („Bătălia”).

Grafica este reprezentată prin lucrările ai căror autori sunt Cornelia Nicolaesci-Burlacu, Marian Tomozei-Cocoș, Tudor Șerban și Eugen Holban. Acesta din urmă, prin lucrarea sa executată în pastel, „Muntele Sacru”, ne întoarce în timpuri mitice, pe vremea getodacilor, imaginând misteriosul Cogaion ce adăpostea peștera în care marele zeu Zamolxis și mai apoi marele preot Deceneu se izolau pentru a medita în liniște și singurătate, încercând să afle cunoașterea supremă.

(urmarea la pagina 19)

Despre vorbe cu miez

Katia Nanu

„Echilibrul în stat e ca sănătatea în corp” (Mihai Eminescu)

Relația mea cu Eminescu este, mărturisesc, una stabilă. Ne reîntâlnim periodic, fără declarații stânjenitoare și fără reproșuri, cu dor și tremurătoare așteptare dezlănțuită de o imagine fugară, un gând trecut sau o poezie auzită din nou. Mi se face dor de el în cele mai ciudate locuri, îl reîntâlnesc neașteptat ca și când numai la el mi-ar fi fost gândul. Și nu este așa. Trăiesc uneori luni sau chiar ani fără să mă duc înspre el cu adevărat, furând numai clipe înguste, trăiri mărunte, frânturi de vers. Alteori nu mă mai satur să-l caut și să-l regăsesc. Anul acesta mi l-au amintit nepoatele mele, recitând o poezie pentru un concurs de la școală. Știu, ar fi fost poate mai interesant să povestesc cum mi l-a reamintit o carte sau o emisiune sau un omagiu adus Poetului. Mie, însă, mi l-au adus mai aproape, la aniversare, două copile cu glasul subțire, repetând obsedant „valurile, vânturile...” Abia după aceea am auzit că unii contemporani ai mei vor să-i facă Poetului un memorial în incinta Catedralei neamului sau că cer să fie dezgropat pentru a i se preleva AND-ul... Moartea lui Mihai Eminescu a devenit în preajma zilei sale de naștere prilej de investigații dedectiviste și de presupuneri fantastice. 163 de ani dispăreau într-o clipă în fața neostoitei goane după senzațional a poporului român, care-și așeza poetul național la răscruce de drumuri televizuale pentru a fi folosit la creșterea audienței. Din fericire pentru el, Eminescu nu le-a adus rezultatele scontate și interesul pentru viața-moartea lui a durat doar o clipire de pleoape. A doua zi poetul era aproape uitat. Un post de televiziune inspirat a mai calculat ce drepturi de autor ar fi luat rudele poetului, în eventualitatea că ele ar exista, din vânzarea cărților sale în aceste vremuri. Puțin domnilor, puțin. Dincolo o fi altfel?, m-am întrebat, în lipsa unui englez

care să știe dacă Shakespeare este mai bine vândut. Și gata. Eminescu s-a reîntors în statuie.

De aceea, cred eu, întâlnirea mea, a noastră, cu Eminescu nu trebuie să fie programată. În momentul în care l-ai încorporat în fibra ta, poetul va rămâne acolo, pitit între cutele simțirii, gata să-ți răzbată mereu, să iasă la suprafață. Doar să-l ai.

Mie, de exemplu, îmi place să îl redescopăr uneori în ipostaze inedite. Știați că sunt cugetări ale sale cu valoare mereu actuală? „Fiecăruia-i e dată de natură măsura de minte pe care a fost s-o aibă. Educația poate să dezvolte puterile minții existente, nu poate însă pune ceea-ce nu-i.” Sau: „Oamenii se împart în două: unii caută și nu găsesc, alții găsesc și nu-s mulțumiți.” Mi-e dragă dulceața limbii, dar și concizia unor judecăți care se potrivesc precum o mânășă și în ziua de astăzi. „Mulți lucrează, dar puțini gândesc” sau „Cele mai înțelepte planuri ne-nconunate de succes se numesc nerozii”.

O să revin cu astfel de exemple după ce vă voi arăta de ce mi se pare că reîntoarcerea mea la Mihai Eminescu este o lecție mereu deschisă, necesară tuturor. Nu neapărat romanticilor dornici de poezie sau filozofilor în căutarea unor scilipiri de geniu. Poetul a fost și un tenace jurnalist. Publicistica sa este atât de stufoasă încât cu greu o poate urmări cineva ca pe o lectură facilă. Însă, ea există, și dincolo de discuțiile privind antisemitismul sau alunecările mâinii eminesciene, fibra observației atente, logica analizei asupra societății românești redimensionează concluziile autorului și surprind prin actualitate.

Întâlnirile mele cu Eminescu sunt, cum vă spuneam, mereu surprinzătoare și instructive, așa cum se întâmplă în orice relație serioasă. De când am în casă ediția completă a operelor sale, în îngrijirea profesorului Vatamaniuc (Editura Național, 2010), simt că nici timpul și nici cunoștințele nu-mi sunt suficiente pentru a cerceta și înțelege.

Așadar, zilele trecute, în plină aniversare a poetului, surclasată la televizor de contorsionări bugetare și discuții parlamentare, de dezvoltării incredibile de erori judiciare și așa mai departe, eu citeam într-un articol publicat de Mihai Eminescu în 26 mai 1879 - „Care va să zică justiția nu poate face nimica contra tâlharilor de bani publici, contra mituiților, deoarece acești domni sunt patrioți înregimentați ai partidului roșu. Justiția nu poate să-și facă datoria, pentru că abuzatorii și mituiții, de la notarul de sat până la treptele cele mai nalte

administrative, sunt organizați și constituiți într-un fel de bandă împărțiată pe tot pământul românesc, și ai cărei membri se susțin și se apără reciproc când sunt cumva amenințați de loviturile dreptății. Și această bandă, când se află în opoziție, poartă pe steagul său firma de „regimul virtuții”, iar după ce au luat cu asalt puterea se numește „guvernul partidului liberal-național”. Nu e nicio aluzie, doar un fragment dintr-un articol. Ca și următorul, ce duce cu gândul la declarațiile actuale privind mișcările din administrație și problemele pe care le au partidele cu oamenii schimbați din funcții când vin sau când pleacă de la putere. Fragmentul apare în ziua următoare celui citat mai sus, adică pe 27 mai, 1879.

„Mai întâi s-au creat goluri artificiale în viața statului pentru care se cereau cu totul alte individualități decât acelea cari s-au grămădit în ele. Un sistem reprezentativ, întins ca o rețea asupra țării întregi, influențat însă totdeauna în mod absolut de guvernul central, și-au format în fiecare părticică organele sale, sub forma de consilii județene, consilii comunale, consilii de instrucțiune, consilii în sus și în jos, care nici știau ce să consilieze, nici aveau ce reprezenta decât pe persoanele din care erau compuse. Mii de funcțiuni noi s-au înființat cari să garanteze exercițiul libertăților publice și private, dar s-au ocupat de oameni cari nici știau ce însemnează întreaga organizația aceasta... Oameni fără știință, fără onestitate și fără avere se grupează în toate părțile țării în partid radical. Și fiecare din acești pitici se simte egal cu oamenii cei mai avuți și cei mai inteligenți ai țării.”

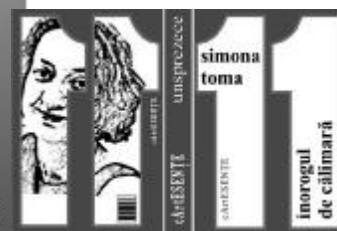
Te întrebi dacă există ceva nou sub soare, dacă nu cumva toate idealurile noastre sunt pur și simplu apă de ploaie și dacă ideile promovate, dezbătute, fluturate de noi în anul 2013 nu sunt de fapt aceleași, ba chiar mai puțin direct exprimate, ca cele de acum peste o sută de ani. Când va veni schimbarea? Există pe aceste meleaguri posibilitatea unei schimbări? Are poporul român fibra necesară asimilării unor alte relații sociale, adoptării unei alte mentalități privind munca, valoarea, profesionalismul, competiția, drepturile, dar și obligațiile cetățeanului etc? Greu de spus și, ciudat, aproape greu de crezut în contextul comparației anului 2013

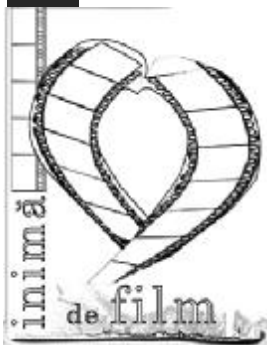
cu anul 1881, de exemplu, când același jurnalist Mihai Eminescu scria: „Nu mai puțin partidul conservator a semnalat totdeauna răul ce-l aduc fluctuațiunile politice în buna administrare a țării și a cerut ca funcționarii administrativi să prezinte garanții serioase de aptitudine la intrarea lor în funcțiune, dar, odată intrați, a cerut stabilitatea pentru toți... Lumea este scandalizată de îmbogățirea așa de repede a câtorva din cei ce au mai multă acțiune în guvernul țării! Abuzurile și deșănțarea au fost denunțate în public de către președintele Consiliului de Miniștri și de președintele Camerei legiuitoare. Și cu toată acestea demoralizatoare își urmează cursul, oamenii înfieraiți de opinia publică stau în capul departamentelor și în capul județelor și exemplul dat de sus s-a întins repede până în cele din urmă strate ale societății.”

Unde am mai auzit noi asta? Rotirea aceasta nesfârșită, obsedantă, în cercul istoriei poate deveni un sentiment care te doboară. „Cerând dar o bună organizare în întru nu trebuie să pierdem din vedere că legile cele mai bune nu pot da decât rezultate rele în mâni deprinse a le viola și că, mai mult decât cele mai bune legi, o economie înțeleaptă și o administrație onestă pot ajuta la nălțarea claselor muncitoare și la ocrotirea lor.” (6 decembrie 1881)

Publicistica eminesciană poate deveni subiect de studiu pentru guvernanți. Părerea mea! Vor găsi toate câte li se reproșează deja reproșate. Le-au fost spuse guvernanților de acum mai bine de un secol. Împietrirea în timp a unor obiceiuri proaste, a unor deprinderi păguboase, ar trebui să le deschidă ochii. Numai că, bine zice poetul, „Între caractere și inteligență n-ar trebui să existe alegere. Inteligențele se găsesc foarte adesea, caractere foarte arare.” Și tot în cugetările lui Eminescu am găsit: „Cel mai mare păcat al oamenilor e frica, spaima de a privi în față și-a recunoaște adevărul. El e crud, acest adevăr, dar numai el folosește.”

Noian de vorbe cu miez într-un timp al vorbelor goale de conținut. Trăim în goană, cu sufletul strivit de răspunderi majore și nici nu știm cât de mult ne lipsește Poetul și habar nu avem ce se ascunde prin cărțile unde fiecare gând al său a fost teaurizat spre luare aminte. Nu-i vina lui, este pierderea noastră.

Faust (2011), 140 min
 Regia: Aleksandr Sokurov
 Cu: Johannes Zeiler, Anton Adasinsky și Isolda Dychauk

Oricine s-ar aștepta, văzând ultimul film al lui Aleksandr Sokurov, la o adaptare a celebrei drame a lui Goethe, va fi dezamăgit. În afară de câteva replici preluate din opera geniului german, nu prea există lucruri comune. Regizorul rus are o viziune mai degrabă proprie asupra poveștii celui care și-a vândut sufletul, însă acest lucru nu este cu totul inexplicabil, dat fiind că nu părintele literaturii germane moderne este creatorul acestei povestiri exemplare, ci ea circula în spațiul saxon cu mult înainte, fiind printre altele subiectul unei piese de teatru din epoca elizabetană, scrisă de Christopher Marlowe, subiectul fiind tratat și *romanesco* de către Thomas Mann.

Obsesia lui Sokurov legată de puterea mundană era materializată deja printr-o trilogie magnifică, alcătuită din filmele „Moloch” (1999), „Telets” (Taurul, 2001) și „The Sun” (Soarele, 2005), portretizări ale celor trei bărbați care au marcat anii de teroare de la mijlocul secolului trecut (Hitler, Lenin și împăratul Hirohito). Faust prelungește seria către o tetralogie care nu se mai referă la monstrozitatea unei persoane, ci la ceea ce devine drama universală, începutul sfârșitului, ecranizarea fiind laureată cu Leul de Aur la Veneția, în 2011.

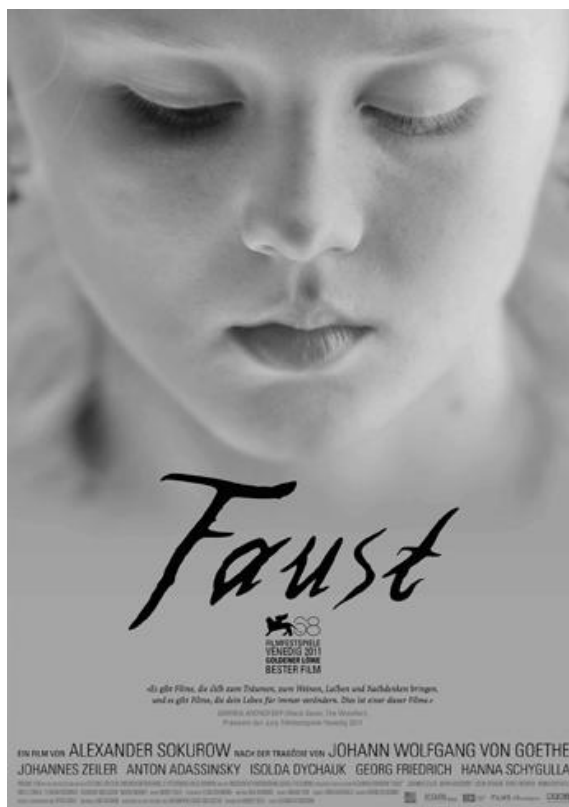
Povestea lui Heinrich Faust e aceea a unui doctor în drept, medicină și teologie, însă care nu știe mai nimic despre florile de prin împrejurimi. Într-un decor suprarealist spre grotesc, încât s-ar părea că e vorba despre o pictură mișcătoare a lui Hieronymus Bosch, omul de știință abia e puțin mai mult decât un cerșetor înfometat, care caută mâncare și bani. Faust (Johannes

Zeiler) nu crede nici în Dumnezeu și nici în demoni, dat fiind că nimic nu îi confirmă așa ceva. Atunci când desface un cadavru, în prima scenă, nu se așteaptă să găsească anume ceva, iar curiozitatea sa abia dacă poate depăși plictiseala. Cinismul pare să-i fi devenit filozofia de viață și-l face să declare că nu a găsit niciodată sufletul în timpul vreunei dintre disecții. Problemele materiale i-au sufocat setea de cunoaștere, dar nici restul lumii nu pare să se afle într-o stare mai bună, astfel că diavolul Mefisto nici măcar nu mai are nevoie să intre el însuși în joc, ci trimite în loc un aghiotant hidos numit Mauricius (Anton Adasinsky), cel care în restul timpului se ocupa

cu cămătăria, potrivit unei liste la care erau abonați deja toți reprezentanții de vază ai orașului.

Faust nu are ce să vândă decât un banal inel și un tratat științific, însă e refuzat, pe motiv că acestea nu mai au valoare, ba mai mult, nici viața sau moartea nu mai au greutate, ci doar timpul, timpul care nu mai ajunge - această idee devenind leitmotivul întregii povești. De altfel, din momentul în care Faust este întrerupt de la suicid de către același hidos reprezentant al răului,

pelicula curge într-o goană nebună spre a prinde din urmă un timp nedefinit, toți se îngrămădesc spre un absurd neunde, orice dialog este tulburat de un etern foșnet, totul e o risipire generală. Mauricius îl conduce pe Faust într-un tur grotesc al orașului populat de oameni cu trupuri și chipuri răsucite, ispitindu-l cu tot felul de plăceri, manipulându-l cu orice ocazie, implicându-l în păcate și crimă. În tot acest iureș, Faust se îndrăgostește de probabil singura ființă inocentă din oraș, tânăra Margarethe (Isolda

Dychauk), însă chiar și dragostea nu mai este acel sentiment frumos, ci o banală dorință de posedare erotică. În cele din urmă, Mauricius îi oferă savantului posibilitatea împlinirii poftei în schimbul celebrului contract. Faust își vinde sufletul, în existența căruia oricum nu credea.

Sokurov se pare că și-a dorit să surprindă ideea de putere în forma sa primară - posesia erotică a celuilalt - iar acest lucru nu pare să fie negat

decât de o scenă angelică, unica în care lumina reușește să pătrundă în eternul cețos al peliculei, în care timpul și spațiul se opresc pentru a respira puțin eternul. Restul filmului de mai bine de două ore e dominat de o apăsătoare patină galben-verzuie care accentuează morbiditatea personajelor aflate în fuga fără căpătâi către o iarnă a conștiinței. Figurile și formele distorsionate pe alocuri ajută și ele la crearea impresiei de vis, sau poate de halucinație. În acest coșmar, pasul către lumea de dincolo este aproape insesizabil, mai ales că privitorul rămâne hipnotizat în marșul lui Faust aflat veșnic într-o foame, sau poate sete, de ceva care îi scapă. Într-un final, doctorul sărac îl omoară cu pietre pe maleficul său ghid, fără a se putea spune dacă a reușit aceasta cu adevărat, însă oricum nu mai contează, pentru că deja el însuși devenise de mult una cu ispitorul.

În viziunea lui Aleksandr Sokurov, drama lui Faust e aceea a omului care e deposedat până și de cea din urmă salvare - moartea. Lumea cealaltă nu aduce nimic nou: nici o revelație, nici un ecou. Dumnezeu a fost refuzat, iar glasul angelic al frumoasei Margarethe nu mai reușește să schimbe nimic într-o lume stearpă și confuză.

LEONE D'ORO ALLA 68° MOSTRA DI VENEZIA 2011

Ich bin Faust...

„V-ați da sufletul pentru o carte? Adică pentru a scrie o carte care să vă mulțumească, să vă aducă bunăstare, liniște, tot ce vă lipsește?

Sau v-ați da sufletul pentru a vă schimba viața-n literatură (sau artă în general, literatura nefiind întotdeauna artă)? Pentru o transfigurare... probabil efemeră?

Goethe să fi putut spune, precum Flaubert despre Doamna Bovary, Ich bin Faust?

(Întreb pe Mitruț Popoiu cum ar fi corect în germană: „Faust bin ich” sau „Ich bin Faust”?)

„Se spune „Ich bin faust”. Asta înseamnă „eu sunt Faust”. Dacă vrei să spui invers, Faust sunt eu, nu întorci cuvintele, ci spui „ich” accentuat, eventual o mică pauză după, și apoi restul „bin Faust”.

Dacă spui invers, „Faust bin ich” înseamnă „Faust sunt eu”, dar ca și cum Faust nu ar fi un nume, ci o calitate, un atribut. Oricum, „faust” înseamnă pumn. Dacă spui „Faust bin ich” orice neamț nu ar înțelege „Faust sunt eu”, ci mai degrabă „sunt un pumn”.

*

Dacă ți-ai dirija, sau aproape așa crezi, unele momente ale vieții tocmai pentru a le putea folosi în vreo carte? Dacă totul este apoi pierdut de sub control?

Mitruț Popoiu

Este vreo formă de pierdere a sufletului, sau măcar a unei părți din el?

Dar cui ți-ai dat părțica de suflet?

Probabil, în marea bunătate a lui Dumnezeu, ni se permite să ne pierdem câteodată doar frânturi de suflet, având posibilitatea de a mai recupera câteodată...

*

Și când ne vindem câte o bucățică sau poate întregul câte unui Mefistotel, cât de mult suntem Mefistotel?

Magistrul Vasile Lica îi spusese de câteva ori că are o privire, sau poate o atitudine, mefistotelică... Și tot de la el a aflat că „mai binele este dușmanul binelui”. Un germanist precum el se poate să fi știut despre spusele lui Faust, înainte de apariția lui Mefisto: „Când binele ne reușește-n lume./ Mai-binele-i minciună și miraj.”

După mai bine de cinsprezece ani, se întrebă în sine sa dacă darul Reginei, „Doctor Faustus”, de Thomas Mann, la un Crăciun, ar fi avut vreo astfel de semnificație, vreo legătură...

*

Când iubim, sau vrem să iubim, sau credem că iubim, cât din sufletul dăm, dăruim? Și cui?

*

Cine spune într-adevăr ceea ce Goethe consideră că ar trebui să spună Mefisto când se prezintă ca fiind „o parte-a puterii care, vrând/ Să facă Răul, face doar Binele oricând.”? Mefisto, Goethe sau... Faust?

Și ce puțin vrea Mefisto de la Faust: „Mă leg să-ți fiu aici în slujbă ție./ La semnul tău să sar grăbit, fidel./ Iar când ajungem dincolo, tu mie/ Va trebui să-mi fii atunci la fel.”!

Doar o eternă slugăreală! Asta vrea Diavolul! Nu să-i fii prieten, camarad, părtaș, coleg...

Și ce ușor îi cad unii în plasă!

Mai spune Mefisto:

„La urma urmei – ești ceea ce ești!

Și îndeamnă „în lunga haină a lui Faust:

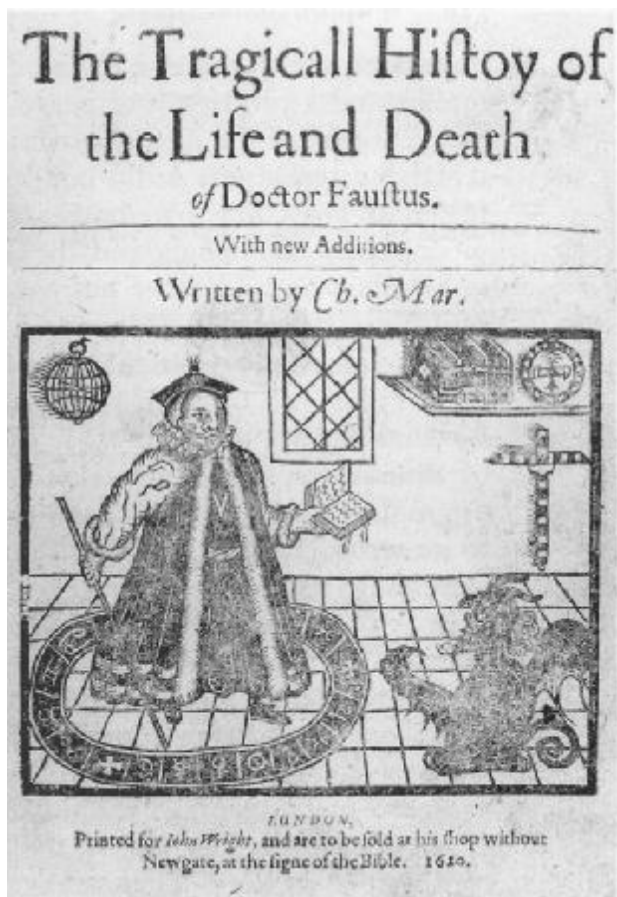
„Da, scuipe pe Știință și Rațiune,

Pe nalta forță-a omeneștii minți;

Părintelui minciunii te supune.

Cu vrăji și cu iluzii să te minți,

Și-al meu, fără condiții, ai să fii! –

Lui, spirit i-a fost hărăzit de soartă,
Ce, nesupus, mereu nainte-l poartă,
Și-ale cărui porniri, mult prea zglobii,
Întrec teluricele bucurii.

Prin viața furioasă-l voi abate,
Prin stearpa lipsă de însemnătate,
Să jinduie, să geamă, să se frângă,
Iar nesfârșita-i nesațietate
Mâncări și băuturi să nu i-o stingă,
Și-un strop de înviore să n-atingă:
Chiar dacă diavolului nu s-ar fi vândur,
El orișicum tot ar fi fost pierdut!”

De, cam așa se întâmplă... mai ales când
„Mârlanii nu-l adulmecă pe dracul,/ Nici când
acesta-i gădilă la gălci.”

(traducerea fragmentelor aparține lui Ștefan Augustin Doinaș, în „Faust”, evident de Goethe, Ed.Univers, București, 1982. Textul de mai sus este un fragment de roman scris de **anonimul gălățean...** al doilea.)

(pentru conformitate, a.g.secară)

Marius Chiru

FAUST DEZGOLIT

Marea se auzea în depărtare, având reverberații gotice. Aerul sărat i se încălcea în barba blondă și în pletele sălbatice. Drumul încins de arșiță urca spre îngrămădirea de case alburii, doar mormântul sinucigașului stătea înfipt în coasta dealului nisipos, iar drumul urca mai abrupt, căldura soarelui se cernea tot mai grea, privirea încețoșată de efort zăbovea pe crucea cu brațe egale din piatră gri și fără nici o inscripție. Marea își zbătea valurile, pașii se succedau lin, zboruri de albatroși întretăiau coridoare sufletești, sintagme abstracte, cugetări nebunești... Orizontul ondulat dinspre sat era împărțit în două de corpul imobil al bisericii, fără culoare, fără pată, fără textură. Ca o melodie înceată și fără sfârșit, insipidă până la un așa-zis capăt - încărcat de tonuri grele, elefantine, - pentru a izbucni ca dintre cataracte într-o răvășitoare cascadă de spume croind o rochie de tânără mireasă. Înaltă, bronzată, chintesențială. Urcarea nu se mai termina, forcepși grei trăgându-i picioarele prin clepsidra răsturnată de zei absconși la malul unei mări fără fund, ireductibilă, amară ca o suduitură de birjar. Primii salcâmi îi aruncau umbra la picioare ca o ofrandă grea de semnificații. Mormântul singuratic era acum ascuns privirii de cocoașa imensă a dunei. Micul sat îl primea pe ulițele sale.

În dreapta bisericii, de statură exagerată pentru cei câțiva oameni ce păreau rămași din timpuri antediluviene, se găsea, umilă, aproape prăvălită într-o rână, o căsuță ce servea de prăvălie. Pe tânărul teolog îl întâmpină aerul acru al unei alte lumi, scufundată într-o sinapsă a cerului negru opus delirului apolinic de afară. Respirația cangrenoasă a încăperii se contopea cu șuieratul băcanului fără vârstă și fără vesta obligatorie. Nu se putea înțelege cu omul acesta care nu-și mai exersase corzile vocale și măruntaiele timpanului din timpurile căderii Babelului, după cum arătau privirile scurse de expresie. Din penumbră a ieșit o siluetă învăluită în straietele unui cin mănăstiresc. Se postă în fața tânărului și își înălță fața albă din pământ. Câteva bucle negre se răsfrângeau prin făgașele dintre obraji și marginile glugii negre.

- Ceva de ale gurii?

- Da, spuse îngândurat, ca trezit dintr-o dulce letargie.

Se mișca ritualic îndeplinindu-i cererea, iar lumina interioară devenea din ce în ce mai slabă.

A ieșit din băcănie împleticindu-se, sufocat de crepuscul, de o cecitate ce-l înjunghia, de o greutate morbidă și stăruitoare.

Vântul adia dinspre uscat, cerul era fără anotimp, sugrumat de nori sulfurici și păsări întunecate. Biserica avea o culoare cadaverică și trei nave gigantice în care nu se mai auzise glas de preot de mai mult de șapte ani, când oficiantul mai bătrân decât omul originar închisese ochii, „predând” cheile bisericii băcanului și serviciul nimănui. După ce desferecase lăcașul, „curatorul” se îndepărtă cu mănunchiul de chei și de zile ce-i mai rămăseseră.. Înăuntru atârnav pânze de paianjen de consistența parâmelor, iar șobolanii deranjați de zgomotul pașilor se furișau prin unghere. Înaintarea îi deschidea o perspectivă mai luminoasă, ireală. Un ocean de marmură neagră își prăbușise parcă talazurile acolo în fața lui, cu răceală lugubră și impasibilitate milenară. Dacă în catedrala din Koln se păstrează urma diavolului, pe aceste dale negre stătea răstignită însăși osatura neființei. Vroia să fugă, dar picioarele îi erau înțepenite într-o smolă cefalorahidiană, inima îi bubuia să spargă vitraliile, mâinile vânjoase îi tremurau nerușinate. „Trebuie să fie îndoiala, mai rea decât un păcat trupesc. Totul vrea să mă sugrume pentru că mă îndoiesc. Asta înseamnă că nu cred? Nu. Nu poate fi adevărat. Trebuie să ies afară”, gândise el atunci, creierul supurându-i de o frică fizică.

Ajunse în casa micuță din spatele bisericii puțin înaintea ca soarele alb să apună spasmodic prăbușindu-se într-o lizieră de fagi bătrâni cu coamele roase de vreme și de furtuni. Gazda, pisica neagră fără un ochi a parohului, îl aștepta nu spălându-se pe blana scorojită, nu în adormirea veșnic pisicească, ci eviscerând un pui de cioară cu ghearele înțepenite în curmătura morții. De fapt, felina nici măcar nu își așteptase oaspetele lipsit de cucernicie. El ridicase o mână, neștiind de ce făptuise gestul, iar „zeitatea” Bastet părăsise încăperea cu prada inertă în gură. Odaia devenea acum mai ridicol vrăjitorescă, micuța candelă dinspre răsărit nereușind să taie cordonul ombilical al umbrelor, al mărturiilor mincinoase, al spuselor insidioase, pentru că o pâclă apocaliptică se prelingea prin fereastra de apus, oaspele căzând cataleptic în mijlocul camerei austere de paroh.

Orologiul bisericii bătuse ceasul unu din noapte și frunzele mânate de vânt dansau liturgic în jurul căsuței. Stătea pe muchia treziei și adulmeca noaptea fără lună, ca un viespar fără regină. În cameră se simțea mirosul răspândit de ființa misterioasă din prăvălie. Fiica băcanului? Să fi avut acel Roșu Împărat, plictisit de înțelepciune și de multe zile searbede, o fiică așa frumoasă.. I se păru imposibil. Dădu să se ridice de pe podeaua strămbă, când într-un colț observă o mișcare, nu bruscă, mai mult ca o insinuare, iar ochii dați acum cu întunericul vedeau silueta coborând de pe un scaun nalt ca un jilț. Foșnetul robei. Era fata-femeie după cum se întrevedeau contururile necunoscutului. Da, ea era, aici în casa parohului. Nu era această intrare aici un viol? Chiar o profanare.

-Tu ești?

Ea îi duse un deget imaterial peste buze și îl apucă de mână..

-Ce dorești de la mine?

Nu îi răspunse. Îl conduse afară în răcoarea ca de țintirim a nopții. Gluga îi era trasă în jos și tresălate șuvițe cărlionțate îi coborau până spre brăul care părea că o poartă spre biserică, și nu picioarele.

-Tu, ce dorești de la mine?

-Nu am venit cu gânduri ascunse în acest sat îndepărtat. Am fost trimis de înalta...

-Te întreb ce dorești!

Acum vocea era autoritară și noaptea părea că i se scurge prin vene. Pământul de sub picioarele goale era o magmă fierbinte, vântul de sud nu mai adia, nu se auzea țipenie de om sau de pasăre.

Biserica era deschisă, deși nici țipenie de custode al lăcașului sumbru. Fata intră și la trei pași în urma ei se strecură și el, deși multe ițe invizibile îl trăgeau înapoi, dar numai pentru a-l catapulta tot înainte cu o forță gigantescă □ pașii nu i se auzeau, „călăuza” fusese deja înghițită de întuneric.

Întinsa suprafață a domului se preschimbă într-o tablă de șah la care exista un singur supraveghetor. Și un singur câștigător. Nu reușea să vadă limitele acestui câmp de joc. Credea că ele se aflau undeva acolo.

-Pot să îți dau orice...

Vocea fetei, încadrată de două făclii îl sperie pe tânăr. Nu știa ce să răspundă.

-Orice...

-Nu ai cum. Totuși, aș fi dorit cunoașterea. Nu știu dacă e un târg.

(urmarea la pagina 21)

Nicolae Bacalbașa

Doctorul Vasile Voiculescu

Soarta a făcut ca unul dintre cei mai importanți scriitori ai limbii române să fie medic. Nu a fost o somitate medicală, dar un bun clinician, un meseriaș cinstit.

Medic de front în primul război mondial. Fiu de țăran din zona Buzăului, profund religios și care și-a distilat trăirea de Dumnezeu în vers. Om subțire la trup, finețea sufletească fiind însoțită de cea a chipului. Îl puteți vedea în istoria literaturii române a lui Călinescu, într-o schiță a Mariei Pillat.

La adânci bătrâneți, Dumnezeu a hotărât să îl încerce.

Nici nu știi cum te izbește bila la biliardul istoriei.

În 1956 ungerii se răscoală. Nu-i iubesc din cale-afară, dar nu pot să nu-i admir. Românii mișcă și ei dar nu prea tare, căci, între altele, ungerii cer Ardealul.

Aceeași dramă ca și în 1848!

Autoritățile române trimit trupe contra răsculaților, îl predau sovieticilor pe fostul șef comunist unger trecut de partea poporului său și refugiat în România (folosind pe generalul de securitate sovietic Neulander, cunoscut în țară ca Walter Roman) și obțin „bilă albă” de la patronii de la Kremlin. Trupele sovietice vor fi retrase din România, între condițiile puse fiind intensificarea represiunii.

Om de peste 74 de ani, Voiculescu este arestat pentru apartenența la grupul de gândire ortodoxă „Rugul aprins”. Vina: „delict împotriva ordinii sociale”. Este, practic, o condamnare la moarte. Este trimis la Aiud unde va dezvolta o tuberculoză pulmonară. Iată o descriere a scriitorului făcută de colegul de celulă Gheorghe Penciu: „Să fi fost începutul lunii decembrie 1959, o lună geroasă, o lună a lupilor, când ușa grea și masivă a celei fu dată în lături și înăuntru își făcură apariția doi deținuți de drept comun, purtând pe targă o firavă făptură de om, care aducea, prin liniile ascuțite ale pomeților, mai degrabă cu un sfânt decupat din icoanele neasemuite ale pictorilor bizantini. Era așa de slab că puteai să vezi prin el și-l urmăream cum încerca să-și strângă zeghea cea de toate zilele asupra-i, cu rămășița unui efort nepământean. Era frig, tare frig în celulă și răceala se simțea prin țurțurii de gheață ce atârnavă ca niște ciorchini pe sub obloanele ținute ale fiecărei celule.

Frig pătrunzător (deținuții politici nu aveau dreptul să aibă ciorapi, doar cei de drept comun) și foame: 70- 80 grame de pâine pe zi și 250 grame de turtui rânced.

Rețetă sigură de făcut tuberculoză.

De ce să-i omori pe burghezi? Las' că mor singuri.

În cazul lui Voiculescu, s-a urmărit înfometarea deliberată. A fost pus să care hârdaie cu fecale extrem de grele, pe care nu le putea ridica.

Cum nu executa ordinul, era tăiat de la batjocura numită masă.

Cercul vicios se închidea. Este uluitor cât a supraviețuit totuși în aceste condiții!

Despre Voiculescu în pușcărie mi-a povestit colegul meu, dr. Vasile Popa, a cărui tată, scriitor și acesta, făcuse Aiudul.

Stătuse în celulă cu Voiculescu și asistase când un plutonier dădea cu bocancii în toracele poetului.

Plămâni emfizematoși bubuiau ca o tobă.

M-am gândit ani de zile ce a ajuns plutonierul?!

Ofițer superior, pensionar de lux după „revoluție”?

Sau a fost dat afară după ce l-au utilizat, o unealtă reformată înlocuită cu alte unelte?

Oricum, merită relatată discuția dintre Voiculescu și medicul oficial al Aiudului, doctorița Maria Bolea.

După ce fusese băgat sub apă înghețată, una din batjocurile făcute să zdrobească spiritual deținuții, bătrânul Voiculescu era muribund.

Doctorița știa cine este.

Văzându-l febril, la limita morții, l-a întrebat:

- Domnule doctor, ce să vă prescriu?

- Un ou, doamnă, un ou.

- Nu pot, domnule doctor, nu pot. Dacă aș face acest lucru ar însemna ca a doua zi să fiu alături de dumneavoastră.

În spatele doctoriței era ofițerul politic.

Tratamentul foamei este caloria alimentară.

N-a murit în pușcărie. Cu TBC pulmonar și osos l-au trimis să moară acasă. Nu se mai putea mișca, era transportat în brațe, din cauza tuberculozei de coloană vertebrală.

A murit pe 26 aprilie 1963.

* Publicăm în premieră în revista noastră fragmente inedite din volumul lui Nicolae Bacalbașa, *Opriți Dricul, Mortu' ăsta n-a dat plicul!*, în pregătire. O radiografie dură a realităților din spitalele românești și nu numai, de-a lungul istoriei, dar și o reflecție asupra lecțiilor Istoriei, punându-se accent, evident, pe întâmplări medicale.

IRIS NAUM

Rugă astrală

Doar mierea blândeii sfășieri
mai poate să ne ostoiască
foamea stafiditelor alveole
dulceața-i se impregnează
în praful arhivelor hieroglifice
acum poate să curgă
pe buzele albe ridate
prin crevasele neștiute
ale umerilor despuiați
de aripile Himerei

Camuflați în ritual
sărutăm pietre
cu parfum astral
sub cupola iertării
germinăm scânteia

Alchimia așteptării

Au crescut rădăcini în abis
acum nu mai pot aduna
frunzele cu virilă rouă
decât în ascunzișuri
la ivirea tăcută a lunii
mugurii pe crengile amintirii
tremură la presimțirea roții
chiar și fructele tale
devin cavernoase
căci poartă-n carnea lor
izvorul neputințelor mele
și totuși semințele lor
preschimbă atomii în secunde
picurând nucleele
în pâlniile speranței

Reflux

Suntem prizonieri
în alveola moale și amară
a unei evidențe încleiate
în fagurele timpului
înțelestată în gâtul eternității
deasupra nemilosului abis
ascultăm marșul numerelor
ce nu mai pot odihni
sufletul roditor de balsam
totul se clatină înăuntru
veșmintele lumii plesnesc
dezvelind fisurile primordiale

Întoarce-vom timpul înapoi
să-l strivim între pleoape
să-l măturăm cu fruntea
să-l încercuim cu gura
să picurăm din nou iubirea
ca mierea pe pâine
sau ca apa prin zăpadă
doi regi nebuni și orbi
însămânțând domeniul
cu ochi de primăvară
furând de la supuși
puțin noroi și multe ploii
pentru recolta incendiară

Ihtis

Atinsă de pieptul lui mă răstorn
Ca pita aburită pe farfuria de lut
Descoperind desene cu pești și spirale
Ne-mpletim pe ștergarul de oase țesut
Cu urzeli de fum și șnur de proteine
Ei gem din genuni reverberând
În ungherele trupurilor noastre
Aducându-mi aminte mereu
De fiul plâpând fără-de trup
Ce nu mai vine în astă lume
Să ne ierte ne/știutele păcate
Copilul din florile luminii
Încet își retrage fuiorul din mine
Dansând dezlânat cu inima mea
Lăsându-mi fără aer plămânii
Și, totuși, respir, respir, respir,
Fără să știu acum cine sunt
Fără să pot aici să mai aleg
Doar împresurarea frunții
Și sulița răsărită-n piept
Mă întorc pe același drum
Ca o hulubiță adun de prin ștergare
Un bol de argint cu mir și ierburi
Să-mi primenesc veșmânt de alinare

Cerneala și timpul

Și se vor îndrăgosti pe drum.
Plouă cu scântei în ritmul
Păsării cu aripi de scrum.

Fugi, mister neîngropat!
Zâmbește cât mai poți,
Ascultă sângele cum, în cântat,
Visează a te regăsi să poți.

Cântă-mi, dar, cerneală!
Amintește-mi din viitor
Cum în trecutul lor de smoală
Făceau baie muritori.

Urlă, tu, timp, zbiară!
Să se spargă-n nori
Scara de vise ce-omoară
Rânduri de cocori...

Șoptiți-vă, voi, dragoste!
Cum un etern și un efemer
Alcătuiesc o simplă oaste
Victorioasă în ceas stingher.

Glossă

Tic-tac, tic-tac, tac-tic
Chiar nu știu ce să mai fac
Vremea zboară doar prin gând,
Iar mă prinde-n al său cânt.
Cred în una mea speranță,
Cu ea clipa mă răsfăț,
Cred în ochii vechi ai vremii
Și mă las din valul serii.

Moare viața dinainte-mi
și-o cuprind c-un dulce glas,
o arunc și mă surprind
dându-mi tot ce am rămas:
file din destin furate,
sanctuare, partituri,
limbi de foc și nu copii.
Tic-tac, tic-tac, tac-tic.

Fac o vrajă de copil,
Iar iau vina pe deplin,
mă-nserez ca dimineața,
știu și-n somn ce cruce-i viața.
Cu o vrajă de adult
mă spetesc să mă ajut,
vă închin și iarăși tac,
Chiar nu știu ce să mai fac.

Ziua, noaptea mă sfidează
mă gravează și mă-mpiatră,
mă azvârle într-un foc
inimii ce-mi stă pe loc.
Soarele doar luminează

fața mea cu a ta față;
tot ce speră și, sperând,
Vremea zboară doar prin gând.

Vieți ce le tot port cu mine
și le-ncep cu un sfârșit
se adună și frământă
mintea-n care m-am oprit.
Strig prelung la un cocor,
gândul meu ce zboară lin,
el nu iartă, timpu-i vânt.
Iar mă prinde-n al său cânt.

Lemn în marmură, iertare,
Cruce-n care mă zăresc.
Mă prefac într-o ardoare
și în ea o să zâmbesc.
Mă-nfirip și eu ca dânsa,
mă preschimb într-o cenușă.
Praf de stele mă răsfăț,
Cred în una mea speranță.

Văd un nor, îmi face semn,
îndeaproape vine el,
îl aștern din picături,
parcă asfaltăm un timp!
Umbre din preasus prefacem,
Cu alt chip le tot îmbrac
și le pun steaua în față,
Cu ea clipa mă răsfăț.

Un pitpalac într-un copac
îmi face semn din frunze,
eu îl privesc și iarăși tac
și-mi caut un alt nume.
Arborele mă înviașă
pe crengile de la cer
Eu - tăcerea neagră-a serii -
Cred în ochii vechi ai vremii.

Vorbesc în frunza ce-a căzut
prin gândul meu ros de milenii,
stau în minutul secundar,-
un mit înalt pe deget inelar.
Mă prea topesc în frigul meu,
mintea simt iarăși cum arde.
Mă tot prefac în gândul vremii
Și mă las din valul serii.

Și mă las din valul serii,
Cred în ochii vechi ai vremii:
Cu ea clipa mă răsfăț.
Cred în una mea speranță,
Iar mă prinde-n al său cânt.
Vremea zboară doar prin gând,
Chiar nu știu ce să mai fac.
Tic-tac, tic-tac, tac-tic.

ANDRADA CIORICI

Andrada Ciorici are 14 ani (pe 16 februarie 2013 împlinește... 15), este în clasa a IX-a A (mate-info bilingv) la Colegiul Național Vasile Alecsandri, Galați. Are performanțe atât pe materiile reale, precum matematica și informatica, cât și pe cele umane, având rezultate la limba și literatura română, religie, cât și limbile străine (engleza și germana). Limba germană este favorita ei. În gimnaziu a avut, de asemenea, foarte multe premii de excepție la toate materiile, la concursuri interjudețene și internaționale (gimnaziul l-a făcut tot la LVA). La sfârșitul clasei a VIII-a a primit o bursă la ICHC (International Computer Highschool Constanța), un liceu performant de matematică-informatică, dar a refuzat. În viitorul apropiat își propune să plece cu o bursă să studieze în Germania. Iată o tânără talentată și întru cele ale literaturii, după cum se vede în această pagină, stăpânind o tehnică literară pe care puțini o cultivă în zilele noastre... (a.s.)

CONSTANTIN TĂNASE

AMINTIRI DESPRE DIDA (II)

Abia către ziua, la capătul tuturor lămuririlor și după ce, probabil, fiecare și-a zis „Daaa, cred că asta este deocamdată și nu-i nimic de făcut”, el, ca să destrame acel soi de încremenire care se înfiripa, a rostit așa într-o doară, mai mult pentru sine, că ea și-a încălcat înturucâtva statutul profesional culcându-se cu un ipotetic traficant de droguri. Însă lungile plimbări pe faleza superioară a Dunării, în ciuda faptului că el șchiopăta destul de vizibil, având un mers anevoios, își lăsaseră o amprentă profundă asupra gândurilor ce i-ar fi putut încerca, încât constatarea lui, evident răutăcioasă, a primit un răspuns pe măsură. L-a privit cu dezinvoltură, ca în seara când și-a luat singură sticla de *Ci-Co* și i-a spus că n-a încălcat nimic și dacă ar fi sigură că e traficant n-ar pregeta să-l lege pe loc. „Aș zice să te grăbești”, a continuat el, „Să nu ți-o ia alții înainte.”

Dida nu se grăbea niciodată. În Academia de Poliție i s-a cultivat această trăsătură nativă, iar mai târziu, șefii ei au mizat pe aceeași însușire. „Să lucrezi cu răbdare, să nu te grăbești niciodată,” o sfătuiau ei în orice împrejurare. Un funcționar cu idei cam ciudate a ales-o, el știa cum și de ce, poate pentru că neavând salbă, perspectiva unui mariaj prematur, după obiceiul țigănesc, era îndepărtată, complicațiile specifice unei atare situație fiind astfel evitate. Și poate că tot din același motiv, soții Rudaru, părinții Didei, au acceptat fără prea mari discuții să o lase la școală, mai ales după ce li s-a explicat că toate cheltuielile urmau a fi suportate de stat. Așa a ajuns Dida cea fără grabă, ofițer de poliție în echipa de lichidare a rețelelor de traficanți de droguri, Marius Berteanu fiind, după toate probabilitățile, depozitarul substanțelor ucigașe. „Foarte ingenioși acești băieți,” i-a atras atenția șeful înainte de a o trimite în misiune. „Drogurile sunt aduse la băcănia fostului soldat laolaltă cu marfa obișnuită, în ambalaje obișnuite, se înțelege. Ca lumea, nu? Omul își aprovizionează magazinul. Apoi apar dilerii. Ca orice măsteriu, cumpără și ei ce se găsește: *Dă-mi un kil de zahăr*, sau altceva. Băcanul îi servește și încasează prețul. Simplu ca bună ziua. Vrem să-i intri pe sub piele, să identifiți ascunzătoarea și, în general, să afli cât mai multe de la el. Poate ai să mă întrebi dacă n-ar fi mai bine să descindem la prăvălie. Nu, n-ar fi bine deloc. Cu siguranță nu vom găsi nimic în rafturi sau în magazine. Și atunci ce-am făcut? I-am pus în gardă, adică am stricat totul. Trebuie să dibuim toată marfa și cât mai mulți indivizi. Or fi ei abili, da' le vom veni de hac.” „Nu, n-am să vă întreb nimic din ce presupuneți,” a replicat Dida spre iritarea șefului. „Altceva vreau să știu: de ce l-am ales pe soldat?” „Pentru că a fost în Afganistan și a venit de acolo cu năravuri.” „Doar atât?” „Nu-i destul?” „Nu.” Șeful a privit-o oarecum încurcat, surprins, desigur, să audă o asemenea opinie de la un subaltern lipsit de experiență. Pentru Dida, însă, îndoiala s-a lăștit pe măsură ce scormonea în trecutul lui Marius, iar plimbările pe faleză deveniseră obișnuință.

„Și cu întâmplarea de pe vremea liceului când te-am salvat, cum rămâne?” a întreb-o înainte de a pleca de la ea. „Dar cu rudele din fotografii?” „Rudele sunt reale: părinți, unchi, mătuși, frați, surori etc. Povestea mi-a fost livrată de șeful echipei. Ce, n-a fost așa?” „Da, dar ...” „Dar ce? Nu ți-am spus-o cum trebuia?” „Ba ai spus-o destul de bine.” „Nu foarte bine?” „Bine. Ai spus-o foarte bine.” „Cum arăta țigancă? Hai, spune! Era mai frumoasă decât mine? Spune, că nu știu ce-ți fac.” „Nici vorbă. Cum era să fie mai frumoasă decât tine?” „Atunci de ce i-ai sărit în ajutor?” „După atâta timp nu știu ce să spun. Așa am crezut că era bine.” „Nu te-ai amoretat de ea?” „N-am mai întâlnit-o, nu cred...” „Ți-ar fi plăcut să fi fost eu piranda de atunci?”

Marius a închis ușa cu un fel de grijă, ca și cum s-ar fi furișat să nu fie văzut de cineva, de fapt plecarea lui de la Dida chiar s-a petrecut ca o strecurare printre pericole necunoscute, fără a bănuși că nu avea să o mai vadă niciodată.

Și-a găsit prăvălie răvășită. A sunat-o pe Dida să-i ceară un sfat, dar nu i-a răspuns. S-a dus acasă la ea și nu i s-a deschis. O vecină curioasă l-a informat că nu locuia nici o Didă acolo. Apartamentul era al unui domn, șofer de TIR, momentan plecat în cursă. Nu avea nici cea mai vagă idee unde ar fi putut să o găsească. Poate la poliție, că doar acolo lucra. Până în noaptea precedentă a considerat-o ceea ce aparenta o arăta: o țigancă tânără, extravagantă și rebelă de care s-a atașat într-o oarecare măsură, într-o măsură destul de ... da, se putea spune că se și îndrăgostise, în ciuda fixației inoculate de avertismentul polonezului. „Polonezul?” și-a zis, ca o licărire a unei posibilități de a ajunge la *capătul unui fir*.

S-a întors la prăvălie, a repus totul în ordine, a verificat marfa, hârtiile, banii și a încercat să reia activitatea normală. A încercat, întrucât până la sfârșitul acelei zile nici un client nu a pășit pragul prăvăliei. Așa-ceva nu se întâmplase niciodată. În zilele următoare - la fel. Stătea la casa de marcat și privea pe fereastră. Peste drum, cofetăria *Crinul Alb* era plină de cumpărători. Îi privea cu nostalgia zilelor când și în magazinul lui aglomerația era la fel de mare. Seara, întristarea devenea de-a dreptul insuportabilă. Lumina vitrinelor de vizavi și a firmei cu neon, *Crinul Alb*, îl înnebuneau. „Crinul este o floare *oxigenofagă*, dacă dormi într-o cameră cu asemenea flori, ai toate șansele să ajungi la Domnul,” îi spusese oarecine cândva. „Și ei nu pot fi decât albi,” se gândea el într-o zadarnică așteptare de mușterii. „Iar *albul* este culoarea zăpezii, a purității, dar și a *morții albe*.”

A închis magazinul cu speranța că, de astă dată, încuietorile vor rezista oricăror tentative de infiltrare și s-a dus direct la cel ce îl pusese în legătură cu Iaroslav Jelinski când a cumpărat prăvălia. „M-au călcat unii,” i-a spus pe nerăsuflăte. „Problema e că n-au furat nimic.” „Nimic!” s-a mirat tipul sau poate numai s-a prefăcut. „Asta e într-adevăr o problemă. Înseamnă că respectivii au căutat ceva.” „Ce?” „N-am nici cea mai mică idee.” „Să anunți poliția?” „Poate că da, poate că nu. S-ar putea să te fi călcat chiar oamenii ei.”

Tipul nu părea să știe prea multe. Totuși i-a spus, așa în treacăt, că Pan Iaroslav frecventa tot felul de medii, unele mai deocheate decât altele și că tot el era proprietarul *Crinului Alb*. „Păi n-a vândut cofetăria când a ... plecat?” „Așa se pare. Stai cu ochii pe ea, poate se deslușesc unele lucruri.”

Și s-au deslușit numai în parte. Într-o dimineață, echipe de polițiști au înconjurat cofetăria, instalând benzi de avertizare spre a interzice accesul în zonă. Era o agitație de nedescris: oameni în uniforme coborau din mașini și alergau în toate părțile de parcă voiau să oprească o inundație, ori să prevină un incendiu. Sirenele au fărâmișat liniștea obișnuită a acelei părți a zilei, apoi au răsunit împușcături și au venit ambulante. Marius Berceanu privea desfășurarea de fapte din prăvălia cumpărată de la polonezul Iaroslav Jelinski cu banii câștigați în Afganistan ca soldat al Armatei Române, luptând departe de țară, în alt scop decât cel declarat de guvern și i s-a părut că Dida Rudaru, ofițer de poliție sub acoperire, de etnie țigănească, era printre cei ce acționau la *Crinul Alb*. S-a ridicat de la teighea și a alergat în stradă. Un agent din forțele speciale l-a oprit și l-a aruncat peste banda avertizoare. „Vreau să comunic ceva important inspectorului principal Dida Rudaru,” s-a justificat el ridicându-se și încercând să se explice într-un anumit fel. Lovitura puternică ce i s-a aplicat, justificată de dispozițiile legii privind ordinea publică și protejarea umanității față de efectele *morții albe*, l-a îndepărtat pe Marius Berceanu de posibilitatea de a contribui la destrucerea unei rețele de traficanți de droguri și a reîntâlnirii cu iubirea vieții lui (părere absolut personală).

(Sfârșit)

Salonul de iarnă - Varietate tematică și stilistică

(continuarea de la pagina 8)

Folosind o gamă de griuri rafinate și forme care sugerează structura geologică a Muntelui Sfânt, Eugen Holban a reușit să creeze acea atmosferă de mister a locului unde-și aveau sihăstria cei doi, loc pe care istoricii noștri au căutat să-l localizeze unii în Munții Orăștiei, iar alții în Munții Bucegi, în Masivul Ceahlău sau pe înălțimile altor munți. Valoarea simbolică a lucrării lui Eugen Holban este evidentă, iar preocuparea lui pentru istoria neamului, pentru etnografie și folclor, pentru tot ce reprezintă cultura acestui popor îmbracă forme artistice cu importante semnificații. Tot la pastel apelează și Mariana Tomozei-Cocoș, critic de artă care în ultimul timp s-a manifestat și în pictură și grafică. Ea prezintă aspecte peisagistice din Finlanda și Franța („Lan în Finlanda”, „Saint - Lizier). La ea tușa este mai viguroasă, urmărind redarea materialității elementelor ce alcătuiesc compoziția. Cornelia Burlacu-Nicolaescu își alege ca motiv meleguri unde primordiale este peisajul acvatic („În lumea apelor”), iar Tudor Șerban pare să prezinte secvențe din începutul poveștii unei noi benzi desenate („Primele două pagini”). Colajul Mihaelei Brumar emană discreție și o ușoară undă de umor conținută chiar și în titlul pe care-l poartă („S-a așezat pe mine o idee”).

Dintre sculptori expun: Alexandru Pamfil, Gheorghe Terescenco, Valentin Popa și Relu Angheluță. Primul prezintă două lucrări realizate în teracotă: „Personaj” și „Meditație”. Ambele sunt de mici dimensiuni și diferit lucrate. Cea dintâi este un basoreliev în care personajul are o înfățișare hieratică, surprins într-o ipostază statică, părănd a fi așezat pe un tron, pe când a doua este un ronde-bosse compus sintetic, sculptorul procedând la amputarea unor părți ale corpului. La Gheorghe Terescenco, formele și volumele sunt compuse în geometrii elansate, care dau impresia desprinderii din teluric și înălțare spre spații cosmice („Înălțare”). Bătrâna din ronde-boosse-ul lui Valentin Popa este îngândurată, caută cu privirea în jos și ține mâinile încrucișate în așa fel încât parcă ar ascunde ceva în poală. Cioplitura lasă să se vadă urmele dălții. („Taina”). Lucrarea lui Relu Angheluță, „Armonie”, de forma unei inimi, este o adevărată bijuterie sculpturală. Marmura este finisată până la perfecțiune, golurile și plinurile conviețuiesc într-un deplin acord, exprimând echilibru, ritm, muzicalitate.

La sfârșitul acestor rânduri, trebuie să spunem că pășind pragul Galeriilor „Nicolae Mantu”, gălățenii au ce vedea, admira, comenta, chiar dacă manifestarea nu reflectă în integralitate potențialul artistic al Filialei noastre locale. Acum, când nu mai există nici spațiul expozițional al Muzeului de Artă Vizuală, este greu și pentru conducerea Filialei de a găsi o sală adecvată pentru a da posibilitatea ca toți artiștii care activează în Galați și Tecuci în domeniul artelor vizuale să fie prezenți într-o manifestare de anvergură. Ne bucurăm că totuși plasticienii de aici trimit lucrări la marile expoziții naționale și internaționale (Bienala „Ion Andreescu” de la Buzău, Salonul Moldovenilor Bacău-Chișinău, Bienala „Lascăr Vorel” de la Piatra Neamț, Bienala „Gheorghe Petrașcu” de la Târgoviște, Concursul Național „N. N. Tonitza” de la Bârlad, „Atitudini contemporane” de la București, Bienala internațională de gravură „Iosif Iser” de la Ploiești etc.) și că lucrările lor sunt apreciate de juri și public, și de multe ori autorii lor premiați. Așa s-a întâmplat în ultimii ani cu Gheorghe Miron, Alexandru Pamfil, Sterică Bădălan, Eduard Costandache, Monica Turcu, Mariana Tomozei-Cocoș etc., cea mai recentă distincție fiind Premiul pentru Pictură obținut în luna octombrie a acestui an de Crenguța Macarie la Bienala „Ion Andreescu” de la Buzău. Poate n-ar fi rău dacă forurile culturale municipale și județene ar reveni la o practică foarte bună existentă până în 1990, aceea de a face și achiziții din expoziții. S-ar încuraja astfel creația originală și s-ar veni în ajutorul artiștilor în sporirea posibilităților procurării materialelor necesare realizării operelor de pictură, sculptură, grafică, artă decorativă. Poate ne aude cineva!

Corneliu Stoica

In memoriam**Ne-a părăsit sculptorul
Grigore Patrichi-Smulți**

S-a stins din viață la București, în dimineața zilei de 24 decembrie, sculptorul Grigore Patrichi, unul dintre reprezentanții de seamă ai artei contemporane românești, născut în comuna Smulți (Galați) la 3 august 1937, artist care din dragoste și respect pentru satul natal și-a adăugat la patronimul său toponimul Smulți. Împlinise în vară 75 de ani și am ținut să-l omagiem printr-un articol apărut în revista „Axis Libri” (nr. 16, septembrie 2012). După ce domnul director Zanfir Ilie i-a trimis publicația, mi-a telefonat și mi-a mulțumit, considerând articolul o adevărată surpriză, mărturisind că nu se aștepta, mai ales că nu mai văzuse până atunci nici un exemplar al acestei reviste și nici nu-l anunțasem de intenția de a scrie despre el la împlinirea celor 75 de ani de viață. Era sănătos și bucurat că avusese o expoziție la Călărași împreună cu pictorul Gheorghe Andreescu și pregătea o alta la Pitești.

Grigore Patrichi a absolvit Liceul de Artă „Octav Băncilă” din Iași (1956) și Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” din București, secția sculptură, clasa profesorului Constantin Baraschi, promoția 1966. A debutat în același an în cadrul Bienalei de pictură și sculptură din Capitală. A lucrat ca profesor în învățământul liceal, participând cu regularitate la expozițiile anuale și bienale din Capitală. În 1968 a devenit membru al U.A.P.R., Filiala București. De-a lungul anilor și-a organizat expoziții personale la București (1970, 1973, 1976, 1979, 1982, 1988, 1993, 1999, 2005); Brăila (2001, 2002); Galați (2001, 2005); Ploiești (2002); Slobozia (2002, 2004); Călărași (2003, 2005, 2006, 2007, 2012); Tecuci (2003, 2010, 2011); Pitești (2006, 2012); Craiova (2007), Focșani (2011), a participat la tabere și simpozioanele naționale de creație de șa Măgura Buzăului (1970, 1979, 1985), Arcuș - Sf. Gheorghe, Covasna (1974, 1980), Lăzarea - Harghita (1976, 1978), Hobîța - Gorj (1981), Scânteia - Iași (1987), Oarba de Mureș (1988), Valea Doftanei (1990), Soveja - Vrancea (1991), Bogați - Argeș (2006), Mioveni

- Argeș (2007), Durostorum-Teresele Dunării, Ostrov (2008), a fost prezent la expoziții de sculptură organizate în Germania (1986, 1988) și U.R.S.S. (1989). A fost distins cu Premiul colectiv acordat de U.A.P.R. sculptorilor participanți la Tabăra de la Măgura Buzăului (1970), a primit titlul de Cetățean de Onoare al Municipiului Călărași (2008) și al Municipiului Tecuci (2010). A făcut donații Muzeului Mixt din Tecuci, Muzeului Brăilei și Muzeului Dunării de Jos din Călărași. Lucrări ale sale se găsesc în colecții de stat și private din România, Austria, Elveția, Franța, Grecia, Italia și Olanda. Despre sculpturile lui au scris nume sonore ale criticii de artă din România: Vasile Drăguț, Mircea Deac, Dan Grigorescu, Constantin Prut, Mircea Grozdea, Virgil Mocanu, Octavian Barbosa, Radu Ionescu, Cornel Radu Constantinescu, Valentin Ciucă etc.

Registrul tematic al operei lui Grigore Patrichi-Smulți este extrem de bogat. S-a inspirat din mitologie, din lumea legendelor și baladelor românești, a dat viață unor motive biblice, a elogiat maternitatea, iubirea, viața de familie, a fost preocupat de reprezentarea spațială a zborului, de surprinderea candorii, naivității și curățeniei sufletești a copiilor, de exprimarea unor stări antagonice sau de transpunerea metaforică în piatră, marmură sau lemn a unor idei și sentimente profund omenești. Frumusețea și rotunjimea formelor corpului feminin a căpătat materializare în nudurile cioplite în

marmură albă și roșie, în lemn, în piatră, în timp ce sondarea psihologiei unor personaje, evidențierea trăirilor lor interioare le întâlnim în multe lucrări în care detaliile se opresc mai ales asupra expresiei figurii umane. S-a remarcat

printr-un discurs plastic original, evoluând spre forme care l-au apropiat mai mult de arta primitivă și arhaică, de cea bizantină și de folclorul românesc. În tot ce a creat nu s-a îndepărtat de figurativ, a manifestat înțelegere și respect pentru materialele din care și-a realizat lucrările, a știut să le exploreze acestora calitățile și defectele, a știut să și le subordoneze, reușind ca prin ceea ce a ieșit de sub dalta și ciocanul lui să comunice un mesaj, să emoționeze și să convingă.

Sculptorul Grigore Patrichi-Smulți a plecat pe neașteptate spre Împărăția lui Dumnezeu. El nu mai este printre noi ca persoană fizică. A rămas în urmă opera sa ca să-și reverse lumina din muzee și colecții particulare, să ne mângâie și să ne încălzească sufletele. O operă creată cu sinceritate, sacrificiu și respect pentru artă. O moștenire artistică valoroasă și durabilă, care a îmbrăcat veșmântul pietrei, marmurei, lemnului, bronzului. Avem datoria morală să i-o prețuim la adevărata ei valoare, să o facem să circule, să fie cunoscută de marele public!

C.Stoica

FAUST DEZGOLIT

(continuarea de la pagina 14)

Curajul îi revenise, vederea îi era mai largă, ampla tablă de șah nu conținea piese în afara celor doi. Se răzgândi.

- Aș vrea să te dezgolești.

Fata râse lăsând să i se vadă perfectul șirag de dinți.

- Cum vrei.

Și râse iar, de această dată zgomotos, iar el simțea că nu poate să înghită o cantitate neglijabilă de salivă. Se auzi un nechezat de cal din afara bisericii sau poate de dincolo de spațiu și timp.

O mână subțire trecu prin fața veșmântului și dezlegă funia. Haina grea îi căzu la picioare lăsând la vedere pielea albă și sâni mari, de femeie, văzuți până acum de teolog doar într-o carte. Protuberanțele tari fură pipăite de pupilele lui mărite. Roba zăcea la picioarele ei ca o pasăre neagră rănită de un vânător filigranat în sufletul său. Cu ochii pironiți pe diferite părți ale corpului ei, îl cuprinse un ușor tremur. Dar nu metafizic.

-Cunoașterea nu mi-ar fi adus o astfel de revelație, îngăimă el.

Fata se întoarse, iar torsul ei îl făcu să se simtă dezgolit. Poate de frumusețea ei.

-Crezi în Dumnezeu?

-Nein, mein Herr Pfarrer*.

-Care este numele tău? încercă el să se replieze.

-Mefisto.

-Nume de bărbat.

-Suflet de femeie...

Acum nu mai râdea, iar mormântul sinucigașului privea orb către marea aruncându-și valurile cu reverberații gotice destrâmând cearșaful însângerat al dimineții.

*Nein, mein Herr Pfarrer - Nu, domnule popă (ger.)

InterVIU cu scriitorul Ovidiu Bufnilă, realizat de către scriitorul Ștefan Ciobanu:

Știu vreo două - trei acorduri la chitară, da' e de-ajuns ca să ridic în picioare un stadion întreg! (I)

OVIDIU Bufnilă a coborât cândva din rafturile bibliotecii părinților direct în mâinile mele devoratoare de foile revistei **Anticipația**. Eram un copil de clasa a IV-a, copil al anilor '90, care mergea regulat la orele de religie proaspăt incluse în programa școlară. Am citit una din povestirile incluse în antologie după ce am mințit în dreapta și-n stânga că am terminat lecțiile la franceză. Și de atunci mi-a rămas numele autorului întipărit chiar dacă s.f.-ul oferit prin litere se diferențiază clar de clișeele de care eram sătul. Când mai prindeam o revistă s.f. de urechi, căutam prin cuprins numele lui, și eram fericit când îl găseam. Secundele au trecut babane ca niște ani, iată-mă față în față cu autorul, pregătit să îi iau un interviu. Și pentru că am avut ocazia să îi observ, prin rețelele de socializare, motoarele interioare, m-am gândit mult la întrebările pe care să i le pun. Recunosc, înainte am jucat jocul *Dacă aș fi Ovidiu Bufnilă, ce întrebări aș dori să aud?* și a ieșit **InterViul** de mai jos.

În mare viteză lumea se schimbă dintr-un singur click, se prăbușesc marile mituri, scriitorii devin **n e i m p o r t a n ț i**, politicienii își cumpără fete de fete cu silicoane planturoase să-i pizmuiască votantu' amețit iar poporanu' se bucură de **b i n e f a c e r i l e** tehnologiilor punând la cale revoluții

devastatoare și fără de sens. Ficțiunea e înscrisă în codul nostru genetic, dar noi nu luăm seama la asta și ne tot închipuim în fel și chip alergând voiniceste către Nimic. Filozofii au năpârlit. Savanții sunt un fel de gunoieri simpatici care se tot păruiesc în timp ce atomii își bat joc de ei ascunzându-se și vălurindu-se părelnic. Premiul Nobel nu mai are sare și piper iar valurile tsunami își bat joc de construcțiile noastre pe care le nimicesc, pentru că suntem indolenți, aroganți și delăsători. SF-ul e și el pe lista asta, ridicol și tembel. Se sumește și el fandosindu-se că ar descrie Viitorul dar în adevăr e depășit rău de tot de situație. Tot ce ne-am imaginat n-a ieșit așa cum ne-am imaginat iar tot ce ni s-a părut aiurit și zezec s-a dovedit a fi crunta realitate. N-am descoperit mare lucru și suntem pe mai departe bicsnici, aroganți și conformiști. Einstein încă ne păcălește cu prostioarele lui, încă mai credem că ne tragem din maimuțe și că Lumina vine de la Răsărit. Tocmai am descoperit o bacterie pe Marte și am și declarat-o sora noastră de sânge, mai mare râsul. Nici o tehnologie nu ne va vindeca de singurătate și nici n-o să ne dăm seama când *batman, superman, transformer, terminatorul și alien* o să ne sune la ușă să ne bage pe gât un pliant electoral.

Ș.C: Povestește-mi o zi din viața ta dacă ai fi erou de roman scris de Ovidiu Bufnilă?

O.B: Viața e grea, tre' să te scoli în zori pentru că bufnilul e un dictator și-și oropsește personajele, tre' să te speli pe dinți că nu se face să faci figurație sau să fii primadonă sau primadon nespălat pe dinți, faci flotări la greu ca să-ți scadă burtica umflată de cipsuri și snecsuri, ieși pe *strasse* la agățat idei, urmărești spioni de toate felurile că și ei te urmăresc pe tine, mai furi câte-o reclamă în criză de inspirație, te caștești pe viață și pe moarte cu toți adversarii reali ai bufnilului și bineînțeles că-i pui la podea că trebuie ca și bufnilul să aibă câștig de cauză în viața asta, nu în alta, iubești episodic și fără de leac, descoperi lumi nemaivăzute și nemaiauzite, zici tot felul de lucruri savante să se uimească cititoru' sau

Ovidiu Bufnilă (n. 15 august 1957, Târgu Ocna, județul Bacău) este un eseist și prozator român de science-fiction. A absolvit Facultatea de Mecanică din Galați.

InterVIU

Secțiunea I **Introducere**

Ștefan Ciobanu: Cât realism întâlnim în scrierile s.f.și cât s.f. în viața reală?

Ovidiu Bufnilă: Păi dacă ne uităm la televizor vedem o mulțime de SF-uri, jurnaliști care-și dau ochii peste cap bângându-ne-n sperieți că vine sfârșitul lumii, că avem cipuri în nădragi, că nici nu existăm ci suntem ideile cuiva, că o ducem bine, dar de fapt noi tragem mâța de coadă, chestii din astea lumești care, desenate pervers și inteligent, te fac să confunzi ficțiunea cu realitatea. Dar e ca lumea să dai bipuri, să pui la cale SMS-uri, să nimerеști în plin promo la berea cutare, să faci shoppingaraie, să te zburlești la mai marii zilei, să te dai cu parapantă, să-ți filmezi iubita cu nasturele de la chiloți, să-ți schimbi mama-soacră în direct la televizor cu altă mamă-soacră, mai bună și mai dreaptă, e tulburător, e pasionant, magnetofonele au dispărut, Saddam a ieșit din uz, Madonna e pe ducă, vin extratereștri să facă animație la mall, ne prostim pe Facebook și cădem pe spate când Papa moare în direct pe rețelele de socializare.

digitalu' după caz, mai ai timp de-o țigară deși bufnilul s-a lăsat de fumat, o iei de la capăt, băi, ce-i cu brambureala asta, răcește bufnilul și tu, personaj de personaj, o iei repede la picior să termini secvența ficțională, bufnilul te aruncă la gunoi spre seară, *delete* cu tine, îți ia altul locul, mai performant sau mai zevzec după caz. E tare greu să fii personaj bufnilian pentru că de fapt bufnilul nici nu este scriitor, personajele lui intră în realitate și se ocupă cu tot felul de stratageme periculoase așa că te poți trezi de-adevăratalea purtător de cuvânt al primului ministru sau ditamai generalul în serviciile secrete sau spion între spioni sau android acoperit sau preocupată în piața centrală sau în piața de pește acolo unde mișună tot felul de extraterestri care te binoclează sperios: țigări, țigări!?! Pauză de publicitate. Nu râde, persoanele bufniliene muncesc din greu în publicity pentru că bufnilul a învățat lecția de mic copil și nu e scriitor șpăgar, nu se ocupă de cumetrea culturală, nu e pupincurist geostrategic după epocă și alianțe continentale. Personajul bufnilian chiar umblă peste tot cu pliante după el, cu sloganuri, cu comunicate de presă, se împiedică, trage cu ochiu, își trage sufletul, oftează, își trage mucii, o ia de la capăt, socializează la greu și se văluște vălurind acțiuni, teme, idei, scenariu și strategii, clipuri video, strecurându-se, insinuându-se, muncind serios la opera literară bufniliană, inegalabilă, genială, imortală, draga de ea, ha, ha, ha! Puțină anecdotică nu strică, n-are rost să te iei în serios ca scriitor, scriitorul adevărat râde tot timpul, e liber, e viu, cât se poate de viu.

Ș.C: Spune ce știi să faci?

O.B: Sunt un artist adevărat, sunt genial și teribil, știu de exemplu să curăț o tigare cu inamicu' grăsimii, fac ouă ochiuri de-ți lasă gura apă, știu să fluier cu două degete la tot felul de cântări, scap de răceală în doar două zile cu lămâie și chimen de numa, numa, știu să înșurubez și să deșurubez, știu vreo două trei acorduri la chitară, da' e de-ajuns ca să ridic în picioare un stadion întreg. Da, încă negociez cu marile case de discuri de peste ocean, spăl mașina meserie, o spăl și pe jante să arate ochioasă, te fac din viraje printre tiruri, nu glumesc, simt de la o poștă când șmenarii de la service au de gând să-mi tragă o țezepă cu nu știu ce SDV-eu misterios prin care tre' să se scurgă uleiul în baia de ulei, folosesc batiste de hârtie ca să nu-mi țin microbii prin buzunare, nu mă pierd în pădure pentru că-mi iau tot timpul cu mine o lanternă și-un cuțit de tip rambo, așa ca să nu m-apeuce tremuriciu', știu să-mi fac o mulțime de prieteni dar îmi iese tare bine când îmi fac dușmani cu toptanul, știu să fac așa ca un koropișnic sau ca o bamboleră, îmi dau seama când se schimbă axa magnetică și când un politician ne-a trădat deja și ne-a vândut pe nimica extraterestrilor, știu să fac pase magnetice da' mai am un pic până când o să fac să zboare prin aer palatu' parlamentului, știu să joc table, știu să joc leapșa, știu să fac tabla înmulțirii, știu să dansez, știu să număr până la zece, câteodată îmi iese câte-o strategie secretă de se miră și serviciile secrete străine de minunea asta, știu să nu-i uit pe cei care au vrut să-și bată joc de mine, știu să ajung acasă fără GPS, știu să mă dau cu bicicleta, știu unde mi-am pus cheile, știu să scriu o povestire scurtă din zece cuvinte și o scriu pe aia mereu da' nu-și dă nimeni

seama pentru că sunt cel mai mare magician al tuturor timpurilor și uite că știu că ceea ce am zis adineaori e o mare aroganță și o minciună gogonată. Îmi știu lungu' nasului dar nu vă bazați pe asta pentru că îmi place viața și fac de fapt numai ceea ce am chef să fac. Și asta știu s-o fac așa cum scrie la carte.

Secțiunea II

Întrebări din lumea ta

Ș.C: Dar dacă ai fi erou al lui Asimov?

O.B: N-am cum să fiu eroul lui Asimov pentru că Asimov e un savant iar eu cu savanții nu am nici în clin nici în mână pentru că eu cred în magicieni. Magicienii sunt cei care știu rostul lucrurilor. Savanții au eprubete și o mulțime de probleme administrative, au nevoie de premii și de sponsorizări, au nevoie de diplome și de baluri de binefacere, tre' să apară în filme de lung metraj și pe youtube ca să-și popularizeze microbii, elementele chimice, nucleotizii, ideile sucite. Magicienii sunt ființe fabuloase, anecdotice, străbătătoare prin timp și spațiu, văluriți și văluritori și tocmai de aceea un asimov sau un einstein n-ar putea înțelege că nu există atomi, că nu există câmpuri magnetice și că noi suntem de fapt o imagine a ceva indefinit care nu mai este, dar este în același timp.

Ș.C: Există un roman, sau o povestire pe care ai vrut să o scrii dar nu ai mai apucat din diferite motive (fie s-a încheșat subiectul, fie ai pierdut momentul, fie a pierit inspirația, fie ai pierdut manuscrisul, fie ai întâlnit în altă parte subiectul etc)? Dacă da, ne poți descrie puțin subiectul?

O.B: Eu nu sunt un astfel de scriitor, am mai spus-o. Literatura nici nu există. Numai noi, oamenii, ne prostim simpatic. Ficțiunea este cea care există, părelnic, cărțile în sine nu înseamnă nimic, nu acolo e ficțiunea ci în faptul că o carte azvârlită pe un birou scoate un zgomot. Eu nu vreau ceva anume, nu vreau să scriu o carte sau o povestire și asta e chiar public, eu sunt ficțiunea în carne și oase și tocmai de aceea nici nu contează numele meu, nu contează datele mele biografice. Ficțiunea vălurește totul, ființele, alegerile parlamentare, meciurile de fotbal, procesele, iubirile, războaiele, din astea toate, noi, scriitorii magicieni, șparlind așa pe furiș tot felul de secvențe. Le șparlim, dragii de noi, le edităm și ne dăm artiști dar în adevăr personajele, scenele, romanele sunt procese, sunt evenimente valurite care trec dincolo de noi, care trec dincolo de paginile cărților. Dar noi suntem așa de suficienți încât ne imaginăm că am făcut o gaură-n cer scriind tot felul de bazaconii. Chestia teribilă e că toate acestea există în alte zone, în alte spații, în alte lumi. E caraghios cum ne îndârjim să aspirăm la Premiul Nobel sau la Meritul Cultural, cum ne batem unii cu alții să punem laba pe instituții culturale, pe măririi pentru doar simplu fapt că am fi umplut rafturi de biblioteci cu niște înjghebări ficționale altminteri tare caraghioase, ridicole, liricoide, de uitat, mai ales de uitat. Asta e subiectul!

(va urma)

George Lateș

Demonica iarnă

La o privire mai atentă, literatura română, mai veche sau mai nouă, e dezamăgitoare în privința fascinației hibernale, cele câteva cazuri de scriitori atrași de miracolul albului potopitor nefiind altceva decât excepțiile ce confirmă regula. Cauzele pentru care scriitorul român, în ipostaze de poet, prozator sau dramaturg, nu s-a lăsat prins prea des în mirajul zăpezilor cataclismice au rădăcini istorice și, evident, etnice.

Originea rurală a majorității scriitorilor din veacurile trecute, ca de altfel și precaritatea vieții urbane, ca și inexistentă în Vechiul Regat, e o explicație plauzibilă. Ritmurile agricole ale vieții, ritmuri cosmice în esența lor, au indus o stare de hibernare, nu numai pentru vietățile pământului ci și pentru vietățile pământului, ci și pentru oamenii locului, retrași în bordeie, în jurul focului din vatră, cu o hrană precară, compensată de un optimism specific supraviețuitorilor trecuți prin încercări numeroase. Spaima epuizării iminente a rezervelor de hrană și de combustibili a determinat pe trăitorii din bordeie („bordeieni” îi va numi Sadoveanu într-o carte memorabilă) să-și focalizeze gândirea pe primăvara salvatoare, pe vara căldurilor copleșitoare și pe toamna îmbelșugată, ritmurile încetinite ale existenței din intervalul gerurilor, viscoalelor și zăpezilor fiind o explicație plauzibilă, nu neapărat singura, a ororii de încercarea repetată adusă cu sine de anotimpul alb.

Din perspectiva istorică, iernile spațiului mioritic au fost marcate de încercări grele, căci oamenii locului erau amenințați nu doar de fenomene cosmice pentru care erau mai mult sau mai puțin pregătiți, ci și de invazii cotropitoare, facilitate de înghețul apelor, peste care cai și călăreți, porniți la pradă și distrugere, treceau cu ușurință. Nici fuga în codru nu mai era o soluție la fel de mântuitoare ca-n celelalte anotimpuri, bordeiele vizibile doar de aproape și vestimentația oamenilor fiind forme de adaptare la pericolul permanent potențat de iarnă. Zăpada așezată peste acoperișurile de stuf masca prezența oamenilor în adăposturile lor precare, iar opincile, pe care nu le mai dădeau jos în perioadele tulburi, le asigurau protecție pentru picioarele ce trebuiau să se miște cu repeziciune prin ger și zăpadă ca să-și salveze viața, singura soluție mântuitoare pentru bordeieni fiind fuga din fața dușmanului. Domniile pământene nu-i puteau ajuta pe oamenii rămași singuri în fața pericolelor aduse de năvălitori, aflau adesea despre cele întâmplare mult prea târziu, iar șansa de a deplasa în siguranță oșteni, ca să-i protejeze pe supuși, era aproape nulă. Drumurile de pământ, înfundate sau troienite de zăpezi, nu mai erau o cale sigură de a ajunge dintr-un loc în altul, încât oamenii pământului erau lăsați în voia sorții. Pe bună dreptate, aceștia din urmă, încercați în fel și chip de iarnă, nu puteau s-o perceapă altfel decât ca pe un pericol în plus, în față a căruia erau adesea neputincioși. Pentru un locuitor al cetății păzite de ziduri trainice din Apusul european, iarna adăuga un farmec în plus libațiilor nesfârșite, pe când pentru

românii din bordeie aducea doar pericole suplimentare. Așa se și explică de ce un Francois Villon are nostalgia „zăpezilor de altădată”, pe când la poezii noștri astfel de stări de reverie sunt ca și inexistente.

Un episod de istorie literară, cu accente hibernale pronunțate, a marcat existența antumă și postumă a lui Mihai Eminescu.

Cel de-al șaptelea copil al soților Eminovici (Gheorghe și Raluca, născută Jurașcu) a venit pe lume în 20 decembrie 1849. Iarna anilor 1849-1850 a fost una extrem de grea, cu zăpezi care au înfundat drumurile și cu geruri neobișnuite. Copilul, căruia îi hărăziseră numele arhanghelului Mihail, nu putea fi scos din casă fără riscuri inerente în cazul unei scufundări în cristelnița bisericii Uspenia din Botoșani. Oaspeții, invitați obligatoriu la un astfel de eveniment, nu puteau veni și atunci familia a hotărât amânarea evenimentului până în ultimele zile ale lunii ianuarie. Din motive de morală creștină preotul bisericii a trecut în matricea nou născuților data de 15 ianuarie, rezolvând astfel chestiunea delicată a conceperii copilului în postul Paștelui. Amănuntul înregistrării la altă dată decât cea reală nu-i era necunoscut poetului la maturitate și de aceea regăsim mențiunea olografă în registrul cu membrii Junimii ca fiind 20 decembrie 1849 și nu 15 ianuarie 1850. Cutuma e însă greu de schimbat și de aceea nașterea poetului e celebrată în fiecare an pe 15 ianuarie din motive de iarnă catastrofică grație căreia botezul copilului a fost amânat, iar data nașterii a fost strămutată din rațiuni de pioșenie creștină.

Avansam mai sus ideea unei apetențe scăzute a scriitorului român pentru iarnă și invocasem existența, oarecum firească, a câtorva excepții, numele și textele pe care le vizam fiind cele ale lui Vasile Alecsandri, cu cele câteva pasteluri dedicate iernii, ale lui George Coșbuc scrise în registrul ludic și ale lui Fănuș Neagu dintr-un roman poetic *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*. Antologice și antologabile oricând, pastelurile lui Alecsandri dedicate iernii sunt emblematice pentru perspectiva lirică din care au fost gândite și transpuse apoi în vers și imagine. Poetul, un solar prin excelență, fascinat de Sudul continental, de Mediterana în chip special, trecerea printr-un moment delicat al deziluziilor care-i marcase existența (moartea mult prea timpurie a logodnicei, Elena Negri, detronarea lui Cuza căruia i-a fost sfătuitor și ministru de externe, receptarea politicoasă a poeziei sale în sânul Junimii), încât retragerea din tumultul vieții în tihna Mirceștilor i s-a părut forma potrivită care să-i readucă echilibrul olimpic de altădată. În timpul repetatelor călătorii în Franța, de regulă în intervalele geroase de la noi, și al legăturilor de durată, cu febrili francezi, Alecsandri s-a familiarizat cu fenomenul înnoitor din lirica țării în care s-a format ca scriitor, astfel că a decis să transplanteze în secolul poeziei române experimentul

(urmarea la pagina 32)

Gala Culturii și Patrimoniului

Ziua Unirii

Ca în fiecare an, gălățenii își dau mână cu mână atât la statuia lui Eminescu, cât și la statuia lui Alexandru Ioan Cuzașau la Casa acestuia, de 15 și 24 ianuarie. Centrul Cultural Dunărea de Jos este și el mereu prezent, contribuind la evocări. Eforturile nu îi sunt trecute cu vederea, unul dintre premiile primei ediții a Galei Culturii și Patrimoniului, organizată sub egida Ministerului Culturii, prin străduința domnului Cătălin Negoită, directorul Direcției Județene pentru Cultură și Patrimoniul Național, fiind înmănat directorului Centrului, domnul Sergiu Dumitrescu.

La Teatrul Dramatic „Fani Tardini” a avut loc prima ediție a Galei Culturii și Patrimoniului, organizată sub egida Ministerului Culturii. Cătălin Negoită, directorul Direcției Județene pentru Cultură și Patrimoniul Național, a înmănat cele 15 premii câștigătorilor - oameni, instituții și branduri din Galați, care s-au remarcat în anul 2012 sau în întreaga carieră, prin activități dedicate promovării culturii și, respectiv, păstrării patrimoniului. S-a acordat, de asemenea, o diplomă doamnei Luminița Constantin, secretar de stat în cadrul Ministerului Culturii, pentru sprijinul constant acordat Direcției Județene pentru Cultură și Patrimoniul Național Galați.

Din Galați au fost răsplățiți: **ing.Dumitru Bahamat**, S.C.Dedal Bahamat SRL, pentru întreaga activitate dedicată restaurării de monumente istorice și de arheologie; **ing.Octavian Coșovliu**, pentru întreaga activitate în domeniul reabilitării construcțiilor de patrimoniu; **Nicolae Dobrovici Bacalbașa**, pentru implicarea în proiectele culturale din județul Galați; **Bogdan Brînzan**, pentru organizarea expozițiilor „Galații amintirilor noastre” și „Galații - atunci și acum”; **Gheorghe Bugeag** - □ pentru susținerea proiectelor de cultură și patrimoniu în Consiliul Local; **Paul Buța** (foto 2), pentru promovarea meșteșugurilor tradiționale; **Biblioteca Județeană „V.A.Urechia”** pentru promovarea brandului cultural „Axis Libri”; **Centrul Cultural „Dunărea de Jos”**, pentru susținerea proiectelor de promovare a patrimoniului cultural; **Revista Danubius**, a Muzeului Județean de Istorie, pentru promovarea patrimoniului cultural național; **Primăria Comunei Ghidigeni**, pentru activitatea de semnalizare a monumentelor istorice (singura din județ care a realizat până acum acest lucru - n.n.); **Abdula Gulten**, pentru promovarea valorilor tradiționale ale minorității turce; **Mircea Nicu**, pentru întreaga activitate dedicată cercetării siturilor arheologice din județ; **Vlad Vasiliu**, pentru întreaga activitate dedicată artei dramatice; **Liviu-Adrian Sandu**, pentru expoziția „Emoții. Expresii. Fizionomii”, deschisă la Muzeul de Artă Vizuală.

(din presa scrisă gălățeană: foto:N.S. și a.g.s.)

Pr. Eugen Drăgoi

BISERICI ȘI PREOȚI DIN ȚINUTUL COVURLUI LA 1831

(II)

(Urmare din numărul trecut)

Continuăm publicarea numelui preoților, diaconilor și dascălilor slujitori la biserici din ținutul Covurlui în anul 1831, înscrise în catagrafia aflată la Societatea Județeană a Arhivelor Naționale din Iași, fondul „Vistieria Moldovei” (Dosar nr. 207/1831).

F. 40v-41r. „Satul **Oasăle**¹, stăpânit de dumnealui vornic Mihalache Sturza“. (Preoți): „Ștefan sãn (fiul, n.ns) preot Gheorghii Poalelungi, Simion (?) sãn Nistor Ilie, Sandul sãn Ștefan Moțoc, Gheorghii sãn Dumitrache Bărlibaș, Sava sãn Apostol Ghenuță“. (Dascăli): „Ioan sãn Ioniță Buruiană, Pavel sãn Ioan Ilie, Apostu sãn Ștefan Stan, Ioan sãn Caraivan, la hramu Sfinților Vo(i)evozi”².

F. 44v-45r. „Satul **Bălenii**, stăpânit (de) post(elnic) Iorgu Ghica“. (Preoți): „Ștefan sãn Dumitrache Agache, Gheorghii sãn Ștefan Podașcă, Manolache sãn Vasile Roșca, Enachi sãn Vasili Grigoraș. (Dascăli): Stan sãn Ștefan Podașcă, Ștefan sãn Teodor Ropotan, Ioniță sãn Costandache Spiridon, Năstasie sãn preot Ioan Cortaci (Corpaci?) la hramul Adormirii Precistii (sic!)”³.

F.49v-50r. „Satul **Cornii**, stăpânit de dumnealui aga Dumitrache Iamandi“. (Preoți): „Davidu sãn Apostul Nacul, Ștefan sãn ipodiatonul Costandin“. (Dascăli): Petre sãn Dumitru Soltan, Păladi sãn Ioan Ilii, Costandin Cioacă, Ioan Iftodi, la hramul Sfinților Vo(i)evozi”⁴.

F.52v-53r. „Satul **Măcișenii**⁵, stăpânit de dumnealui aga Dumitrache Iamandi“. (Preoți): „Manole sãn Ștefan Ianoș (?), Ioniță sãn Pavăl Buruiană”. (Dascăli): Ștefan sãn Sărian, Ioniță sãn Gheoghi Bolocan, Manole sãn priotul Petre,

Mihalache sãn Costandin Gege, la hramul Sfântul Gheorghii”⁶.

F. 55v-56r. „Satul **Cudalbi**, stăpânit de cătră răzeși”. (Preoți): „Toader sãn Ștefan Fluturi, Neculai sãn polcov(nic) Ioan Chebac, Ioniță sãn Vasili Chebac, Gheorghii sãn Gavrilă Capotă“. (Dascăli): „Dumitrache Antohi, Toader sãn Lupul Drăguș, Ștefan sãn Miron Cărhană, Pavăl sãn Costandin Drăguș, la hram Adormire(a) Precistii”⁷.

(Preoți): „Costandin sãn postelnicul Neculai, Lupul sãn Gheorghii Coceorvă, Trandafir sãn Dănilă Coceorvă, Gheorghii sãn dascal Costandin Ignat; (Diacon) Toader sãn Ioniță Ignat; (Dascăli): Costandin sãn Vasilache Cioromilă, Costandin sãn ipodiaton Toader Lungu, Mateiu Cărhană, Alexandru sãn deiacon Ioniță Necoară, la hram Preacuvioasăi Paraschivei”⁸.

F. 55v-56v. [Cudalbi] (Preoți): „Ioniță sãn diacon Luca Ceapă, Manolache sãn diacon Toader Comșa, Luca sãn Mateiu Coceorvă, Pavăl sãn Grigoraș Ariton; (Dascăli): Ioniță sãn Ioan Coceorvă, Ioan Ghenuță sãn Căzan Rarinca, // Costin sãn Stroia Nicoară, Ioan sãn Vasilii Avram Bătrănu, la hram Sfinților Vo(i)evozi”⁹.

F. 65v-66r. „Satul **Puțanii**¹⁰, stăpânit de lumina(a) sa, beizade Dimitrii Moruz“. (Preoți): „Gheorghii sãn Tofan Cărhană, Dumitrache sãn preot Ignat, Toader sãn preot Ifrim, Ioan sãn preot Gheorghii Cărhană”. (Dascăli): „Lupul sãn Gavriil Stegarul, Dumitrachi sãn Vărlan Melinti, Vărlan sãn Gheorghii Melintii, Dumitrașcu sãn Vasili Drăguș, la hram Adormire(a) Precistii (sic!)”¹¹

(Preoți): „Ștefan sãn preot Costandin Dodul, Pavăl sãn Andronic Ariton, Costandin sãn preot Ioan Strat, Neculai sãn preot Costandin Dodu“. (Dascăli): Andronic sãn preot Ștefan Dodul, Gheorghii sãn preot Ștefan Dodul, Dumitrache sãn Costandin Petrica, Vasilii sãn Costandin Pintilii, la hram Sfinților Vo(i)evozi”¹².

(Preoți): „Ioan sãn Marin Bușălă (?), Costandin sãn Timofti Sărbu, Gheorghii sãn preot David, Ștefan sãn preot David“. (Dascăli): „Neculai sãn diacon Costandin Bejan, Ioan sãn ipodiaton Irimia, Paraschiv sãn preot Ioan Marin, Costandin sãn preot Dănilă, la hram Sfântului Neculai”¹³.

(Legenda foto: Filă din Catagrafia
Ținutului Covurlui)

Note:

¹ Vechea denumire a satului Rediu, în subordinea administrativă a ocolului Mijlocului. Cf. *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, vol. I, partea a 2-a, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 985.

² Preotul Gheorghie Poalelungi, care slujea la biserica din Oasele în 1809, probabil nu mai era în viață. Preotul Sandul Moțoc slujea și în 1809. Cf. Constantin N. Tomescu, *Biserica din Principatele române la 1808-1812*, (ediție îngrijită și note: pr. Eugen Drăgoi), Editura Partener, Galați, 2010, p. 70. Dascălul Ioan Buruiană se afla în strana bisericii și la 1858 („Ioniță sin dascăl Buruiană“),

împreună cu fiul dascălului Pavel („Gheorghii sin Pavel Isei“). Vezi „Izvod de dascăli vechi și noi“, în *Arhiva Protopopiatului Galați*, dosar nr. 77/1858, f. 128r.

³ Preotul Ștefan Agache credem că este aceeași persoană cu Ștefan Agapi, slujitor la Băleni în 1809. Vezi Constantin N. Tomescu, *Biserica din Principatele române*, p. 69. Despre alți preoți și dascăli din Băleni în secolul al XIX-lea vezi pr. Eugen Drăgoi, *Băleni, jud. Galați: câteva mărturii și documente inedite*, în „Dunărea de Jos“, serie nouă, an. X, nr. 111, Galați, mai 2011, p. 3-5. Fiul preotului Podașcă, numit Constantin, era dascăl la Băleni în 1858, împreună cu alt dascăl, tot Constantin, fiu al preotului Manole Roșca. Vezi „Izvod de dascăli vechi și noi“, în *Arhiva Protopopiatului Galați*, dosar nr. 77/1858, f. 128r. Hramul vechii bisericii din Băleni a fost Sfinții Voievozi; înscrierea hramului „Adormirea Maicii Domnului“ în catagrafie credem că reprezintă o eroare a copistului.

⁴ Niciunul din preoții bisericii din Corni, care slujeau la 1809, anume: „Gheorghie Huzun, Costandin Paladi, Gheorghie Bradea, Pavel Huzun“ (Constantin N. Tomescu, *Biserica din Principatele române*, p. 70) nu se mai aflau în funcțiune la 1831. Mai târziu (1847) la biserica din Corni va fi „regularisit dascăl“ Dimitrii, fiul lui Gavriil Munteanu, recomandat a fi hirotonit diacon. Vezi *Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Galați*, fond Protopopia ținutului Covurlui, dosar nr. 3/1846, f. 50.

⁵ Sat aparținând de comuna Corni.

⁶ În anul 1809 la biserica „Sf. Gheorghie din Măcișeni“ era un singur slujitor: „Ioan zăt (gimerele, n. ns) diaconului Ioan Lungu“. Vezi Constantin N. Tomescu, *Biserica din Principatele române*, p. 71. Înainte de anul 1858 și după acesta dascăli la Măcișeni erau Gheorghii și Petru, fiii preotului Ioniță Buruiană. Vezi *Arhiva Protopopiatului Galați*, dosar nr. 77/1858, f. 128r. Dascălul Ștefan Sărian (Sirian) a fost hirotonit între timp preot; la 14 noiembrie 1852 trimitea Părcălăbiei Galați o jalbă prin care se plângea că nu i s-a plătit dijma convenită pe doi stânjeni de pământ de către Neculai Crihană din Cudalbi. Cf. Dan Râpă-Buicliu, *Miscellanea historica (III). Documenta et sphragistica*, în „Danubius“, vol. XXIII, Galați, 2005, p. 171, nr. 5. Document aflat la Muzeul de Istorie Galați, inv. nr. 3995.

⁷ Despre biserica Adormirea Maicii Domnului vezi Arhim. Daniil Oltean, *Biserica Adormirea Maicii Domnului - Cudalbi*, în vol. „Domnitorii și ierarhii Țării Românești. Ctitoriile și mormintele lor“, Editura Cuvântul Vieții, București, 2009, p. 975-976. Preotul Toader Fluture păstorea la Cudalbi și înainte de 10 februarie 1827 când dă un înscris lui St. Stegaru din satul Milești pentru vânzarea unor părți de moșie din Cudalbi. Vezi *Muzeul de Istorie Galați*, colecția Documente, doc. nr. 4035. La 1858 fiul preotului Nicolae Chebac, anume Constantin, era dascăl la biserica *Adormirea Maicii Domnului*, împreună cu Stan Tulearcă. Vezi *Arhiva Protopopiatului Galați*, dosar nr. 77/1858, f. 128r. Ambii dascăli aveau decret de numire din anul 1845 și se aflau în funcțiune și în 1863. Cf. *Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos*, dosar nr. 163/1863, f. 2v.

⁸ Cea mai veche biserică între cele trei este Cuvioasa Parascheva, la altarul căreia slujea, în 1809 doar „preotul Teodor, ficior părintelui Ioan“. Cf.

Constantin N. Tomescu, *Biserica din Principatele române*, p. 71. Preotul Trandafir slujea la biserica Cuvioasa Parascheva înainte de 10 aprilie 1818, când dă un zăpis de veșnică vânzare pentru 135 de stânjeni în Cudalbi. Cf. *Muzeul de Istorie Galați*, colecția Documente, doc. nr. 4315. A trecut la cele veșnice la 6 mai 1864, în vârstă de 83 de ani, ceea ce înseamnă că se născuse pe la 1781. Vezi *Arhiva Arhiepiscopiei*

Dunării de Jos, fond dosare generale, dosar nr. 168/1864, f. 2 (raportul Protoieriei Covurlui nr. 499 din 5 iunie 1864). Tot aici informația că a fost hirotonit la 21 aprilie 1829 credem că este eronată, întrucât, cum am văzut era deja preot în 1818. Probabil anul hirotoniei este 1809.

⁹ Lupul, fiul preotului Ioniță Ceapă va fi angajat dascăl la biserica Sf. Voievozi, în locul bătrânului psalt Ioan Ignat, decedat la 20 august 1858. Vezi „Izvod de dascăli vechi și noi”, în *Arhiva Protopopiatului Galați*, dosar nr. 77/1858, f. 128r. Se afla în serviciu și în 1863. Cf. *Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos*, dosar nr. 163/1863, f. 2v.

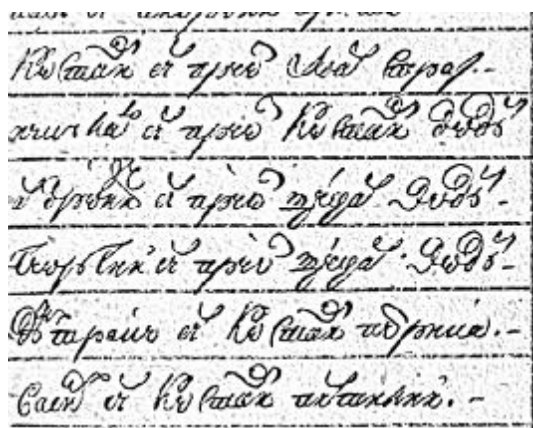
¹⁰ Vechea denumire a satului Valea Mărului. Vezi *Tezaurul toponimic*, vol. cit., p. 1270. La 1831 era târg ținând de ocolul Mijlocului. Despre sat vezi Nicolae Edroiu, Mariana Pintilie, Dorin Pintilie, Gheorghe P. Ionică, *Comuna Valea Mărului. Studiu monografic complex – Puțeni și Mândrești*, Cluj Napoca 2003; pr. Eugen Drăgoi, *Preotul Nicolae Drăguș și cronică sa*, Editura Partener, Galați, 2010, p. 9-11.

¹¹ Avem de-a face cu o altă scăpare a copistului, întrucât hramul bisericii este Nașterea Maicii Domnului, nu Adormirea Maicii Domnului. Preotul Dimitrachi Ignat slujea și în 1809 (Constantin N. Tomescu, *Biserica din Principatele române*, p. 71), iar în locul preotului Gheorghe Cărhană, în funcțiune la 1809, și care probabil că între timp a decedat, slujea acum fiul său *Ioan*.

Din cele două biserici cu hramul Sf. Voievozi existente la 1809 mai funcționa, la 1831 doar una. Pe preoții Ștefan Dodul, Ioan Strat și Pavel Ariton îi întâlnim și în 1809. Vezi Constantin N. Tomescu, *Biserica din Principatele române*, p. 70.

¹² Dascălului Gheorghe i se naștea, la 22 martie 1823, un fiu pe care l-a numit Toader. Însemnare pe un *Penticostar*, București, 1800, f. 75r. Cf. Doru Mihăescu, *Episcopia Romanului, 600 de ani de istorie*, Ed. Academiei Române, București, 2007, p. 179, nr. 152 a.

¹³ Din cei patru preoți înscrși la această biserică în catagrafia de la 1809 (Constantin N. Tomescu, *Biserica din Principatele române*, p. 70) numai Ioan Marin mai era în slujbă și la 1831. Preotul Ștefan David a lăsat câteva însemnări pe cărți vechi, scrise în anii 1822-1823. Vezi Doru Mihăescu, *op. cit.*, p. 179, nr. 152 a și p. 201, nr. 178 c. Dascălul Neculai leagă, la 1825 un Triod „fărmă”, tipărit la București în 1798. Vezi Doru Mihăescu, *op. cit.*, p. 176, nr. 149 e.

Interviu acordat de către Ruxanda Beldiman, doctor în arte vizuale, lui Radu Moțoc

Știi că ai lansat pe 29 noiembrie 2012 o carte în cadrul salonului literar „Axis Libri” organizat de către Biblioteca V.A.Urechia, lucrare care a constituit o teză de doctorat pe care ai intitulat-o „Castelul Peleş expresie a fenomenului istorist de influență germană”. Cum a fost primită această lucrare de către participanții la cele trei lansări efectuate la: Castelul Peleş, în Germania la Düsseldorf și acum la Galați?

Vă mulțumesc pentru invitația lansată, de a vă vorbi despre cartea mea și ecurile acesteia. Într-adevăr au fost mai multe lansări, atât în țară, cât și în Germania și peste tot, spre bucuria mea, volumul a fost primit cu mult interes. Primul eveniment, lansarea de la Muzeul Național Peleş, a avut loc în luna februarie în prezența direcțiunii muzeului, a foștilor mei colegi muzeografi și a echipei care a contribuit la publicarea cărții, în cadrul editurii „Simetria”. Este momentul să le mulțumesc încă o dată, pentru întreaga susținere și contribuție. A fost o lansare cu un caracter emoționant, pentru întreaga asistență.

„Ultima monografie dedicată Castelului Peleş a apărut în 1933...”

A doua lansare a avut loc la București, într-un cadru foarte special, cel al conferinței naționale a arhitecților. Cartea a beneficiat în acest context de prezentări făcute de doamna profesor Ruxandra Demetrescu, profesor la Universitatea Națională de Arte București, domnul profesor Nicolae Lascu de la Universitatea de Arhitectură și Urbanism Ion Mincu și nu în ultimul rând de criticul literar Dan C. Mihăilescu.

În Germania, lansarea s-a făcut la invitația Fundației culturale româno-germane „Atheneum”, din inițiativa doamnei Livia Grama, în incinta muzeului Goethe din Düsseldorf. Clădirea care adăpostește acest muzeu a servit, între 1862-1871, drept sediu principelui Karl-Anton de Hohenzollern-Sigmaringen, guvernator militar, reprezentant al regatului prusian pentru regiunile Rhin și Westfalia, tatăl Regelui Carol I al României. Publicul german s-a arătat extrem de interesat de acest subiect cu adânci rădăcini germane, un excelent exemplu de parteneriat cultural germano-român, de peste un secol. În acest context s-a lansat ideea unei traduceri în limba germană. Ceea ce poate că se va întâmpla.

Am acceptat cu deosebită plăcere invitația domnului Zanfir, director al Bibliotecii Județene „V.A. Urechia”, căruia îi mulțumesc și pe această cale, de a lansa cartea în cadrul Salonului literar „Axis Libri”, salon literar ce se bucură de o solidă reputație. Publicul gălățean prezent la lansare s-a arătat interesat de subiect, fapt atestat de prezența numeroasă a acestuia, de multiplele întrebări ce mi-au fost adresate și de comentariile pertinente, lipsite de patimă și subiectivismul pe care

un asemenea subiect l-ar putea stârni. Apreciez efortul bibliotecii de a organiza în acest context o micro-expoziție dedicată Castelului Peleş și Regelui Carol I, cu exponate și cărți valoroase din propriile colecții. Adresez de asemenea mulțumiri domnului inginer Radu Moțoc, care m-a recomandat direcției bibliotecii în vederea acestei lansări și grație căruia aceste câteva zile petrecute la Galați au fost extrem de interesante și plăcute.

Care au fost motivele pentru alegerea acestui subiect atât de complex și dificil, care a constituit un subiect mult timp interzis? Cât de mult a contat faptul că ați fost muzeograf timp de 6 ani la Castelul Peleş?

Prezența mea în cadrul Muzeului Național Peleş a fost practic factorul decisiv în alegerea temei. Ultima monografie dedicată castelului Peleş a apărut în 1933, cu ocazia semicentenarului acestuia. Se impunea așadar un studiu nou și din perspectiva istoricului de artă, cu atât mai mult cu cât, în Occident, dar și în România, cercetătorii reevaluează moștenirea arhitecturală a celei de a doua jumătăți a secolului al XIX-lea. Volumul depășește, de altfel, granițele unei monografii clasice. Sunt abordate tematici variate care completează datele cunoscute până acum și imaginea castelului în ansamblul său: portretul colecționarului și comanditarului de arhitectură Carol I; contribuția Carmen Silvei, prima noastră regină, prin acel corolar literar de sorginte romantică specific secolului al XIX-lea, ridicat în jurului castelului, „Poveștile Peleşului” și „În robia Peleşului”; identificarea punctuală a contribuției

fiecăruia dintre cei patru arhitecți: Wilhelm von Doderer, Johannes Schulz von Strassnizky, André Lecomte du Nou și Carel Liman; reședința regală de la Sinaia este plasată în contextul reședințelor regale din epocă construite de principii germani în spațiul de limbă germană sau în țările de adopție; nu în ultimul rând sunt evaluate anumite gesturi

regale cu valoare simbolică, într-un context socio-istoric specific secolului al XIX-lea.

Care au fost sursele de documentare care au stat la baza acestui studiu?

Acest gen de subiect necesită, desigur, cercetări în multiple arhive și biblioteci.

Mulțumesc încă o dată tuturor arhivarilor și bibliotecarilor care m-au sprijinit în toate demersurile mele: Arhivele Naționale Istorice Centrale, arhiva Muzeului Național Peleş, arhiva Bernhard Ludwig din Viena, Biblioteca Academiei Române - Cabinetul de Stampe și Cabinetul de Manuscrise; biblioteca castelului Sigmaringen.

Lecturile unor studii de specialitate în limba germană, din biblioteci de la Viena și München, referitoare la fenomenul arhitectural al istorismului, specific sfârșitului de secol XIX (caracterizat prin multitudinea de stiluri prezente într-o singură clădire), cărui Castelul Peleş îi aparține, mi-au fost utile atât pentru definirea termenilor de specialitate, dar și pentru a înțelege contextul istoric și motivațiile apariției acestuia.

Cu siguranță au rămas subiecte legate de acest castel care nu au putut fi abordate din diferite motive, precum: amploarea domeniului regal, diversitatea fondului arhivistic care necesită un studiu îndelungat și nu în ultimul rând, lipsa unor înfirmații. Aveți în vedere continuarea acestui studiu legat de Castelul Peleş?

Cartea nu este exhaustivă, ar fi fost aproape imposibil. Se mai pot scrie încă zece cărți pe această temă. Da, va exista o continuare, dar în altă formă, rodul muncii unui colectiv. Cine știe, poate că anul viitor vom putea discuta mai detaliu.

Cum ați colaborat cu colegii de generație care fac parte din elita specialiștilor în istorie și istoria artei? Pe cine doriți să menționați în mod special?

Colaborez foarte bine. Interesele profesionale, participările la sesiuni științifice, dialogurile constructive ne-au apropiat. Ar fi mai mulți, dr. Carmen Tănăsioiu, specialist în iconografie regală, dr. Ștefania Ciubotaru, specialist în istoria Casei Regale, dr. Narcis Dorin Ion, istoric, specialist al castelului Bran, desigur colegii mei de la Institutul de Istoria Artei: drd. Virginia Barbu, dr. Olivia Nițis, dr. Corina Teacă. Dar în mod special aș dori să amintesc pe dl. dr. Mircea Hortopan, director științific al Muzeului Național Peleş unul dintre cei mai apropiați colaboratori și fost coleg de facultate.

Știu că ați participat în ultimii ani la simpozionul național „Monumentul” de la Iași. Care au fost temele abordate?

Arhitectura rezidențială de secol XIX din România constituie pentru mine o importantă direcție de cercetare. Așadar, la prima ediție la care am participat, în 2006, an aniversar Carol I, am adus în discuție Castelul Peleş și figura comanditarului regal. Ulterior m-am axat pe tema conacelor de secol XIX, în contextul stilistic al epocii și al

preocupărilor intelectuale și de gust ale boierimii moldave (conacul familiei Zarifopol de la Cârliști, jud. Bacău; conacul Ghika-Deleni Polizu de la Maxut, județ Iași).

La Galați ați fost interesată și de lucrarea sculptorului Romanelli, care îl reprezintă pe Lascăr Catargiu, într-o lucrare salvată ca prin minune după ce a fost dată jos de pe soclu în perioada regimului totalitar. Aveți în vedere să redactați o comunicare pe acest subiect?

De mai mulți ani lucrez la un studiu dedicat operei sculptorului florentin Raffaello Romanelli în România. Acest sculptor este prezent și în colecțiile Castelului Peleş. Monumentul de la Galați,

ridicat în memoria lui Lascăr Catargiu va beneficia de o cercetare, care își propune de asemenea să o plaseze în contextul operei autorului. Ea va constitui probabil și subiectului unei comunicări științifice.

Vă mulțumesc mult, poate vom reveni cu alte amănunte.

gherilla art

Pe zidul aproape degradat al clădirii de pe Bălcescu 17 a apărut de ceva timp un pește simbol, simbolic... Autori? Elevi, studenți, grafferi, cu implicarea arhitectei Ina Stoian, autoarea unui volum (scris în colaborare cu Daniela Calciu), „Orașul posibil/ The Would Be City”. Tot acești adepți ai art gherillei au vopsit gradenele de la Foișorul de lemn de pe faleză...

**Galațiul mereu altfel... (foto și text:
a.g.secară)**

Artă fotografică

Vernisaje la Centrul cultural

Lui Andrei Iliescu îi place să se plimbe. Atunci când pleacă în drumeție nu uită să-și ia aparatul de fotografiat, de care, de altfel, este nedespărțit. Este nedespărțit pentru că este un împătimit de fotografie. Îi place să scrie cu imaginile istoria preumblărilor sale. Ajuns pe undeva, pe plaiuri austriece, a fotografiat tot ce i s-a părut interesant. Și au fost multe locuri și lucruri de acest fel. Dintre sutele de „cadre” a făcut o selecție. Selecție intitulată „Salzburger Land” ce a fost vernisată pe simezele Fotoclubului „Dunărea de Jos”

În cadrul „Lunii fotografice”, care se sărbătorește în fiecare an între 11 ianuarie și 11 februarie, Fotoclubul „Dunărea de Jos” a organizat pe simeza sălii Ronde, împreună cu Clubul Euro Foto Art din Oradea, expoziția fotoclubului „Cetverg” din Ekaterinburg – Federația Rusă. Șase artiști fotografi (Denis Tarasov, Fiodor Telcov, Serghei Poteriaev, Dmitrii Fiodorov, Vadim Ovcinikov și Veaceslav Ivanov) au prezentat o viziune asupra Rusiei contemporane, a cadrului natural, a mediului social precum și a celui cultural.

Cele peste o sută de lucrări fotografice, interesante ca mod de exprimare, atrag atenția asupra „vieții” din îndepărtatul oraș Ekaterinburg de la poalele Uralilor.

Este vorba de o nouă colaborare a Fotoclubului „Dunărea de Jos”, startul fiind luat anul trecut, cu Fotocluburi din afara țării, sperând să devină o tradiție care să continue.

(**N.Sburlan**; Fotografiile de la vernisaje aparțin membrilor Fotoclubului).

Strigătul tăcut al lemurului

Cristina Poterășoiu

„Lemur”, volum de versuri semnat de Andra Rotaru, i-a adus autoarei premiul „Tânărul poet al anului 2012”. O carte în trei secvențe, care trece prin realitatea imaginarului într-o desfășurare acut organică. La început, întâlnire de gradul III, privire față în față. Imagine reflectată sau bântuire arhetipală într-un proces de trezire spirituală? Oglinda este portalul care le înlesnește apropierea din spațiu-timp. Aparent plâsmuire psihotică, lemur este carne avidă, sânge din sânge: *crusta de sânge ne leagă/ până la încheieturile mâinilor.*

75 de mg făc ca ziua să existe; eliberare de prea plin transformată în supra-doză. Mai întâi a venit spaima, când fețele morții sunt despachetate și numite fără cuvinte *de o parte și de alta a sârmei ghimpate.* Apoi, deabia, s-a născut primul țipăt și s-au unit răsufările; atunci și-au comunicat sufletele. AER! Ochii de lemur au picurat *apă sfințită.* APĂ! Frunze putrede au acoperit trupuri-criptă. PĂMÂNT! Focul a ars mormanele - condiție a nașterii rădăcinilor pure. FOC!

Experiența trece, în mod necesar, prin vizual, tactil, gustativ, olfactiv ca să recunoască în fibră instinctul de supraviețuire. Poeta are curajul de a privi la despicarea trupului și expunerea învârtirii sale - nevoie de expulzare a traumelor din de demulturi.

Deviscerare, dezgolire pentru ca un nou fond să se îmbrace cu o nouă formă, spălată de păcate: *corpul lui ca nou./ pare că a traversat un râu.* Deschideri temporale, treceri încoace și încolo, așteptare zadarnică a schimbării semnelor. Durere uimită, suprapunere de imagini visate cu informații dintr-o posibilă realitate. Mișcare neîncetată, primordială, kinestezie dureroasă ca de facere a lumii. Mișcare fluidă din care *alte viețuitoare se ridică și devin*

trupuri *îndelung cunoscute - anatomie gigantică* a unor figurine desăvârșit simulate, mașinării de porțelan reîntoarse mereu și mereu între *aceiași pereți incasabili.*

Orașul *de abia construit* este instinctiv recunoscut drept cușca-închisoare. Paradoxal, cușca devine, totodată, loc de protecție și adăpost: *în burțile desfăcute ale prosimienilor/ s-au adăpostit trupurile înfrigurate ale oamenilor./ noapte de noapte, în burțile desfăcute ale caselor./ s-au adăpostit alte trupuri înfrigurate.*

Pe parcurs, întâlnire de gradul IV, V și VI..., compenetrare totală *în ea tresare și el, lovind în aceleași puncte fixe.* Exorcizarea are culoare albastră și pielea devine tot mai albă.

Ei își formează un spațiu care nu opune rezistență. Conține potențialitatea punctului atotcuprinzător, *singurul punct de echilibru între intersecții/ ar fi putut fi acolo./ între palmele lui albe și palmele ei albe.*

Simbolistica trupului este la îndemâna poetei pentru a proiecta pe un ecran de ghips dansul articulată de lemur: *trupul bărbatului e încordat,/ imită liniile trasate de copil./ are ochii legați,/ fiecare tușă urmează haotic zgomotul.*

Desprinderea e suferință, scindarea se petrece timp de 75 de mg. Cinică, realitatea indică: *nimic din toate astea nu s-a întâmplat.* Destin repetitiv, acces la o stare superioară. Se declanșează decizia asumată - *își legase o pânza de gătlej să nu se mai audă* pe sine sieși, pe sine altora. Tăcerea e transcendere: *el mână primele ființe spre tăcere.* Tăcerea-strigăt, tăcerea-nimic, tăcerea-totul. Lemur, lemur în om, om. Viitor deja trecut, niciodată rămas prezent.

Talent sensibil afirmat curajos, Andra Rotaru mărturisește în *Lemur*, cea mai recentă dintre cărțile sale, cum și-a trăit o lume, sau două, sau...

(Andra Rotaru, *Lemur*, ed. Cartea Românească, 2012, București)

Demonica iarnă

(continuarea de la pagina 24)

parnasian, cu tot înseamnă acesta: desensibilizare, primat al imaginii, perfecțiune formală etc. Un text precum *Serile la Mircești* este relevant pentru perspectiva din care sunt acum poemele din ciclul *Pastelurilor*. Protejat de focul ce arde în sobă și de atmosfera tihnită a odăii cu mărci evidente ale artisticității, poetul contemplă perspectiva de dincolo de geamurile generoase ale conacului și i se pare că aude cum „trosnesc stejarii”, vede „cerul oțelit”, iar „cumplita iarnă” se înstăpânește peste fire. Imaginile reținute sunt impregnate de senzațiile indirecte pe care i le aduce contemplația picturală, fără contact epidermic. Experimentul liric parnasian n-a rămas chiar fără urmări, mai întâi Macedonski și apoi Ion Pillat marșând pe ideea înaintașului și construind câteva imagini cu mărci hibernale citabile într-un demers argumentativ.

Diferit ca sensibilitate poetică și interesat cu precumpănire de fenomenul arcadian, Coșbuc își va opri

atenția asupra iernii în câteva texte în care accentul cade mai puțin pe pictural și mai mult pe efectele de lumină și luminozitate pe care le produce întâlnirea soarelui cu albul zăpezilor. E un prea plin al vieții pe care lumina zilei de iarnă îl potențază și de aici excesul de mișcare și exuberanță din imagini. În schimb, Fănuș Neagu procedază în textul său la o recuperare a magiei iernilor cataclismice, a feericului din basmele copilăriei și al entuziasmului liric al lumilor primordiale. Iarna este pentru el fundalul pe care se proiectează aventurile existenței onirice. Excepțiile invocate aici confirmă, așadar, ipoteza inițială a lipsei de apetență a creatorului român pentru fantasmagoria iernilor lirice.

REVISTA

DUNĂREA DE JOS

apler

Peter Calvocoressi, *Europa de la Bismarck la Gorbaciov*, Editura Polirom, Iași, 2003, 232 p., traducere de

Lucia Leuștean.

În anii de dinaintea începerii primului război mondial, Germania era împărțită, din punct de vedere ideologic, între *Ergänzungsraum*-ul propus de către industriașii germani, termen ce presupunea cucerirea unor zone suplimentare de activitate și *lebensraum*-ul naționaliștilor, termen care promova extinderea arieniilor în teritoriile apropiate granițelor germane. Germania nu mai trebuia să mai meargă în îndepărtatele colonii, pentru a câștiga noi teritorii, ci putea să-și demonstreze influența în Europa, acesta fiind unul din scopurile antrenării statului german în război. În acest capitol autorul nu insistă asupra evenimentelor din timpul Primului Război Mondial, bătute și dezbătute de-atâtea generații de istorici, ci încearcă să prezinte care a fost principala direcție în care s-a îndreptat Germania în această perioadă.

Tot acum apare și celebra carte a lui Friedrich Nauman, „Mittleuropa” (1915), în care se propunea crearea unei confederații a statelor germane și care conținea ideea expansiunii poporului german către est, pentru a găsi acel *lebensraum* necesar dezvoltării națiunii germane, a arieniilor. Conceptul, cu vădite accente rasiale, avea două sensuri; pe de o parte, conținea ideea de *pangermanism* care a stat la baza ofensivei germane din cele două războaie mondiale, iar pe de altă parte, reprezenta un proiect de reorganizare a Europei Centrale, luând ca punct de plecare Sfântul Imperiu Romano-German. Cartea apărea la începutul primei conflagrații mondiale, atunci când *Mittleuropa* - în opinia germanilor - era posibilă datorită crizei prin care trecea Imperiul Rus, dar, odată cu înfrângerea Germaniei în război, acest concept a devenit un miraj, pentru ca, mai apoi, odată cu relansarea nazismului, *Mittleuropa* să revină la viață.

Ceea ce a urmat acestui eveniment - constată autorul - a fost neîncrederea și teama că lumea s-ar putea prăbuși în cazul unui nou război. Dezintegrarea Imperiului Rus și înlocuirea cu Uniunea Sovietică, dar și dispariția Imperiului Austro-Ungar, au modificat echilibrul dintre puterile mari și mici. De aici și impunerea sistemului de la Versailles, sistem ce a avut drept principal scop prevenirea unui alt război și neutralizarea Germaniei, devenită o reală amenințare pentru stabilitatea Europei. Cu toate acestea, rezultatele au fost contrare, deoarece impunerea prin forță a tratatelor și disensiunile dintre marile puteri au dat ocazia Germaniei să se eschiveze de la plata obligațiilor de război și să aștepte momentul potrivit pentru a-și lua revanșa.

În esență - spune autorul - sistemul de la Versailles, a fost mai degrabă un *Dicktat*, decât un sistem de tratate, rezultate în urma colaborării dintre marile puteri învingătoare. A fost un *Dicktat* al marilor puteri învingătoare asupra micilor puteri înfrânte. Ocuparea Ruhr-ului de către Franța și Belgia a avut drept principală consecință implicarea Americii în problema germană și adoptarea, în anul 1924, a Planului Dawes. Acest plan stabilea sumele pe care Germania trebuia să le plătească, în următorii 5 ani, dar îi oferea și o sumă de bani care să-i permită să treacă peste situația dificilă în care se găsea (p. 29). Anii '20 au reprezentat - în concepția autorului - un deceniu de confuzie politică, în care a fost impus un nou model politic, care a creat în unele state economii debile, destinate a fi marionete sau mingi de tenis pentru alte state (p. 31). Urmarea a fost marea criză dintre anii 1929-1933. Calvocoressi se întreabă cum a fost posibil ca marele colos american să se prăbușească în decurs de câțiva ani? Făcând o analiză a cauzelor care declanșat căderea marelui sistem financiar american, acesta constata că principalele motive ale declanșării crizei financiare își aveau originea în evenimentele care au urmat primului război mondial. Pierderea sau distrugerea resurselor interne de către statele europene a făcut ca mare parte din Europa să depindă de fondurile americane, în timp ce, extinderea sistemului de credit a determinat creșterea masivă a prețurilor acțiunilor și epuizarea resurselor financiare. Într-un final, aceste resurse s-au

terminat, ceea ce a făcut ca americanii să nu-și mai poată controla propriile burse, care s-au prăbușit în anul 1929. Pe fondul acestei crize, mișcările extremiste au căpătat din ce în ce mai mult teren, reușind, în scurt timp, să domine mai bine de jumătate din Europa. Franța a fost una din țările în care mișcarea populară condusă de Léon Blum a reușit să preia puterea, iar în Germania violentul partid nazist a reușit să obțină 107 locuri în *Reicheistag*. Criza economică a transformat politica germană dintr-o confruntare dusă în preajma centrului politic, acee *Mittleuropa*, într-o politică extremistă, cea nazistă. Ideile lui Hitler, expuse în *Mein Kampf*, și-au găsit ecou în aspirațiile poporului german. Ruperea lanțurilor de la Versailles și redobândirea mândriei naționale, au reprezentat principalele obsesii ale naționaliștilor germani, iar Hitler a fost întruchiparea dorințelor acestora. Mai mult decât atât, venirea la putere a lui Hitler s-a datorat marilor industriași și ofițeri, care l-au susținut în alegeri, în speranța că-l vor putea înlătura mai târziu. Ironic, autorul afirmă că industriașii germani și ofițerii i-au împărțit țelurile, în suficientă măsură, pentru a-i oferi destulă funie cât să-i poată spânzura. Interesantă este comparația pe care autorul o face între Reich-ul lui Bismarck și Reich-ul lui Hitler, ambele regimuri - în opinia sa - fiind îndeajuns de puternice, pentru a reprezenta o amenințare pentru stabilitatea Europei.

Cu toate acestea, contextul politic și situația internațională, diferă de la caz la caz. Dacă Germania lui Bismarck s-a aflat în competiție cu alte mari puteri, Germania lui Hitler a avut de luptat doar cu amenințarea rusească, puterile occidentale subestimând puterea Fuhrerului. Există și astăzi numeroase controverse între istoricii tradiționaliști, care l-au considerat vinovat pe Hitler de toate ororile regimului nazist și istoricii moderați, care au afirmat că întreaga camarilă a lui Hitler a fost răspunzătoare de ceea ce s-a întâmplat în timpul acestui regim. Calvocoressi se situează, mai degrabă, pe prima poziție, considerând că toate acțiunile Fuhrer-ului au fost o consecință a întregii lui traectorii existențiale, în spatele acțiunilor acestuia aflându-se dorința de a domina lumea. Realizând o analiză a acțiunilor acestuia, autorul consideră că „Hitler a fost ignorant în multe chestiuni cruciale, dar suficient de inteligent în acele domenii limitate unde putea face apel la temperamentul său (p. 55)”. Întreaga politică internațională din această perioadă s-a reorganizat în funcție de opțiunile lui Hitler care a inițiat o ofensivă foarte dură împotriva Europei de Est, spațiu care trebuia să asigure acel spațiu vital pe care germanii și-l doreau atât de mult. Cehoslovacia, Austria și Polonia s-au aflat în calea drumului parcurs de armata germană, care a cucerit totul în calea ei. Împărțită, din punct de vedere etnic, între cehi slovaci și germanii din regiunea sudetă, care se identificau cu poporul german, Cehoslovacia era o regiune care reprezenta interes pentru Fuhrer. Însă aspirațiile lui Hitler nu se identificau cu cele ale germanilor sudetăi, iar Munchenul a demonstrat acest lucru. Istoricul consideră că după acest pact nu a mai existat nici o Cehoslovacie, chiar dacă pe hârtie Hitler a fost nevoit să se mulțumească cu doar două îmbucături din „aperitivul” numit Cehoslovacia. Transferarea sudetilor germani în cadrul Reich-ului și abandonarea de către Franța, au subminat sistemul de apărare al acestei țări, care a fost scoasă de pe hartă câteva luni mai târziu. Totodată, Calvocoressi consideră că Europa Occidentală nu a știut să reacționeze în fața atacului german, mai ales Marea Britanie, care, în perioada celor două războaie mondiale, a fost o putere perturbată ce nu a știut să asigure o alianță cu Franța și nici să se implice în Europa de Est. Franța și-a dorit atât de mult să mențină Germania în inferioritate, încât nu s-a mai concentrat asupra problemelor din propriul ei teritoriu, probleme care au făcut-o să devină vulnerabilă în fața lui Hitler și să ajungă la dezastrul de la Paris.

(va urma)

Senia Resul

Arta scriiturii turco-tătare

Literatura turco-tătară, ca și muzica, s-a manifestat din plin, dezvoltându-se în paralel. Dacă avem în vedere faptul că poetul tătar Helâki, în secolul al XVI-lea, era originar din Dobrogea, dar era cunoscut în lumea islamică, atunci putem deduce că a existat interes pentru oamenii de cultură chiar dacă cercurile intelectuale cultivau „un amestec de turcă, tătară, arabă și chiar persană. Limbaj neasimilat de majoritatea populației devenind astfel o piedică în procesul răspândirii, circulației culturii. Limba populară, în schimb, și-a văzut de drumul ei în formarea armonioasă - adevărat liant, un act viu de identitate.”¹

După căderea regimului comunist, preocuparea pentru minoritățile naționale a crescut. Totuși, trebuie să menționăm faptul că Memet Ablay, Mustafa Mehmet Ali, Tahsin Gemil, Agi Amet Gemal, Fatma Sadâc, Abdișa Abdișa au publicat în presa de limbă română de specialitate și au tipărit cărți și înainte de 1989, Altay Kerim a publicat în limba tătară și, după 1972, mulți scriitori turco-tătari au publicat direct în Turcia.

Scopul nedeclarat al scriitorilor turco-tătari a fost acela de a conserva, dezvolta și de a pune în valoare identitatea culturală și lingvistică a minorităților naționale, prin diferite modalități. Printre aceste forme, amintim: proiecte care urmăreau organizarea de concursuri, turnee, tabere de creație, spectacole de artă, de folclor, etnografie, fotografie, film, muzica, teatru, limbă maternă, reviste de specialitate în limba maternă etc.

Tătarii dobrogeni au creat o cultură proprie inspirată din istorie și tradiții. Comunitatea este reprezentată în viața publică de U.D.T.T.M.R. „cu sediul la Constanța, o organizație etno-confesională care și-a propus să militeze pentru propășirea neamului tătăresc prin renașterea spiritualității specifice reluând legăturile cu tătarii din Crimeea și din alte țări. UDTTMR are trei periodice lunare «KARADENİZ»² (MAREA NEAGRĂ), «CAŞ» (TÂNĂRUL) și «KADINLAR DUNYASI»³.

Comisia de cultură și tradiție a organizat de-a lungul timpului diferite acțiuni ce au interesat etnia. Un prim exemplu ar fi participarea în anul 1993 la simpozionul organizat în Crimeea - Akmesic cu prilejul centenarului nașterii lui Bekir Saki Çiobanzade Au

participat 30 de etnici tătari având în frunte pe deputatul din acel moment prof. dr. Tahsin Gemil și prof. Ekrem Menlibay, deplasarea a fost organizată de prof. Kiyemet Memet și de doamna Memet Suyum, fiica eroului național Necip Haci Fazil.

Un alt exemplu este reprezentat de tipărirea primei ediții a creației poetului național Mehmet Niyazi în Dobrogea, cartea fiind prima apariție editorială a literaturii scrise din România. În anul 2003 cartea *Sagiş (Dor)* apare într-o nouă ediție sub îngrijirea autorilor reeditării Saim Osman Karahan și Özgür Karahan din Turcia. Au fost organizate și alte acțiuni legate de evenimentele care au interesat etnia noastră: simpozioane dedicate lui Numan Çelebi Cihan, Mustecip Ülküsal, Necip Haci Fazil, Mehmet Niyazi, Yurtsever Mehmet Vani.

La cele de mai sus, amintim faptul că atunci când vorbim despre arta scriiturii turco-tătare trebuie să avem în vedere particularitățile grupului, tradițiile și obiceiurile minorităților, identitatea de grup etc. Pe baza acestor elemente, vom avea în vedere faptul că multiculturalitatea este benefică atât pentru minoritari, cât și pentru majoritari: „faptele istorice se află în raport cu consecințele lor sociale - pozitive sau negative - la nivelul sistemului referențial corespunzător, iar practica istorică este o parte a culturii unei comunități, influențată de întreaga concepție despre lume și viață a acesteia. Ca atare, modul de a gândi lumea, inclusiv timpul, și în mod special, istoria, este un produs nu strict individual, ci unul colectiv. El este un element al unei culturi și trebuie înțeles în funcție de contextul mai general al acestei culturi.”⁴. Rezultă din cele afirmate mai devreme că din punctual de vedere al minorităților, spațiul multicultural reprezintă posibilitatea menținerii tradițiilor și a limbii, așa cum se poate observa și din exemplul următor: „*Disparti, vere, disparti/ Și nu pre foarti diparti/ Supt seninu șeriului/ La fântâna jeriului/ Nimerit-a, poposit-a/ Bruiaman pașă bătrân/ S-ațâni cu oastea-n drum/ Vra la luptă sî să ia/ Vântu Crivăț și-ni făția?/ Di tri ori să zbuçiuma/ La fântână să lăsa/ Cu Bruiman cî-i vorghia/ Și din gur-așa-i dzișia*”⁵ sau „*Boieri Karatogay!/ O cafea neagră v-am adus/ Și-o cuvântare eu v-am spus!*”⁶

Pentru populația majoritară multiculturalitatea a reprezentat un factor benefic pentru că a permis lărgirea sferei valorilor culturale naționale, inclusiv creșterea gradului de toleranță față de ceilalți, pe toate axele, inclusiv la nivel politic, mai ales că „Încă înainte de reunirea Dobrogei cu România în toamna anului 1878, reprezentanți ai comunității musulmane dintre Dunăre și Marea Neagră s-au simțit atrași de politica României, afirmându-și deschis dorința de a aparține statului român.”⁷.

Astfel, notăm apariția Asociației Absolvenților Seminarului Musulman/ Mecidiye Masiihnun Seminari Mezunlari Cemiyeti, Organizația culturală turcă, Asociația culturală *Mehmet Niyazi*. Mergând mai departe, constatăm faptul că Güner Akmolla considera că „dacă există un principiu verificat din vechime, este acela că nici individul, nici națiunea, nu pot supraviețui fără un ideal. Dacă idealul atribuie individului o existență superioară și este totodată un sprijin, în ce privește poziția față de națiune, este cea de altoire a civilizației, de fermentare și de efervescentă. El, idealul înseamnă Piatra Sfântă de la Mekka. Piatra de orientare spre Răsărit, locul de bază și de relansare.”⁸. În timp ce Ibram Nuredin consideră că „sentimentul și conștiința apartenenței la etnie ca grup organizat, coerent, distinct nu asocial sau antisocial s-a cristalizat atunci când limba, tradiția, obiceiurile, folclorul, cultura, religia islamică - în cazul comunității turce - au fost și au putut fi cultivate, au intrat firesc în stilul nostru cultural de viață. Aceste componente de bază ale identității etno-culturale ne-au conferit tărie și coeziune, rezistență și culoare, ne-au protejat de atitudinile barbare, josnice ai unor indivizi și grupuri. (...) Intrarea în Eul social propriu ne-a diferențiat, fără a ne izola sau marginaliza.”⁹. Mai mult, autorul consideră că atât limba cât și tradițiile, obiceiurile de viață, religia islamică și cultura au conturat tabloul identității etniei turce, oferind un nume într-o țară care nu este locul origine.

Un rol important în analiza artei scriiturii turco-tătare, după cum am spus și mai devreme, îl reprezintă folclorul, bogat în reprezentarea obiceiurilor legate de muncă, a activităților agrare, creșterea animalelor. La acestea se adaugă și prezentarea sărbătorilor calendaristice, creațiile lirice, epice etc. Printre care amintim *de Daragoz, Epopeea lui Seid Battal, Ktiroklu, Tahir ve Zore, Adif Sultan, Asti ve Kerem, Halim Aijdamak, Legenda cartierului Anadolchioi, Legenda Derventului, Legenda lacului Techirghiol, Legenda Murfatlar, Legenda stațiunii Mamaia, Legenda lui Koyun Baba* etc. De asemea, din studiile de folclor, numeroase ca număr, descoperim că și la turci, ca și la români, momentele cererii în căsătorie, logodna sunt bine delimitate și conțin ritualuri, formule bine definite, aflându-se sub semnul miticului, al credinței către Divinitatea atotputernică. Printre aceste elemente, amintim de Gelin alma havasr, Beyler havasr, Gelin havasr, Muhabbet havalarr, Sevda firkillerr, Kepi' turkillerr, Oyun tfirkillerr, Dare darbuka havalarr etc.

Ca și în câmpul românesc, unde s-au conturat elemente creștine, în cel turco-tătar, peste simbolurile mitice, s-au adăugat elementele islamice. De exemplu, în ziua de Nevruz se vopsesc ouă în coajă de ceapă. Sărbătoarea Kurban Bayram este o sinteză a simbolurilor preislamice cu cele islamice, comparabilă cu Crăciunul creștin: „Tradițiile și obiceiurile, ritualurile și miturile exprimate estetic, emoțional prin muzică, gest, mimică, dans, culoare, cuvânt dau seama de istoria ideilor și a mentalităților colective, socio-umane. Ele, tradițiile și obiceiurile, presupun învățare, sunt *jocuri sociale*, convenții, reguli și norme ce dau coeziune grupului, *dizolvă* posibile conflicte sociale, dau seama de propria identitate. O identitate ce se construiește și se definește prin dialog, comunicare, toleranță, asimilare și intuiție.”¹⁰: „*Kahve içtim fincandan/ Dudaklarin mercandan/ Arkama vurdun mare kiz/ / Elma attim celine/ Almasin bu eline/ Yazik olsun incecik beline/ Duştüm sarhoş eline.*” sau „*Ben bir Romen kizi gördüm Tuna boyunda/ Ben bir Romen kizi gördüm Tuna boyunda/ Hem annesiz hem babasiz eller koluna/ Hem annesiz hem babasiz eller koluna/ Dođru Romen kizi annen var midir?/ Ne annem var ne babam var benim kimsem yok/ Ne annem var ne babam var benim kimsem yok/ Sen bir garip ben bir garip alayim seni/ Alayim da gurbet elden sarayim seni.*” sau „*Arpa buğday biceriz de/ Yol verseniz geceriz/ Ben şu kizin karakaş/ Zehir olur iceriz// Ben şu kizim aşkindan karakaş/ Zehir olur iceriz*”¹¹.

Astăzi, spațiul dobrogean cunoaște nume relevante pentru spațiul literaturii turco-tătare, printre care amintim de Cidem Narcis Brăslășu, Gülten Abdula-Nazare, Güner Akmolla, Fatma Sadâc, Hayat Memiş, Selma Calil Raşid, Sena Aziz Süleyman, etc. Lista este lungă. Noi ne-am oprit doar la câteva nume, mai precis, feminine deoarece lucrarea în ansamblu, aici fiind doar un fragment, și-a propus să prezinte literatura turco-tătara feminină.

Bibliografie selectivă

Ablay, Mehmet, *Din istoria tătarilor*, cuvânt înainte de prof. dr. Nicolae Ciachir, Editura Kriterion, Cluj-Napoca, 2005

Akmolla, Güner, *Necip Haci Fayil*, III-ci cizntik eki tilde, kritik notlar ve toplum ayirligi kirimtatarca ve romance, Güner Akmolla, NewLine, Constanța, 2009

Ali-Ionescu, Nejla, *Influențe ale muzicii orientale-turcești în muzica europeană*, Editura ExPonto, Constanța, 2012.

DULCEȚURI ȘI OTRĂVURI

sau

D'ALE CARAGIALELUI

Piesă-evocare de Victor Cilincă

După diferite mărturisiri scrise și vorbite ale lui Ion Luca Caragiale și ale altora despre nenea Iancu. - Text distins cu Premiul III la Concursul național de dramaturgie-comedie al Festivalului de comedie „Fani Tardini”, 2012.

NOTĂ asupra textului scris: Textul cules bold reprezintă citate exacte ale unor autori atribuite lui Caragiale, ori extrase din scrisorile și actele scrise și semnate de dramaturg.

Acțiunea actului întâi se petrece la Berlin, la masa de pe terasa unui restaurant modest, dar curat, „Nietzold”, cu terasa puțin mai ridicată față de rampa scenei. O ușă centrală cu doar unul dintre canaturi deschis în lături. Trei mese sunt „la stradă”. O oglindă mare cât un stat de om, sprijinită chiar lângă intrarea în restaurant, în care se vor compara personajele. Afișe de reclamă la bere și la spectacole de operete sunt lipite pe geamurile mai și destul de opace, de pe peretele restaurantului, paralel cu rampa scenei. De după geamurile mate vom vedea pe parcurs, proiectate ca într-un teatru de umbre, scene mimate care susțin câte un monolog al lui Caragiale.

Scena 5 (continuare din numărul trecut)

CELLA: Ce-mi place la dumneata e că simți muzica, iubești pictura și-o înțelegi... Dar și că tare mai umbli elegant, pe cât de comod îmbrăcat: cu jiletca asta de catifea, așa plăcută s-o atingi, cu manșete de cauciuc și cu tocuri moi și cu gulerul schimbat pedant, zi de zi, cu portțigaretul din chihlimbar autentic și pălăria neapărat moale și cu boruri mari, cu pince-nez-ul vestit... Dar ce-i cu masa aceasta? Masă de scândură simplă la restaurant central?

HERR DIREKTOR: Nu-i a lor, e a mea. Venită tocmai din țară!

CELLA: Moștenire?

HERR DIREKTOR: Ei, moștenire! Că ce moșteniri am primit și eu într-un târziu la viața asta a mea, a trebuit să mă judec ani buni, am arvunit destul din viitorul câștig mult înainte de a primi oarece și puținul primit vine, iată, când nici nu mai sunt... Ia, eu a tot trebuit să muncesc șapte ore pe zi ca să câștig un 400 lei – acolo!

CELLA: Atunce, e un dar?

HERR DIREKTOR: Ai ghicit! Păi, m-am tânguit eu odată la prietenul Vlahuță, înainte de a ne certa...

CELLA: Păi prea l-ai oropsit și dumneata, pentru „Dan” - mie chiar mi-a plăcut cartea cea...

HERR DIREKTOR: Și tu chiar ai putut s-o citești TOATĂ?!

CELLA: Ei, dreptu-i, nu chiar toată... Dar am avut și mult de studiat la pian...

HERR DIREKTOR: Eu zic... cartea a avut atât succes și pentru că... în anul acela nu prea apăruseră altele... Mă rog. Chiar el recunoștea cândva: „De multe m-am apucat, și

nimic n-am isprăvit”... În România nu poți să-ți spui părerea fără să curgă sânge?!

CELLA: Pentru prieteni, o minciunică dulce se cere mai degrabă decât un adevăr acru...

HERR DIREKTOR: Hai că el m-a iertat! E așa el, schimbător, ca și pseudonimele gazetărești pe care le-a tot schimbat: auzi, Ada! Alecu, mai merge, dar și Ave... ori... Jehovah? Sau... Decor! Jacotă... Lupu. Mirmidon, Spic, Minuzio. Vlahul... Mi-a îngăduit exactitatea crudă, dar s-a supărat că l-am apreciat, l-am firitisit chiar, când mi-a trimes cartea, de, am și eu minutele de slăbiciune prietenească, ce poți să-i faci?, și l-am ofensat apoi criticându-i tomul în cronică. Păi, era în altă zi, vedeam lucrurile mai limpede... Ce-i drept, el mi-a replicat elegant: mi-a scris, tot în gazetă, că adică nu-și pune el mîntea cu mine, mă lasă ca să rămâi singur genial pe partea asta de Evropă, că el se mulțumește ca să scrie, bine-rău... Apoi ne-am mai întâlnit, ne-am mai pupat ca pe vremuri, că prietenia nu se șterge așa, chiar dacă-s și eu uneori mai așa, mai negru-n ceru' gurii!

CELLA: Și ce-i cu masa aceasta așa... simplă?

HERR DIREKTOR: Acu', uite că nu mai poate Sandu Vlahuță de grija mea, că de ce n-am mai scris adică nimic de vreo cinci ani... I-am zis și eu că nu poci scrie pen' că-mi lipsește... instrumentul: masa aia de brad, de care așa frumos mai scria în poezie alde Mihalache... Eminescu! Știi că Mihai chiar scria pe o masă de brad, una ordinară...

CELLA: Și uite-aici pohta ce-o pohtii dumneata! E nobilă, e mobilă, e aproape ca un pian... de brad!

HERR DIREKTOR (**lovește cu halba în blat**): Păi ce, vezi tu c-ar fi chiar din brad?! E de tei! Cum să scriu eu comedie pe masă de tei?! Na, că s-a și murdărit!!! Îmîh!

CELLA: Parcă nu-i pătată de la bere... Are și miros de cerneală!

HERR DIREKTOR: **Toate meseriile necurate lasă pete...**

CELLA: Dar mai întâi iată ce surprisă îți-am adus eu, nene, că nu mai am răbdare! Este drept, n-am adus-o eu tocmai din țară, ca masa domnului Vlahuță, dar... N-ai să ghicești ce este! **(Se uită, cocheta, în marea oglindă, face o piruetă, se aproprie de masă. Ea scoate mapa de la spate, fluturând-o în timp ce-și pune pălăria pe masă; el e captat de pălărie...)**

HERR DIREKTOR: **O pălărie! Chiar voiam o pălărie nouă... Că asta...**

CELLA: Nț, acesta-i de damă! Și e a mea... Hai de ghicește înainte!

HERR DIREKTOR: Să nu-ți fi aruncat iar banii pe cine știe ce! Tu nu știi, măi Aghiuță, că nen-tu Iancu are chiar de toate? Numai zile să mai aibă...

CELLA: Ei, haaai, nu mai vorbi așa, ca-n melodrame, că mă-ngrozești!

HERR DIREKTOR: Lasă, măi, că la noi nu încap drame! Când juna vrea a se sinucide cu chibrituri dizolvate-n spirt, spirtul e prea slab, iar fosforul, defunct... Uite dramă la mine: ce, Tipătescu, cu Zoe, nu-i tot un fel de Romeo și Julieta? Ce, familiile lor îi lasă să se cunune? Dar mai bine Veta și Chiriac - ce, ei au voie la dragoste împărtășită? Ia, atâta dramă putem da noi ca națiune - la noi Romeo și Julieta nu se termină prost, nu-i mai bine așa?

CELLA: Să-l lăsăm pe Shakespeare să-i plictisească pe cheflii și să revenim la viața de azi! **(Scoate de la spate mapa și o vântură)** Ia, ghici ce anume e aici înăuntru? **(bate mapa cu palma)** Mi-ai dat flori minunate, dar îți ofer și eu altceva...

HERR DIREKTOR **(se joacă)**:

Vreo notă de plată de la croitor. O fi renunțat acesta la restul banilor, că știe el: nici că-mi plăcea culoarea...

CELLA: Nț! Mai prețios!

HERR DIREKTOR: Atunci... o fi demisiunea Ministerului de la București?

CELLA: Nț, mai important!

HERR DIREKTOR: Doar n-oi fi scris și tu versuri, mititico? Ei **(se înfierbântă, scoate pince-nez-ul de pe nas și își face cruce)**, să nu-mi spui... Să nu-mi spui c-ai scris și tu o poezie! Halal hatâr împărătesc! Te iei după POETUL Caragiali, zâna pianelor ce-mi ești? Ți-am zis-o pe asta nouă? Iată, bre, poesie de Caragiali, autentică sută-n sută **(declamă exagerat, minimalizându-și poezia)**:

Sub fosforescența sumbră, A unui vechi candelabru, Iată un schelet, o umbră, Este bardul cel macabru. Ceasul bate miez de noapte, Și din negre galerii Se arată-n triste șoapte Ai macabruului copii, Și s-aude ca de clopot Un glas surd și subteran Resunând funebru-n ropot: Leg an d-an, leg an van d-an!

CELLA **(se tulbură doar o clipă)**: M-a... cam luat cu frig, nene! Îți stătea așa bine atunci când erai mai vesel... Eu zic să lăsăm acuma poezia poezilor și scriitorilor și elevilor de gimnaziu înamorați bine! Eu ți-am găsit însă ceva care-ți va place garantat dumitale... o partitură.

HERR DIREKTOR: Hai, că mă dai gata! Cred că nu mă jignești cumva cu... vreun Chopin, cu alde Ceaikovski!

CELLA: Nț! E... Grieg!

HERR DIREKTOR: Parcă ai fi știut! De fapt, ai știut! Că doar eu ți-am spus ieri, gură spartă ce sunt! Și astfel te-am împins ca să cheltuiești!

CELLA: Și bine că te-am tras ieri de limbă!

HERR DIREKTOR **(ia cu mâini emoționate mapa și o deschide)**: Nu, nu m-ai păcălit!

E chiar o partitură de Grieg!!! E chiar o partitură de Grieg!!! Acu', chiar sunt bogat, Cellica dragă, sunt bogat - urechile mele vor fi bogate! Am cărat aici pianul din țară, partituri posed, ureche musicală am, dar sunt la mâna prietenilor din țară care știu mânu clapele. Eu îi găzduiesc doar când vin, dar ei mă farmecă și mă întineresc! Numai să prinz eu și acuma pe cineva să mi le cânte, că tu ne părăsești mâne pentru Parisul cela rău...

CELLA: La Paris se ascultă câtă muzică!

HERR DIREKTOR: O fi, da' lumea-i prea largă și ostenitoare pe-acolo! Eu mă duc tocmai la Lipsca la concerte, mă informează Herr Doktor...

CELLA: Aha, e bine să fii în relație cu un doctor...

HERR DIREKTOR: Nu, așa-i spui eu, pen'că-i doctor în

Filologie... Ei, de Paul vorbesc, de Paul Zarifopol. Mergem cu familiile la concerte, la birt... Avem masă rezervată, cu abonament...

CELLA: Știu setea dumitale de frumos...

HERR DIREKTOR: Sete-sete, dar ce să spun de foame?! Dar, ia, crez c-ai fi, desigur, flămândă...

CELLA: Ba m-a servit tante Alexandrina cu dulceață și apă rece. Dulceață de nuci nemțești cu apă rece...

HERR DIREKTOR: Apă rece, pe inima goală! Nu se ține ditai Principesa Sgomotelor Dulci și Minunate doar cu dulceață nemțească și apă chioară! Nevastă-mea Didina mi-a dat, e dreptu, și mie niscai dulceață de

dimineață, odată cu cafeaua, că iar nu avem bucatăreasă...

CELLA: Iar bei dumneata tutun și sorbi cafea *en gros*?! Cafea peste cafea peste cafea și țigare de la țigare și altă țigare?!

HERR DIREKTOR (**schimbă vorba**): Aci o să luăm masa și eu, și Barbu, așa că și tu. Că și taică-tău a plecat fără să mănânce. Nu știu de ce-o fi fost el așa de misterios, să plece singur în oraș străin, cu noaptea-n cap!

CELLA: Păi, azi nu mâncăm acasă?

HERR DIREKTOR: Păi, nevasta mea Didina mi-a și zis dimineață: „Jean, azi, te rog, gătește tu pentru domnul Barbu și domnișoara! Eu am să încropesc ceva acasă pentru după amiază”...

CELLA: Tante Alexandrina gătește excelent, ne-a gătit o dată...

HERR DOKTOR: Acum e musai să mâncăm și noi cumva, fără bucatărese! Așa că... am gătit, în felul meu: numai ce-i poruncesc lui *fraulein* Goethe și ne și pune pe masă bucatele. O supă de orez, o tocană și-un țap de bere fac tocmai o marcă în cap! E economic și bunșor... Doar să vină și Barbu, să-i zică el exact pe nemțește lui Goethe ce și cum...

CELLA: Păi, Goethe... nu-i mort bine, săracu'?

HERR DIREKTOR: E vorba despre *fraulein* Goethe, fata care ne servește la masă.

CELLA: Nu știu cum poate cineva trăi în țară străină fără să știe, te rog să mă ierți, boabă nemțește!

HERR DIREKTOR: Păi, știu exact cât îmi trebuie: *Bitte*, și apoi *Danke*, și *Was is das* și apoi iar *Danke, Danke schon*... Și apoi, primesc atâția prieteni din țară, cât să uit de restul lumii de pe-aici... Mai rău e iarna, când e prea frig, iar prietenii nu pleacă în vilegiatură prin Europa... Dar una peste alta merită să înduri și o limbă atât de împletită, dacă ai aici muzică atât de mare, ai respect pe stradă și microbii de care fug eu nu trec de vameșii nemți... Aici, dacă poți plăti, nu trebuie să dovedești că ești domn - ești servit pe măsură și cu supramăsură! (**brusc atent, privind spre sală**) Nu, nu te întoarce! Vezi... cu coada ochiului... pe cineva în haină întunecată? Cu demijoben? Cu barbă cam falsă, pare-se...

CELLA (**întoarce capul**): Nu, nu e nimeni... Sa nu văd eu...

HERR DIREKTOR: Ei, te-o fi văzut că te uiți și s-o fi pitit. Eu mă uit numai cu coada ochiului și-l tot văd...și când nu e! Și ieri l-am văzut, cred... (**râde**) Ei, o fi vreun... neam!

CELLA (**râde și ea**): Păi, de unde nemți în Germania? Ei, nenea meu, pot să stau și eu la masă până ce vine tata, sau să merg în urmărire de spioni cu bărbi false?

HERR DIREKTOR (**cam pentru sine**): Lucru de noapte, oboseală, nicio pesă terminată... Și iată rezultatul: cred c-am început să văz și eu peste tot cai verzi pe pereți negri - spioni bănuți, anarhiști nebuni și complotiști moftangii, întocmai ca... sărmanul Mihalache, Dumnezeu să-l ierte! (**tare, ceva mai refăcut**) Iartă-mă, dragă Aghiuță! Hai, urcaici lângă mine, pe scena cârciumii! (**strigă**) Goethe dragă,

o limonadă la domnișoara, că se usuc-aice! *Eine limonade, bre, bitte!* (voce BĂRBĂTEASCĂ dinăuntru: „*Ja, ja!*”)

CELLA (**Se uită atent în jur, după „spion”; tot nu vede nimic și preferă să schimbe vorba, spre destinderea atmosferei - îl atinge pe mână pe Caragiale, care nu-și desprinsese privirea fixată în sală.**): Ți-a spus tata ce succes mare a făcut în țară cu piesa lui?

HERR DIREKTOR (**mai întorcând doar de vreo două ori capul, scurt, după „spion”**): Am auzit întrucâtva... că doar eu primesc aci orice știre telegrafic, dar de cetit... n-am cetit piesa, ce să zic? (**râde**) Văz că taică-tău nu scrie acu' teatru, el face... astronomie: auzi, dramele „Apus de soare”, „Luceafărul”!... Cică „Apusul” ar fi chiar „pesă historică”... „Cea mai mare piesă historică a românilor”? Eu îl țineam de mare dramaturg historic pe singurul, pe Hașdău, cu a lui „Răsvan și Vidra”! Mă rog, *monsieur* Delavrancea, numai cu dicționarul ăla de cuvinte medievale și tot ar putea preschimba în teatru istoric fie și nota de plată a lui *fraulein* Goethe... Așa i-o fi mers și cu „Apus de soare”: poate-a pus binșor cuvintele ălea de acu' patru veacuri, cuvinte care trăiesc însele de bogate ce sunt, bune precum vinul vechi de pe vremea Mușatinilor, și gata - lumea a și crezut c-ar fi piesă de teatru! Publicul de-acum, fără școală multă, cască gura la frumoase vorbe vechi și împlătoșate, la săbii și coroane, la flamuri și platoșe, nu-i mai trebuie adică și truda autorului să aleagă întâmplări meșteșugite, tărășenii cu sufletul la gură... Uite, dacă îți arăt eu Shakespeare, cum îi spuneam ieri și lui fie-meu Luki... La sdavănul acesta ingles, pe lângă vorbe cu miez adânc, sunt și...

CELLA: Nu-ți place nici „Apus de soare”? Spune deschis! Oare să fie ceva... amăreală la dramaturgul Caragiali? Că pizmă pe tata, prietenul dumitale, nu crez să ai...

HERR DIREKTOR: Aaaa! Delavrancea al nostru e cel care-a scris, draga mea, „Sultănică”... O capodoperă! Restul... **nu fac nici o ceapă degerată**. Iartă-mă dacă-ți spui adevărul franc! Așa sunt eu! **Sunt o ființă foarte complexă! Caprițioasă și statornică; impresionabilă ca un copil incult, blazată ca un filozof istovit, mahalagioaică și aristocrată; aci primitivă, aci ultra-rafinată. iau în glumă împrejurările cele mai grave, și sunt gravă față cu cine știe ce nimicuri. Mă înnebunesc după evenimentele de senzație, vesele sau funebre, parade, accidente, crime, sinucideri, scandaluri... îmi trebuie dimineața cum deschid ochii știri palpitate, dacă nu adevărate, măcar... altfel**. Cam acesta mi-s eu... Uite, nu vorbesc nice măcar de Eminescu, ca poet, dar iubesc pe Coșbuc... Mă dau în vânt după bătrănu' Sofocle, cu lacrimi în ochi, să știi. Admir pe Dante, Plutarh, pe Herodot ori Machiavelli. Clasicii francezi? Niște moftangii! Romanticii? **Abuz impardonabil de adjective!** Delavrancea? Mare prozator! Ei... Hei, acu', după ce-am spus toate astea, mă mai iubește cineva?... Poate Tușki și Luki: copiii ăștia ai mei de mici au fost mintoși - o dată citeau o poezie și-o și țineau pe de rost! I-am învățat pare-se și niscai poezii despre tați amărâți iubiți însă de copii buni și uite că tot nu se desprind de aripa dragostei mele...

CELLA: *Mon oncle!* Cum să nu te iubim cu toții?! Doar dumneata nu prea te iubești! Mi s-a plâns *tante* Alexandrina, dar văz și eu: prea multă țigare, prea multă cafea!

HERR DIREKOR: „Prea mult aer!”, „Prea mult soare!”, „Prea mult... „Apus de soare” Cellica, nu mă spune lui taică-tău că nu mi-ar place adică piesa aia a lui; nici nu l-am cetit încă, dar prea zice lumea că-i peste tot elogiată, mă-nțelegi... Și eu lucrez numai pe dovezi, ca avocații... Ca eminent avocat, și Barbu ar trebui să fie de acord cu mine...

CELLA: Dovezile-s chiar în cronicile din presă...

HERR DIREKTOR: Cum să scrii că piesa unui avocat n-ar fi bună?! Glumeam... Însă, domnișoară, dă-mi voie să mă îndoiesc și de presă, că ziarist ce-am fost și eu. Așa c-am să suflu adică și-n iaurt fierbinte!

CELLA: Neîncrederea în gazetari să fie cumva doar o amintire de la celebra... gazeta „Națiunea română”?...

HERR DIREKTOR: Touché! Touché! Chiar că m-ai rușinat acum!

CELLA: Că doar nu mai e durere la o zgaibă atât de veche!

HERR DIREKTOR: Diabolic!!! Și pe asta ți-a spus-o taică-tău?! Că cine-și mai amintește de-acu’... 35 de ani? Doar avocatul nu uită! **(visează parcă, în timp ce umbrele fac pantomimă pe geamurile din spate)** Prințesă musicală, de-așa un faliment glorios ca al meu chiar n-o să aibă nimene parte „în veacul vecilor” - vorba marelui Ștefan al prosatorului Delavrancea!

CELLA: Ce pișicher! Știam eu că în adevăr l-ai cetit pe tata!

HERR DIREKTOR: Să știi că, înainte de a omorî gazeta aia minunată, am reușit să o rădicăm la un tiraj fenomenal! Nu era pe atunci gazetă mai mare de două mii de copii zilnic - ei, noi am scos „Națiunea” chiar și la optușpe mii de bucăți!

Arta scriiturii turco-tătare

Călin-Bodea, Cornelia, *Românii și otomanii în folclorul românesc*, prefață de Mihai Maxim, postfață de Dan Bodea, Editura Kriterion, București, 1998

Ciorbea, Valentin, Stancu, Laura, Aledin, Amet, *Tătarii în izvoare arhivistice românești. Vol. I, Comunitatea musulmană în arhiva Consiliului Național pentru studierea arhivelor securității*, Editura ExPonto, Constanța, 2001

Gemal, Agi-Amet, *Dicționarul personalităților turco-tătare din România*, Editura Metafora, Constanța, 1999

Halil, Inalcik, *Imperiul Otoman. Etapa clasică (1300-1600)*, Editura Enciclopedică, București, 1996

Naci Önal, Mehmet, *Din folclorul turcilor dobrogeni. Tradiții privind nașterea, căsătoria și moartea*, prefață de prof. dr. Mihai Maxim, postfață de Nevzat Yusuf Sarigol, Editura Kriterion, București, 1997

Nureidin, Ibram, *Comunitatea musulmană din Dobrogea. Repere de viață spirituală*, Editura ExPonto, Constanța, 1998

Osman, Fedbi, (coord.), *U.D.T.R. – 20 ani de activitate*, Editura Ex Ponto, Constanța, 2010

***, Uniunea Democrată a Tătarilor Turco-Musulmani din România, *1990-2010, 20 de ani de la constituirea Uniunii Democratice a Tătarilor Turco-Musulmani din România*, p. 32

Note:

¹ Agi-Amet Gemal, *Dicționarul personalităților turco-tătare din România*, Editura Metafora, Constanța, 1999, p. 5.

² A fost organul de presă al Uniunii Democratice Turce Musulmane din România, editată începând cu aprilie 1990. Pentru mai multe detalii a se vedea Fedbi Osman (coord.), *U.D.T.R. – 20 ani de activitate*, Editura Ex Ponto, Constanța, 2010, p. 52 și urm.

³ ***, Uniunea Democrată a Tătarilor Turco-Musulmani din România, *1990-2010, 20 de ani de la constituirea Uniunii Democratice a Tătarilor Turco-Musulmani din România*, p. 32.

⁴ *Idem*, pp. 42-43.

⁵ *Idem*, p. 37.

⁶ Güner Akmolla, *Necip Haci Fazil*, III-ci cizntik eki tilde, kritik notlar ve toplum ayirligi kirimtatarca ve romance, Güner Akmolla, NewLine, Constanța, 2009, p. 161.

⁷ Valentin Ciorbea, Laura Stancu, Amet Aledin, *Tătarii în izvoare arhivistice românești. Vol. I, Comunitatea musulmană în arhiva Consiliului Național pentru studierea arhivelor securității*, Editura ExPonto, Constanța, 2001. P. 3.

⁸ Güner Akmolla, *op. cit.*, p. 142.

⁹ Ibram Nureidin, *Comunitatea musulmană din Dobrogea*, Editura ExPonto, Constanța, p. 33.

¹⁰ *Idem*, p. 87.

¹¹ Mehmet Naci Önal, *Din folclorul turcilor dobrogeni. Tradiții privind nașterea, căsătoria și moartea*, prefață de dr. Mihai Maxim, postfață de Nevzat Yusuf Sarigol, Editura Kriterion, București, 1997, pp. 359-341.

Tezaur etnofolcloric

Acesta este titlul proiectului de cercetare din cadrul Programului „Pomul Vieții”, prin intermediul căruia membri ai Secției Cercetare, Conservare și Valorificare a Creației și Tradiției Populare se deplasează în localitățile județului Galați pentru a culege și recupera valoroase informații etnofolclorice. Redăm alături câteva mărturii care ilustrează obiceiurile tradiționale specifice acestei perioade calendaristice: „Când și disprimăvăra, di s'ncălza vremea, grupuri di tineri, perechi, perechi, mergeam pi deal, la brânduș'. Acolo culegeam florile pi cari li găsam, stăteam o jumătate di orî, o orî, apoi coboram... Mergeam cavalerul cu fata... vorbeam... În zăua ceia, flăcăul avea voi și sărutu fata.” (B.I., n. 1940, Valea Mărului, județul Galați)

„Mergeam pi câmp, mergeam di la 1 martie, până în ziua di Florii, ni uneam din comună tineretu' tot și mergem pi Dealu' Stâlpului. În fiecare Duminică și sărbătoari acolo ni duceam, culegeam flori, brânduș' - veneam acasă și câtiodată luam bătaie, ci erau puțâni flori, si spunea “câti brânduș' aducim, atâția pui scoati cloșca în acel an”. Veneau și băieț', și feti, și mari, și mici, cei mici jucau “mingea în patru colțuri”. Dimineața ni grăbeam si ni trezâm pentru a țesăla vitili, si ni facim mingi din păru' lor.” (M.F., n. 1934, Valea Mărului, județul Galați)

Anișoara Stegaru Ștefănuță

De Dragobete

Anna Burighel (Italia)

ESTRADA COPIILOR

Vă așteptăm pe 24 februarie!

Spectacolul „Estrada copiilor” este realizat anul acesta în parteneriat cu secția de estradă a Teatrului Muzical. Pe lângă cursanții de la clasa de Canto Muzică Ușoară ai Școlii de Artă, secția de estradă participă cu orchestra, balerini și actorii Teatrului Muzical, corul de copii ALLEGRIA. Spectacolele realizate prin această colaborare au loc o dată pe lună, bucurându-se de un real succes. (P.Ș.)

Mariana Tomozei Cocoș

JANA ANDREESCU - O LUME A REVERIEI ȘI A MEDITAȚIEI

Artistă cu o creație bogată, manifestată atât în domeniul picturii și al graficii, cât și în domeniul tapiseriei, a asamblajelor și a obiectului textil, Jana Andreescu și-a configurat încă de la primele apariții pe simeze un stil bine definit, elaborat și cizelat în timp din perspectiva opțiunii de a descoperi „fața ascunsă a lucrurilor”. Având ca punct de reper natura moartă și peisajul, artista s-a detașat de implicațiile tradiționale ale acestor genuri, reținând din practica lor inițială doar cea prosopețime a contactului cu fluxul viu al naturii, inerentă lucrărilor sale, indiferent de tehnica abordată.

Structurile imagistice ale artistei se compun adesea din ferestre de lumină ce se decupează pe fundalul agitat, nebulos, evidențiind câteva forme-simbol, în diverse ipostaze și totdeauna în relație cu deschideri spațiale ample.

În cea mai recentă expoziție a sa, deschisă la Muzeul de Artă Vizuală la sfârșitul anului trecut, lucrările Janei Andreescu ne captează privirea, în mare măsură, datorită unei excepționale stăpâniri a tehnicii acuarelei, tehnică dificilă atunci când e practică cu profesionalism. Un desen precis, cu o înțelegere a frumuseții detaliului, joc al transparențelor, știința de a folosi albul hârtiei ca parte integrantă a compoziției, acestea sunt câteva dintre calitățile

lucrărilor în acuarelă ale Janei Andreescu. Urmărim desenul delicat și ferm totodată al instrumentelor muzicale sau al unei undite, galba perfect rotunjită a vaselor metalice sau transparența obiectelor din sticlă. În comparație cu acestea adâncul valurilor, al apei sau al cerului pare consistent, capătă o materialitate specială. Spontaneitatea pensulației reține privirea. Urmărim parcă mâna sigură a artistului, figurând cu vârful pensulei detalii sau suprafețe mari ale lucrării.

Și totuși, această virtuozitate nu explică suficient ceea ce se petrece pe suprafața lucrărilor imaginate, concepute de Jana Andreescu. Este mult mai mult decât o stăpânire a tehnicii. Dacă totul ar fi un simplu inventar precis al unor obiecte perfect redade, cu detalii precise, cred că lucrările ei nu ar avea același impact. Sigur, nu e ușor de definit care este acel element în plus, acel ceva ce depășește simpla tehnică, simpla virtuozitate.

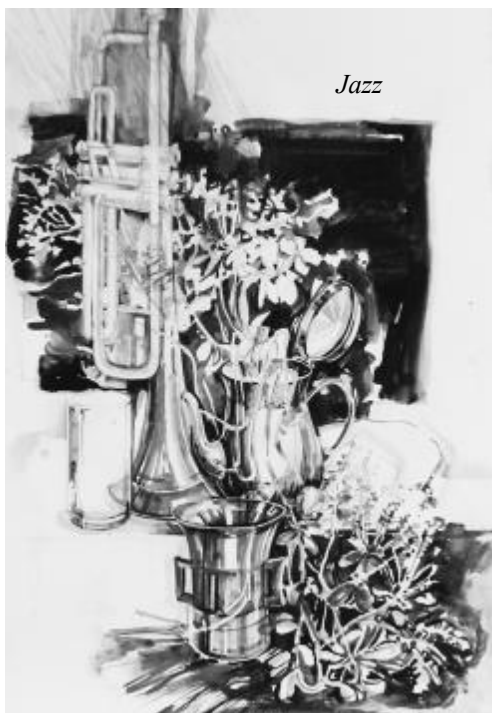
Jazz II

Fiindcă lucrările Janei Andreescu nu sunt doar o înșiruire de obiecte, oricât de frumoase ar fie ele în realitate: nu vedem doar scoici, vase meștesugit realizate din argint, bronz sau sticlă, arcade și case vechi, țărături de apă. O figurare exactă a lor poate deveni plictisitoare. Ori, lucrările Janei Andreescu sunt departe de a fi plictisitoare. Ele au atmosferă, au o trăire specială, intensă și discretă în același timp. O senzație de familiar și mister totodată se degajă din fiecare compoziție; o senzație de visare, nedefinite reverii surprinse într-o sclipire de metal, în rotunjimile instrumentelor muzicale sau ale cochiliilor, o stare de meditație și o muzicalitate a ansamblului este ceea ce devine vizibil.

Sclipiri verticale ale luminii urmărind curburile elegante ale instrumentelor de suflat, rafinate combinații cristaline de metal și sticlă, învolburări de tije florale într-un tumult al creșterii, tăcute adâncimi marine ale cochiliilor oferă privirii actuala etapă a creației Janei Andreescu.

Universul acesta surprinde și îmbină actul laborios al plămuirii „obiectului frumos”, expansivitatea vitală a naturii și sugestia trecerii timpului. Dar este în primul rând o lume ale cărei trasee coordonatoare sunt lumina, frumosul, armonia. Iar evocarea lor se face nu doar prin obiectele alese, ci mai ales prin

configurația stilistică a lucrărilor.

Jazz

Finețea transparentelor, prospețimea tușelor cromatice abia atingând suprafața hârtiei în pete evanescente de griuri luminoase, sau așternându-se în tonalități de abisuri întunecate, prețiozitatea nuanțelor argintii-aurii, toate depășesc semnificația unei plasticități a materiei.

Stăpânind o tehnică a acuarelui demnă de invidiat, Jana Andreescu reușește să utilizeze în lucrările ei toate subtilitățile făcute să creeze acest univers al visului și

Jana
Andreescu
- Jurnal
II

fanteziei, reunind în lucrările sale finețea și precizia desenului cu acea vigoare a construcției care dă respirație spațiului compozițional și cu expresivitatea gestuală a pensulației.

Folosind arta, așa cum marturisește, ca pe un „procedeu declanșator al memoriei afective”, Jana Andreescu elaborează/recuperează o lume a armoniilor muzicale, a trăirilor trecute ascunse în obiecte, tainica lor încărcătură subiectivă, conferind lucrărilor sale acea aură de spiritualitate care însoțește orice demers creator autentic.

Marina Jazz

DICTIONAR

MEIU, Mihail - sculptor (n. 3 martie 1938, în comuna Ghidigeni, județul Galați - m. 1 august 1989, București, înmormântat la cimitirul Străulești 2). A absolvit Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” din București, clasa profesorului Ion Lucian Murnu, promoția 1965. Timp de doi ani a lucrat în atelierul sculptorului Constantin Baraschi. A debutat în 1964 la Bienala de pictură și sculptură din București. Ulterior a participat la numeroase expoziții de stat și la manifestări colective. Expoziții personale: Pitești (1968); București (1970, 1971, 1973). Participări la expoziții de peste hotare: 1967, Bienala de sculptură

Mihail Meiu - Negresa

de la Anvers - Parcul Middelheim; 1969, Expoziția de artă românească de la Torino; 1970, Expoziția Internațională de la Legnano (Milano); Expoziția de la Geneva; Expoziția de la Stuttgart; 1971, Expoziția comemorativă de la Praga. Distincții. Premiul tineretului al U.A.P. pentru sculptură (1968). Lucrări ale sale se află în colecții de stat și particulare din țară și din străinătate.

Definindu-și crezul artistic, Mihail Meiu scria în 1970: „Năzuiesc să stabilesc o punte de legătură între arta românească veche, cu atât de caracteristica ei pecete de echilibru și căldură lirică și spiritul veacului pe care-l trăim. Mă interesează crearea unui sentiment, a unei atmosfere în orice lucrare, indiferent de subiect. Imperioasă îmi apare preocuparea pentru stil. De aici, o purificare a formei, aspirația către o atmosferă rarefiată de azur spiritual”. Viguros portretist, evocând

DICȚIONAR - Artiști plastici gălățeni (70)

figuri contemporane, caracterizate prin introspecții în psihologia personajelor și o reprezentare ușor expresionistă, Mihail Meiu a realizat în același timp compoziții cu tematică istorică („Ștefan cel Mare”, „Maria de Mangop”) sau inspirate din mitologia populară românească. După cum remarca Ion Frunzetti, sculptura sa descinde din Dimitrie Paciurea, spre deosebire de cea a unor colegi de

generație care s-au orientat spre marea lecție a lui Brâncuși. Multe din lucrările sale, mai ales cele executate din beton, au o dezvoltare pe verticală, asemenea unor cariatide. Figurile au o înfățișare stranie, exprimând neliniști și tensiuni puternice. Alteori ele au o seninătate celestă, un calm care izvorăște atât din expresia înfățișării lor, cât și din ritmica formelor și volumelor. Sculptura lui Mihail Meiu poartă pregnant semnele originalității, emoționând, îndemnând la reflexie, la descifrarea unor sensuri, sugestii și semnificații care țin de universul existențial al omului. Figurativul său nu exclude nici metafora, nici simbolul. Modernitatea lui nu este una de suprafață, ci se constituie ca un corolar al unei lecții bine asimilate a ceea ce meșterii anonimi și maeștrii artei românești au creat valoros de-a lungul timpului.

Bibl.: Corneliu Stoica, *Dicționarul artiștilor plastici gălățeni*, Editura Terra, Focșani,

2007; Valentin Ciucă, *Un secol de arte frumoase în Moldova*, Editura Art XXI, Iași, 2009; Valentin Ciucă, *Dicționarul ilustrat al artelor frumoase din Moldova 1800-2010*, Editura Art XXI, Iași, 2011.

MEIU, Valentin - sculptor. S-a născut la 1 ianuarie 1955, în orașul Tecuci. Din 1970 a început să studieze în atelierul din București al fratelui său, sculptorul Mihail Meiu. A debutat în 1974 cu o expoziție personală deschisă la Tecuci. A absolvit Conservatorul de Arte „George Enescu” din Iași, secția sculptură, promoția 1983. Din același an participă la expoziții de grup și colective ale Filialei Iași a U.A.P., organizate în orașele Iași, București, Bârlad, Vaslui etc. Este membru fondator al grupului de sculptură „5+”. A participat la Taberele de creație de la Tulcea, Brăila și Iași („Artis 600”, 2008). Este membru al U.A.P.R. Funcționează ca profesor la Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă” din Iași. Studii de masterat în filozofia artei la

Facultatea de Arte Vizuale din cadrul Universității de Arte „George Enescu”. În decembrie 1997 a realizat Bustul lui Gheorghe Asachi din cadrul Colegiului Național Iași (ghips patinat, 110x55x40 cm). Este autor al mai multor monumente de ară funerară. Distincții: Premiul pentru sculptură din

partea Fundației Profesor Emil Stratan (1993); Premiul „Constantin Popovici” la Concursul Național de Pictură, Grafică, Sculptură și Artă Decorativă „N. N. Tonitza”, Bârlad (1998).

Valentin Meiu cioplește îndeosebi în marmură și piatră, materiale tradiționale față de care manifestă o deosebită înțelegere și căroră le dă forme ce cuceresc prin puritatea și sugestivitatea lor, prin expresia sintetică și ritmul melodios al volumelor. În legătură cu creația sa, criticul și istoricul de artă Valentin Ciucă notează: „În pofida unei gesticulații abundente și a unui fel de a fi propriu în

spiritul boemei de altădată, Valentin Meiu face dovada unei depline seriozități profesionale. Sculptura lui cu iz religios în idee nu face excese bigote în exprimare. Formele păstrează relația cu antropomorfismul, rezolvat însă în echivalențe simbolice. Protopărinții biblici Iov, Abraham, Fiul risipitor devin motive în măsura în care sculptorul poate comenta plastic niște existențe situate între controlabilul realității și mitologia sacră. Tratarea volumelor e cursivă, fără accente de relief care să manevreze privirea și confirmă o bună tehnică de lucru. Meiu are calitatea de a vedea prin om, umanitatea”.

Bibl.: Corneliu Stoica, *Dicționarul artiștilor plastici gălățeni*, Editura Terra, Focșani, 2007; Valentin Ciucă, *Un secol de arte frumoase la Iași*, Editura Art XXI, Iași, 2005; Năstasă Forțu, *Orizonturi artistice contemporane*, Fundația de Artă „Sf. Luca” Bârlad, Editura Pan Europe, Iași, 2006; Valentin Ciucă, *Dicționarul ilustrat al artelor*

Valentin Meiu - Bufnița

Valentin Meiu - Legământul inimii

Liviu-Adrian Sandu: „Emoții, expresii, fizionomii”

Absolvent al Academiei de Arte „George Enescu” din Iași, Facultatea de Arte Plastice, Decorative și Design, secția sculptură, clasa profesorului Ion Antonică (1997), Liviu-Adrian Sandu (n. 3 ianuarie 1968, Galați) și-a deschis la începutul acestei luni prima expoziție personală (vernisaaj, 7 noiembrie), găzduită în Sala „Ioan Simion Mărculescu” din cadrul Muzeului de Artă Vizuală. În toată această perioadă care a trecut de la terminarea facultății, artistul a lucrat ca profesor la Liceul de Artă „Dimitrie Cuclin”, La Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, unde a predat Anatomia artistică și Studiul desenului”, la Facultatea de Arte din Galați, iar din 2005 funcționează ca muzeograf la Muzeul de Artă Vizuală. În 2011 și-a susținut examenul de doctor în Arte Vizuale la Universitatea de Vest din Timișoara, Facultatea de Arte, cu teza „Morfologia emoțiilor în sculptura figurativă”. A participat la numeroase expoziții de grup și colective de la Galați, București, Iași, Bacău, Buzău, Brăila, el însuși a organizat expoziții tematice la instituția la cărui angajat este în prezent, a luat parte la Taberele de creație de la Câmpulung Moldovenesc, Hârlău, Bucium, Galați, Costache Negri, Boholț-Brașov. Așadar, o activitate consistentă, încununată acum și de o expoziție personală, manifestare în care prezintă numai portrete sculpturale, realizate în tehnica teracotei, rod al interesului, dragostei și pasiunii lui pentru figura umană.

Abordarea unui astfel de gen nu este la îndemâna oricui, fiindcă el presupune din partea celui care îl practică un ascuțit spirit de observație și stăpânirea într-un grad foarte înalt a științei exprimării cu mijloacele pe care le are la dispoziție a caracteristicilor fizionomice și psihologice ale personajelor portretizate. Exigențe pe care Liviu Adrian-Sandu le-a înțeles în esența lor și le confirmă prin creația sa. Într-un text confesiv, intitulat „Convingerile mele”, un fel de „ars poetica” a autorului, el afirmă: „Sunt un sculptor convins de faptul că portretul este și va rămâne una din cele mai mari provocări care există în sculptură și care necesită o foarte mare strădanie, pe o perioadă îndelungată de timp, pentru a putea acoperi un spectru foarte larg din varietatea fizioniilor și expresiilor faciale care țin de unicitatea fiecărui individ. Importanța studierii diverselor fizionomii și a expresiilor lor este o provocare foarte mare pentru oricare dintre sculptorii doritori să-și fructifice talentul, spiritul de observație și

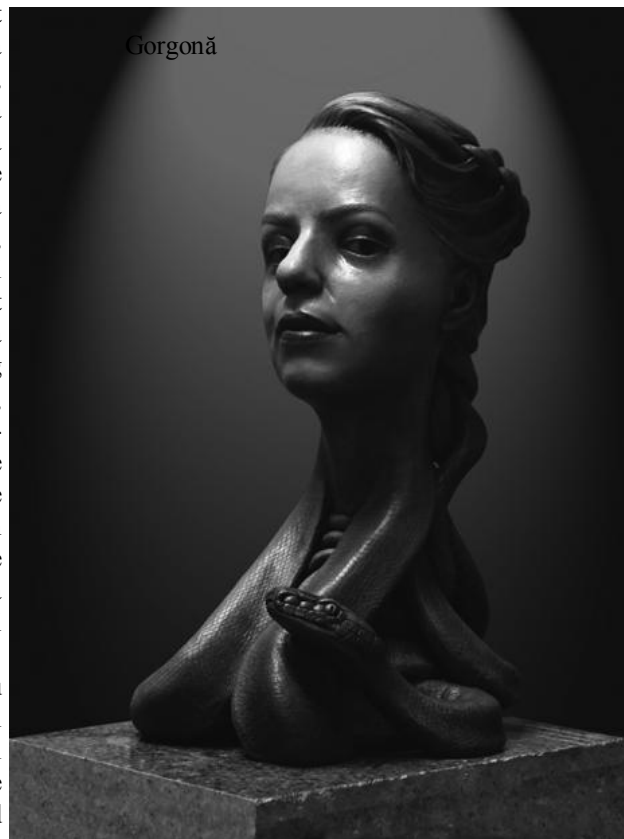
capacitatea de redare a detaliilor care întregesc ansamblul caracterial al chipului”.

Manifestând o deosebită admirație pentru Auguste Rodin și pentru Constantin Brâncuși din prima sa perioadă de creație, sculptorul gălățean cultivă un portret de tip clasic, lucru puțin obișnuit astăzi, când majoritatea artiștilor se orientează spre direcții ale curentelor moderne și postmoderne. Liviu-Adrian Sandu nu se teme că ar putea astfel deveni vetust și anacronic. Cu toate că în urmă cu câțiva ani a creat și în cheie abstractă, el este convins că ceea ce face acum este semnificativ și va rezista la metamorfozele ce le va înregistra arta în viitor, fie acestea

de viziune, de limbaj plastic, de tehnici și de materialele utilizate. Realismul lucrărilor sale este izbitor, asemănarea cu modelele nu poate fi pusă în niciun fel sub semnul întrebării, iar modul cum pătrunde dimensiunea psihologică a modelelor, cum reușește să le citească și să le exprime gândurile, trăirile, emoțiile, sentimentele, într-un cuvânt adâncul sufletesc, constituie calități remarcabile.

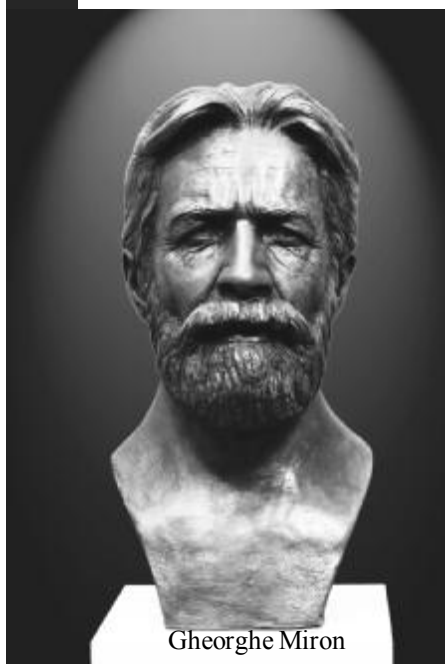
Portretele din actuala expoziție sunt plăsmuiri inspirate din mitologie și de sorginte livrescă („Gorgană”, „Admirație”, „Satir”, „Scrooge”, „Războinicul”), din universul imaculat al copiilor („Nedumerire”,

„Nani, nani, pușor”, „Bucurie”) sau sunt reprezentări ale unor persoane din apropierea artistului și din viața culturală și economică a Galațiului („Adrian”, „Diana”, „Paul”, „Gheorghe Miron”, „Dan Basarab Nanu”, „Corneliu Stoica”, „Lică Dănilă”, „Vasile Joantă”). Sculptorul nu urmărește numai ca în expresia fizionomică a acestora să se reflecte și stările lor interioare, ci intervine uneori cu detalii de vestimentație, organizează elementele compoziționale în așa fel încât imaginea de ansamblu, prin proporții, forme și volume, să emane echilibru, măsură și armonie. Este atent la părțile luminoase și la cele umbrite, la plinuri și goluri, la acordul părților componente, își confecționează soclurile în funcție de particularitățile fiecărei lucrări în parte. Smalțul și patina asigurate prin emailarea lutului ars cu o paletă

coloristică nuanțată le sporesc forța expresivă și emoțională. Personajul feminin din „Adorație”, având coarne de berbec și privirea ațintită spre o

zare ipotetică, este un simbol al curiozității, al imaginației creative, al unei bogate vieți interioare și nu în ultimul rând al izbânzii artistului în demersul său de a crea opere durabile. Nu întâmplător poartea sculptorul i-a așezat imaginea fotografică chiar pe prima pagina a catalogului expoziției,

Gheorghe Miron

înaintea textului ce-l prefațează. Gorgona, o ființă mitologică, trăitoare la soare-apune, rece, stranie, este încolăcită de mari șerpi albastrii care provoacă frisoane celor care privesc („Gorgonă”); Diana, femeie frumoasă, blondă, cu părul strâns la spate în coc, zâmbește ademenitor și misterios („Diana”); Manciu, posesoarea unei lungi cozi împletită în trei, trecută pe după gât, pare o ființă veselă, deși mina ei o arată mai mult timidă („Manciu”); Războinicul emană forță, vigurozitate și concentrare („Războinicul”); Morăcănosul Ebenezer Scrooge, om de afaceri bătrân și avar, un personaj rapace din nuvela lui Charles Dickens „A Christmas Carol” („Colind de Crăciun”), publicată pentru prima oară în 1843 și care a constituit de-a lungul anilor baza mai multor producții cinematografice și muzicale, dă impresia că ascultă sau așteaptă cu suspiciune și teamă („Scrooge”); pictorul Gheorghe Miron pare a străpunge cu gândul și privirea orizonturi nebănuite, ale cunoașterii sau ale spațiului și timpului („Gheorghe Miron”); istoricul Dan Basarab Nanu, directorul Muzeului de Artă Vizuală, jovial ca înfățișare, este cufundat într-o stare de meditație („Dan Basarab Nanu”); istoricul și criticul de artă Corneliu Stoica trăiește tensiuni lăuntrice care-l fac absent la ceea ce se întâmplă în jur („Corneliu Stoica”); Paul este un personaj de culoare, cu trăsături faciale accentuate, sugerând

vigoare și sănătate robustă, o figură cuceritoare („Paul”); Adrian este un bărbat puternic, în floarea vârstei, care exprimă fermitate, vitalitate, stăpânire de sine și optimism („Adrian”); inginerul Vasile Joantă, directorul Martens S.A., este melancolic și apăsător de povara unor probleme nerezolvate („Vasile Joantă”); „Satirul” se străduiește să smulgă hohotele de râs ale spectatorilor prin afișarea unor coarne cioante și a unei mimici hazlii („Satir”). Actorul Lică Dănilă din lucrarea „Masca” (p.37) este gata să-și schimbe fizionomia și comportamentul în funcție de personajul în rolul căruia este distribuit. Capetele de copii, concepute frontal, compuse cu o bună știință a cunoașterii psihologiei infantile, sunt și ele remarcabile. Chipuri inocente, luminoase, proaspete, cu epiderma obrăjilor catifelată și fragedă, învăluite de un lirism cald, revarsă bucurie și speranță în suflete.

Dincolo de trăsăturile fizice și morale ale acestor personaje din portretele lui Liviu Adrian Sandu, trebuie să mai menționăm o calitate esențială a lor, aceea de a fi vii, de a fi capabile să dea sentimentul palpabil al vieții. Sculptorul este un artist de mare finețe, sensibil, un creator subtil, modelează lutul că rigoare și căldură, se simte în euritmia formelor și volumelor aspirația către puritate și armoniile clasice, dar și ceva din pulsațiile artei moderne. Privindu-i lucrările, citindu-i rândurile din textul „Convingerile mele”, nu se poate să nu ne vină în minte cuvintele unui mare artist francez din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul celui de-al XX-lea, Antoine Bourdelle, fost elev al lui Rodin, care spunea: „Un cap este un univers de detalii. Fiecare dintre ele nu trebuie să existe decât ca element al ansamblului ... Toate părțile operei trebuie să fie stabilite în mod logic, nimic nu trebuie lăsat la întâmplare. Sculptura cere tot atâta precizie cât și știință ... Sculptorul se cuvine să fie arhitect pentru a-și construi opera; se cuvine să fie pictor pentru a-i combina umbrele; se cuvine să fie giuvaergiu pentru a-i cizela liniile”.

Liviu Adrian Sandu a străbătut o etapă benefică pentru creația sa, care este expresia unei munci și dăruiri totale, conștient, cum însuși mărturisește, că „succesul unei lucrări de artă este dependent de abilitatea artistului de a comunica fluent prin intermediul demersului său artistic. Dacă această comunicare este împlinită, atunci putem spune că avem în fața noastră cel puțin o operă de artă dacă nu chiar o capodoperă”. Lucrările sale din expoziția „Emoții, expresii, fizionomii” au capacitatea de a dialoga coerent și incitant cu publicul, emoționează, plac, fac ființa să vibreze și creează mari bucurii estetice. Altfel spus, ele ating ținta pentru care au fost create.

Diana

Art Buchwald (SUA)

Ah, centurile de siguranță!

Centurile de siguranță - aceste harnașamente conectate la niște sonerii stridente de pe tabloul de bord - pot salva vieți omenеști dar pot să și distrugă căsniciile, pot aduce șoferii în pragul nebuniei, pot produce catastrofe incalculabile pe șosele.

Acum câteva zile, aflându-mă în Tucson, familia Shelton m-a invitat să luăm cina la un mare restaurant din oraș. Zis și făcut. Ne-am urcat în mașina lor cu șase locuri. Toată lumea era veselă și nerăbdătoare să ajungă la destinație.

Apoi domnul Shelton a încercat să pornească mașina. Imediat s-a aprins o lumină roșie cam cât un panou de afișaj, însoțită de zbârnâitul unei sonerii ce parcă anunța o alarmă aeriană.

Domnul Shelton a urlat la soția lui:

- Pune-ți centura de siguranță!

- Am pus-o! i-a răspuns consoarta, acoperind cu vocea vacarmul iscat de sonerie.

- N-ai pus-o bine. Pune-o de-a curmezișul pieptului!

- Ba am pus-o bine! a replicat ea, furioasă.

Eu ședeam între ei, pe locul din mijloc.

*

- Poate că e din cauza mea! am urlat și eu. Mi-am scos centura, am fixat-o din nou, dar degeaba.

- Mai repede! a strigat cineva din spate. Altfel sărim cu toții în aer!

Domnul Shelton s-a aplecat peste mine, a înșfăcat centura soției și a legat-o strâns în jurul ei. Lumina roșie a dispărut iar soneria și-a încetat zbârnâitul.

- Așa mai merge, a constatat domnul Shelton.

- Mă înăbuș! a anunțat doamna Shelton, gâfâind. Nu mai pot să respir!

- Dacă nu stai nemișcată, iar începe să zbârnâie! a zberat domnul Shelton.

- Nu pot să-mi țin respirația mai mult de două minute, a șoptit doamna Shelton, roșie la față.

I-am mutat centura de pe gât. Lumina roșie s-a aprins din nou iar sunetul strident, disperat, a umplut din nou mașina.

- Toată lumea jos! a decretat domnul Shelton. Să văd dacă pot face ceva.

A coborât toată lumea. Domnul Shelton a examinat locurile din față.

- Va să zică centura mea se leagă de aici, a ta de aici și a ei de aici. Hai, urcarea! De data asta nu vreau să mai aud nici o sonerie!

*

Am urcat la loc și în cinci minute am reușit să ne prindem centurile de siguranță. Domnul Shelton a întors cheia de contact și imediat tot ce era pe tabloul de comandă a început să emită o lumină roșie.

- Tu ții centura ei, iar ea ține centura ta! a hotărât domnul Shelton.

- Și pe-a ta cine o ține? am strigat eu.

- O țin singur.

- Și cum conduci?

- N-are importanță, atât timp cât nu se aude soneria.

Strângeam din toate puterile centura doamnei Shelton în timp ce ea o ținea pe a mea înfășurată pe cot. Domnul Shelton vârase o mână sub scaun iar cu cealaltă învârtea volanul.

*

Preț de cinci minute a fost liniște în mașină. Apoi doamna Shelton a scâncit:

- Cred că prin brațul meu nu mai circulă sângele. Mi-a amorțit de tot.

- Mai avem vreo trei kilometri, a răcnit domnul Shelton. Rezistă!

- Te implor, desfă-mi centura!

- Te omor dac-o desfaci! i-a pus în vedere domnul Shelton.

Am reușit să ajungem la restaurant înainte ca doamna Shelton să leșine. Mâncarea a fost excelentă dar nimeni nu și-a manifestat entuziasmul. Toată lumea se gândea la drumul de întoarcere.

Traducere de PETRU IAMANDI

Rondelul lui Ion

Ion a' lui Rebreanu-înjură iar
Blestemul lui, aceeași veche țară,
Se judecă cu fra-su pe-un hectar,
C-un kil de grâu nu-și ia nici o țigară!

O burniță de toamnă cerne-afară,
El n-are bani să are nici un ar,
Ion a' lui Rebreanu-înjură iar
Blestemul lui , aceeași veche țară. . .

Sunt mii de-alde Ion, ca el o țară!
Plățiți cu-același măsluit cântar,
Și ca Atlas sub greaua lui povară
Purtând cu el blestemul secular

Ion a' lui Rebreanu-înjură iar. . .

Sonetul lunii

Priveam pe cerul nopții de cleștar
Și nici un termen nu-mi venea în minte
Să-mi sugereze luna s-o compar
Cum au făcut-o alții înainte. . .

Mi se părea un joc imaginar,
Dorința asta o simțeam fierbinte,
Și în pelerinaj-mi literar
Eram căutătorul de cuvinte. . .

Dar, într-o seară când nu mai speram,
Mi-am aruncat privirile pe geam,
Și fericit am stat o clipă-n loc

Văzând cum luna în a nopții scenă
Se profila deasupra unui bloc
Precum o parabolică antenă!

Iulian Bostan

Galațiul mereu altfel... (foto: a.g.secară)

Ai fost

după „La steaua”

(Lui Mihai Eminescu)

Ai fost al nostru de la început
Mai înainte de Hiperboreea
Și ca un dor de nimenea știut
Ai fost de când bărbatul și femeia.

Și ai venit spre noi, pe fir devreme
Ca matcă icos și condac
Te-ai răstignit „Luceafăr” în poeme
Și primu-n „Rugăciunea unui dac”.

La Alba lui Mihai ai fost prezent
Și-n fiecare fir de praf din glie
Verset de psalm, în odă testament
Prin „Ce-ți doresc eu ție -dulce Românie”.

Ai fost esența „Geniului pustiu”
„Arhanghelului” Mihai ce miluiește
Și „Voievodul” celor ce scriu
Și suferă, și plâng pe românește.

Și cred că de-aceea, tras-ai carul mare
Înspre „Lacteea” ce brăzdează cerul
„Pleiadelor” să dai străluminare
Și-atâtor ca Nichita, Sorescu și Vieru.

Lumina razei tale ne pătrunde
Irumptă ca o dogmă din „scrisori”
Poete astăzi, noi te vedem oriunde,
Dar mai ales prin „lune” și prin sori.

Vasile Bârză

**În acest
număr**

Evenimente: A X-a carte din colecția cArtEsențe; Premiile revistei; Eminescu - Proiect de excelență - Ziua Culturii Naționale; *Gala Premiilor Direcției Județene pentru Cultură și Patrimoniul Național*. Eseuri de George Lateș și Katia Nanu. Faust: la temă scriu M.Chiru, M.Popoiu, anonimul gălățean feat.... Goethe.

Poezie de Ștefana Belea, Iris Naum, Andrada Ciorici
Proză de C.Tănase, Art Buchwald (în traducerea lui Petru Iamandi)

In memoriam: Ne-a părăsit sculptorul Grigore Patrichi-Smulți

Interviuri cu Cristi Gheorghe, noul director al Teatrului Fani Tardini, scriitorul Ovidiu Bufnilă și doctorul în arte vizuale Ruxanda Beldiman, realizate de către a.g.secară, Ștefan Ciobanu și Radu Moțoc

Pr. Eugen Drăgoi - BISERICI ȘI PREOȚI DIN ȚINUTUL COVURLUI LA 1831

Cronici de carte: Cristina Poterășoiu și Ana Maria Cheșcu (A.M. Cheșcu continuă să prezinte lucrarea lui Peter Calvocoressi, conferențiar universitar la Universitatea din Sussex și fost director la Penguin Books. C.Poterășoiu scrie despre cea mai nouă carte a Andrei Roatru)

Senia Resul - Arta scriiturii turco-tătare

D'ALE CARAGIALELUI, piesă evocare de V.Cilincă.

Cronici de film, de vernisaj, plastice: M.Popoiu, Mariana Tomozei Cocoș, C.Stoica.

Verva: umor la mila 80!

Alt fel de istorii (Violeta Ionescu)

Numărul 133 va avea ca temă

Șotron

Numărul 134

Toate pânzele sus!

Numărul 135

Kierkegaard

teme pentru
viitor

Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural Dunărea de Jos Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției (<http://www.ccdj.ro/>) ori pe adresa de facebook *Ccdj Galati*. Adresa on-line a revistei și arhiva parțială se găsesc pe aceeași adresă web.

EDITOR:
CONSILIUL JUDEȚULUI GALAȚI
CENTRUL CULTURAL "DUNĂREA DE JOS"

Suflet
către suflet!

DIRECTOR:

REVISTA **SERGIU DUMITRESCU**

DUNĂREA DE JOS

apler

Revista Dunărea de Jos este membră
APLER (Asociația Publicațiilor Literare
și a Editorilor din România)

Redactor-șef: Florina ZAHARIA

florina.zaharia@ccdj.ro

florinazaarina@yahoo.com

Secretar de redacție, layout, documentare:

a.g.secară

adi.secaradi@ccdj.ro

secaradi@yahoo.com

Rubrici:

Pr. Eugen DRĂGOI, Eugen HOLBAN,

Ion HORUJENCO, Petru IAMANDI,

George LATEȘ, Radu MOȚOC, Katia NANU,

Ionel NECULA, Nicoleta ONOFREI,

Vasile PLĂCINTĂ, Mitruț POPOIU,

A.G.SECARĂ, Corneliu STOICA, A.VELEA

Culegere și corectură: Laura DUMITRACHE

Realizarea copertelor: Eugen UNGUREANU

Coperta I și IV:

Actorul Klaus Maria Brandauer, într-un film de

neuitat al regizorului Istvan Szabo

ISSN: 1583 - 0225

Adresa: Strada Domnească nr. 61, Galați
cod 800008; tel/fax: 0236/418400; 415590

e-mail: office@ccdj.ro www.ccdj.ro

Responsabilitatea pentru grafie, conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate. Fotografii din arhiva Centrului sau alte surse, precizate când este cazul.

Din poemele primului... anonim gălățean

(rubrică realizată cu ajutorul Violetei Ionescu)

George Anonimu - Mihăilescu (directorul ziarului „Acțiunea” în perioada interbelică)

Odă „Ei” din strada Cuza Vodă

Sub bolta înstelată, rece, am să-ți închin acum o odă
 Tu, ce frământăți atâta lumea, acolo-n strada Cuza Vodă
 Cu tinereasca-ți întrupare te-avânți, te dai oricărui pradă
 Și-i vai de-acel bătrân sau tânăr ce-n mână ție o să-ți cadă.
 Adoratori avut-ai veșnic, iar azi, cu-a ta perversitate
 Alungi îndată pe cei tineri și-n nopți senine, parfumate
 Te-arunci în brațele aceluia ce-ți cântă pe mai multe strune
 Spunându-ți dorurile-n taină cu gânduri de amărăciune.
 De patru ani îți face curte sârmanul, bietul Ionel
 Iar tu nepăsătoare, rece, zâmbești și râzi mereu de el.
 Și-n ciuda lui și-a tuturor, în clipele de-atât delir
 Preferi ca să-i alungi iubirea și să te zbungui cu Zamfir.
 Dar ce, mă rog, el nu mai poate să te servească cu atenții?
 Ce, poate nu-i deștept sau poate gândul te duce-n țara abstenenței?
 Nu poate ca să-ți ție casa, cu trenă, pompă și copii
 Când el pe lună din nimicuri câștigă-atâtea zeci de mii?
 S-o lași mai moale astăzi, doamnă, nu ești de neam prea cine știe
 Odată știu că Amărăscu făcu din tine pescărie
 Iar când amant ți-a fost pe vremuri și Ghiță, cred că-ți amintești
 Te-a zguduit din temelie, ia seama azi, să n-o pățești!
 Să vină iar să te conducă și să te bată-n fiece noapte
 C-aseară l-am văzut pe Ghiță cum te pândea să-ți spună șoapte.
 Dar Dumitrescu ce-ți făcură? N-a fost el blând cu suflet mare?
 Nu era zi ca să nu-ți facă el veselie și cântare
 Și când credea Mitică, bietul, că stă pe tine mai călare
 Îi și dădeai în miez de noapte răvașul strașnic de plecare
 Dar până când îți vei petrece tu astfel viața de desfrâu?
 Ce, crezi că toți sunt jucărie și-i poți lega pe toți cu-n brâu?
 Sau crezi că azi e-aceeași vreme când ai trăit cu Vasilică
 Te poți juca cu toată lumea fără de teamă și de frică
 Și ce mai trai, ce mai tortură, o lume-ntregă poat' s-o spună
 Și când n-a mai putut băiatul, tu i-ai dat drumul într-o lună.
 Sub bolta înstelată, rece, am vrut ca să-ți închin o odă
 Tu, ce frământăți atâta lumea, acolo-n strada Cuza Vodă
 Dar n-o mai fac, cel mult acuma, în astă zi de sărbătoare
 Îți pot trimite-acolo, doamnă, de la Ionel, o salutare...

(din „Acțiunea” nr. 1083/15 ian.1934)

132 FAUST

Galați, cod 800008, str. Domnească nr. 61
Tel/fax: 00-40-236-418400; 00-40-236-415590
e-mail: office@ccdj.ro - www.ccdj.ro

Suflet către Suflet!